

Burja

GLASILO OBČINE KOMEN
Letnik 16, številka 1

Poštšina plačana pri pošti 6223 Komen

MAREC 2021

2 NOVICE IZ OBČINSKE UPRAVE

- 2 Razpis za zbiranje predlogov za podelitev priznanj Občine Komen za leto 2021
- 3 Preplastitev dela lokalne ceste Škrbina–Lipa
- 3 Obnovitev stopnišča na dvorišču Gradu Štanjel in kamnitih elementov vrta ob Vili Ferrari
- 4 Dozidava in rekonstrukcija Vrtca Štanjel
- 7 Obisk Jerneja Vrtovca, ministra za infrastrukturo, v Občini Komen
- 7 Projektno povezovanje kraško-brkinskih občin za izboljšanje kakovosti bivanja občanov
- 9 Poziv za zbiranje predlogov za imenovanje članov občinske volilne komisije
- 9 Bližamo se uspešnem zaključku projekta Kaštelir
- 11 Delo mladinske komisije med epidemijo

12 V SPOMIN IN OPOMIN - KO DIS 1941--1945 Komen

14 VAŠKE SKUPNOSTI SE PREDSTAVLJAJO

- 14 Vaška skupnost Gorjansko

16 IZ VAŠKIH SKUPNOSTI

- 16 Očiščen še zadnji odsek »gornje« poti med Gornjo in Doljno Brestovico
- 17 Obnova obudila spomine
- 18 Delovne akcije v Svetem

18 DRUŠTVENO

- 18 Gasilci PGD Komen v letu 2020
- 20 Carlo Marchesetti Prazgodovinska gradišča Trsta in Julijske krajine

22 IZ KOMENSKE KNJIŽNICE

22 BURJINA GLASBA

- 22 Vpliv igranja inštrumenta na možgane

23 KMETIJSTVO IN GOZDARSTVO

- 23 Obnova gozda s sadnjo sadik gozdnega drevja
- 24 Vzpon zlatega šakala

25 EKO

25 ZDRAVSTVO IN SOCIALA

- 25 Kako lahko prispevam k boljšemu partnerskemu odnosu?
- 26 Bogastvo čustev

27 ŠPORTNO

- 28 Športni dosežki, nagajevanje in podelitev priznanj športnik Krasa in Brkinov v letu 2020
- 29 Arhitekturno-urbanistična zasnova kraškega športnega in rekreacijskega parka
- 30 V NK Komen začeli s treningi

31 TURIZEM

- 31 Izobraževanja in razvoj novih produktov v turizmu
- 32 Nov katalog turistične destinacije Kras
- 33 Poti v Gradišču

37 IZ ŠOLSKIH KLOPI

- 38 Vse se da

38 BURJICA

- 38 Dogajanje v Vrtcu Komen ...
- 40 ... in Vrtcu Štanjel

41 KAR BURJA PRINESE

44 OBVESTILA

Burja

Glasilo Občine Komen
Letnik 16, številka 1, MAREC 2021

Izdajatelj:
Občina Komen, Komen 86, 6223 Komen
Telefon: 05 7310 450
Fax: 05 7310 460
Spletna stran: www.komen.si
e-pošta: burja@komen.si

ISSN 2591-2321

Naklada: 1.400 izvodov
Glasilo brezplačno prejmejo gospodinjstva v občini Komen. Glasilo raznaša Pošta Slovenije. V primeru, da glasila ne prejmete na dom, se obrnite na pošto v Komnu ali Štanjelu in jim sporočite, da glasila niste prejeli. Glasilo dobite brezplačno tudi na Občini v Komnu, na voljo je tudi v elektronski obliki na spletni strani občine www.komen.si.

Odgovorna urednica: Heidi Vrčon
Uredniški odbor: Mojca Sušnik Klemenčič (pomočnica odg. urednice), Tanja Bratina Grmek, Suzana Stanko, Martina Godnič
Lektoriranje: Barbara Jejčič
Priprava in tisk: Studio Terčon, Borut Terčon s. p.

Vabljeni, da svoje prispevke (članke in slikovno gradivo) za naslednjo številko pošljete v elektronski obliki na e-naslov: burja@komen.si najpozneje do 25. 5. 2021. Prispevki, ki bodo prispeli prepozno, ne bodo vključeni v junijsko številko! K posameznemu članku priložite največ dve fotografiji v čim boljši resoluciji. Vabimo tudi vse fotografe ali fotografke kar tako, da nam pošljejo tematske fotografije za objavo na naslovnici. Digitalni posnetki naj bodo v čim boljši resoluciji. Poslanih posnetkov v slabi resoluciji ne bomo objavili.

Naslednja številka občinskega glasila izide JUNIJA 2021.

Avtor naslovne fotografije: arhiv uredništva

Spoštovane občanke in občani, drage bralke in bralci občinskega glasila BURJA!

Pomlad je tu in nič je ne more ustaviti. Vsak dan je malo daljši od prejšnjega, sončni žarki so z vsakim dnem toplejši in celo

hladna jutra se počasi izvijajo iz zimskega primeža. Življenje se seli iz stanovanj in hiš na vrtove, kjer vaše pridne roke zagotovo že prekopavajo, sadijo, sejejo, obrezujejo in počnejo, kar je še takšnih opravkov. Več je sončnih dni, bolj se v nas porajata dobra volja, optimizem in več življenjske energije premoremo. Pa sploh ni nujno, da kaj počnemo. Lahko tudi samo posedamo na soncu in se sami ali v družbi predajamo blagodejnim sončnim žarkom, tvorcem (pre) potrebnega vitamina D. Saj veste, tistega vitamina D, ki pomaga učinkovito ščititi naše telo pred zloglasno korono.

In ker pravimo, da je pomlad začetek nove rasti, so se s prebujanjem narave začeli prebujati tudi številni projekti po vaseh naše občine. V letošnjem občinskem proračunu je rezerviranih skupno več kot 350.000 eur, namenjenih tako za obnovo vaških domov kot tudi za projekte participativnega proračuna in glavarino vaških skupnosti. Prepričan sem, da bo zato s pomočjo teh sredstev, z zagnanim delom vaških odborov ob pomoči številnih aktivnih vaščanov do konca leta marsikatera vas še lepša in bolj urejena.

Želim si, da bi bili enako uspešni tudi pri uresničevanju načrtov na področju cestne infrastrukture. Zadnje dni januarja je namreč Občina Komen gostila ministra za infrastrukturo, g. Jerneja Vr-

tovca, in predstavnike vodstva Direkcije RS za infrastrukturo. Dogovorili smo za konkretne skupne korake za izboljšanje prometne varnosti v naši občini, tako za voznike motornih vozil kakor tudi za pešce. Naj na tem mestu izpostavim le tiste, ki naj bi bili uresničeni že letos. Če bo steklo vse po načrtih in kot je bilo dogovorjeno z državnimi odločevalci ter ne bo zaradi epidemije zopet kakšnih dodatnih nepredvidenih presenečenj, naj bi že konec letošnjega leta izbrali gradbene izvajalce za ureditev križišča pri ALU Komen, pločnika ob državni cesti skozi Kobdilj, novega križišča za železniško postajo Štanjel kakor tudi za prvo fazo rekonstrukcije državne ceste od Gorjanskega do bivšega mejnega prehoda na Žekencu. Še posebej razveseljivo je, da sodi v drugo fazo tega zadnjega projekta tudi ureditev novega križišča pri pokopališču v Gorjanskem, saj je sedanje križišče nepregledno in zaradi visokih hitrosti vozil tudi zelo nevarno. Obljubljeno nam je bilo tudi, da se bo že v prihodnjem letu začelo s pripravami na postopno rekonstrukcijo državne ceste od Kobdilja do Manč, ki je predvsem v dolini Raše nevarna zaradi pogostega padanja kamenja.

Na splošno lahko pričakujemo, da bomo z letos predvidenimi vlaganji v prometno infrastrukturo s strani države in v komunalno infrastrukturo s strani Občine Komen na širšem območju ALU Komen omogočili nov gospodarski zagon, saj bomo pridobili prostor za nove proizvodne površine in za nov sodoben bencinski servis. S tem bomo tudi sprostili nujno potreben prostor v središču Komna za postopno ureditev glavnega trga v kraj, ki bi tako postal prostor druženja, zabave in sproščene-

ga gibanja vseh občank in občanov.

To pa ni vse, saj ob vsem naštetem v svojih načrtih ne zanemarjamo krepiteve socialne politike oziroma delovanja na področju družbenih dejavnosti. V maju je načrtovana otvoritev nove šolske kuhinje v Komnu, med poletnimi šolskimi počitnicami pa je na vrsti prenova dotrajanih sanitarij v starem delu komenskega vrtca. Z malo sreče bomo morda uspeli na pravkar zaključenem javnem razpisu za sofinanciranje rekonstrukcije in dozidave štanjelskega vrtca, ki že nekaj let poka po šivih, saj del predšolske vzgoje poteka v sosednjih šolskih prostorih in s tem dobesedno odžira prostor, ki bi ga sicer potrebovali osnovnošolci.

Predvideno je tudi, da se povišajo povprečne subvencije mladim pri reševanju prvega stanovanjskega problema za kar 60 odstotkov. Sredstva naj bi mladim družinam omogočila, da si v domačem okolju ustvarijo pravi prvi dom.

Ker nas od praznika velike noči loči le še trije tedni, naj vam vsem, dragi občanke in občani, že sedaj zaželim prijetne in sproščene praznike. Še posebej pa si želim, da vsi skupaj in vsak posebej ohranimo čim več razuma, strpnosti in optimizma, saj bomo tako lažje in z manj slabe volje dočakali poletje in, upajmo, tudi boljše pogoje za malo bolj sproščen način življenja. Do takrat pa ostanite odgovorni in ne jezite se preveč, če ni vedno vse tako, kakor ste si zamislili. Tudi zato ne, ker dobra volja in kanček optimizma dokazano dobro vplivata na zdravje.

Vaš župan,
mag. Erik Modic

Razpis za zbiranje predlogov za podelitev priznanj Občine Komen za leto 2021

1. Priznanja Občine Komen, ki se podelijo v letu 2021:

A. ČASTNI OBČAN Občine Komen

Priznanje se podeli posamezniku, ki je s svojim dolgoletnim delovanjem na znanstvenem, gospodarskem, kulturnem, vzgojn-izobraževalnem, športnem, naravovarstvenem, humanitarnem ali na katerem drugem področju tako prispeval k ugledu in napredku občine, da ima to trajni pomen.

B. ZLATI GRB Občine Komen

Priznanje se podeli posamezniku ali skupinam za izredno življenjsko delo oziroma za vrhunske uspehe in dosežke na znanstvenem, gospodarskem, kulturnem, vzgojno- izobraževalnem, športnem, naravovarstvenem, humanitarnem ali katerem drugem področju, ki so pomembni za razvoj in promocijo komenske občine. Podeli se eno priznanje letno.

C. Priznanja Občine Komen

Priznanja se podeljujejo posameznikom ali skupinam za dosežene uspehe v krajšem časovnem obdobju. Priznanja imajo pomen pohvale in so aktualen odziv na dosežke in uspehe na vseh področjih dela. Podeli se lahko do tri priznanja letno.

Priznanja podeli župan Občine Komen na slovesnosti ob občinskem prazniku Občine Komen.

2. Predloge za podelitev priznanj lahko podajo posamezniki, družbe, zavodi, politične in druge organizacije in skupnosti, društva ter ožji deli lokalne skupnosti.

Predlog za podelitev priznanj mora biti podan v pisni obliki in mora vsebovati najmanj: splošne podatke o predlagatelju, predstavitevne podatke o kandidatu, vrsto priznanja, za katero je kandidat predlagan, utemeljitev predloga s podrobnejšim opisom dela oziroma dosežkov, zaradi katerih je bila predlagana podelitev priznanja, in dokumente, ki potrjujejo dejstva, navedena v utemeljitvi. Utemeljitev mora biti pripravljena na tak način, da bo zagotavljala pripravo utemeljenega predloga za obravnavo na občinskem svetu in podelitev priznanja na slavnostni seji.

Predlagatelj predlogu priloži tudi soglasje kandidata h kandidaturi in soglasje kandidata za obdelavo osebnih podatkov.

Če predlagatelj ni fizična oseba, mora predlogu obvezno priložiti tudi zapisnik sestanka organa, ki je sprejel odločitev o podaji predloga.

3. Prispele predloge bo obravnavala komisija za podelitev priznanj Občine Komen, imenovana s sklepom župana. Komisija bo oblikovala predlog za podelitev priznanj, o prejemnikih priznanj bo odločal občinski svet s sklepom.

4. Komisija bo obravnavala predloge, ki bodo na naslov Občine Komen prispeli do **četrtek, 8. aprila 2021, do 12. ure**. Predlagatelji lahko podajo predloge na obrazcu, ki je na voljo v sprejemni pisarni občinske uprave Občine Komen in je objavljen na spletni strani občine Komen www.komen.si.

5. Predlagatelji pošljejo predloge na naslov Občina Komen, Komen 86, 6223 Komen v zaprti kuverti z napisom »**Ne odpiraj – za občinska priznanja**«.

6. Razpis za zbiranje predlogov se objavi na spletni strani Občine Komen www.komen.si, v občinskem glasilu Burja ter v prostorih Občine Komen.

mag. Erik Modic,
župan

Preplastitev dela lokalne ceste Škrbina–Lipa

V mesecu januarju so se zaključila dela na cesti Škrbina–Lipa. Izvedena je bila preplastitev dela lokalne ceste v dolžini 320 m. Najprej je bila izvedena preplastitev dela ceste, ki je bila v najslabšem stanju. V naslednjih letih bo potrebna nadaljnja postopna obnova, saj je celotna cesta potrebna obnove. Gre za velik finančni zalogaj, zato bo možna le postopna izvedba po posameznih odsekih. Investicija sanacije je znašala nekaj manj kot 30.000,00 eur.

Besedilo in foto: Denis Ostrouška, občinska uprava

Obnovitev stopnišča na dvorišču Gradu Štanjel

Ministrstvo za kulturo je objavilo Javni razpis za izbor kulturnih projektov na področju nepremične kulturne dediščine, ki jih bo v letih 2021–2022 sofinancirala Republika Slovenija iz dela proračuna, namenjenega za kulturo in za izbor kulturnih projektov iz programa sanacije najbolj ogroženih in najpomembnejših kulturnih spomenikov, ki jih bo v letih 2021 in 2022 sofinancirala Republika Slovenija iz proračuna, namenjenega za izvajanje Zakona o zagotavljanju sredstev za določene nujne programe Republike Slovenije v kulturi. Kulturna dediščina je razpoznavno znamenje nacionalne, regionalne in lokalne pripadnosti. Ohranjanje kulturne dediščine, vključno z njeno promocijo in trajnostno uporabo, pomeni nenadomestljiv prispevek k človekovemu razvoju in h kakovosti življenja, gradi in krepi naš občutek za prostor, ustvarja ugodne pogoje za trajnostni razvoj, prispeva k varstvu okolja, dejavno ustvarja družbene vezi ter prispeva k zdravju in blaginji vseh. Kulturni spomeniki so ključni materialni dokazi naše navzočnosti in vsestranske ustvarjalnosti naših prednikov na ozemlju Republike Slovenije in so temelj naše narodne identitete. Namen razpisa je izvajanje Zakona o zagotavljanju sredstev za določene nujne programe Republike Slovenije v kulturi in spodbujanje naložb v sanacijo kulturnih spomenikov. Cilj javnega razpisa je ohranjanje in varovanje kulturne dediščine in razvijanje njenega potenciala.

Občina Komen se je prijavila s projektom obnove kamnite balustrske ograje monumentalnega zunanjega stopnišča

gradu Štanjel – Grad EŠD 7244. Baročno šestramno odprto stopnišče z nimfejem predstavlja prostorsko jedro in vezni člen grajskega dvorišča, ki povezuje raznorodne sestavine dvorca v celoto. Do leta 1944 je bilo opremljeno s kamnito baročno balustrsko ograjo in tremi nišami s školjkasto oblikovanimi polkrožnimi zaključki. V niše so bili postavljeni trije kamniti kipi nimf iz okoli leta 1700.

1. junija 1944 je bil nimfej med miniranjem osrednjega dela grajskega kompleksa delno porušen. Arhitekt Maks Fabiani je januarja leta 1945 opisal stanje porušenega nimfeja: ostalo je 20 stopnic, dve niši, kip in en del balustrade. Fabiani je predvidel obnovo z delno rekonstrukcijo. Baročno stopnišče se je šele v osemdesetih delno rekonstruiralo po načrtih Šumijeve iz leta 1969. Trenutno ni zaščiteno z balustrado in niše niso opremljene s kipi. Ohranjen trup nimfe

in ostanki balustrade so sedaj shranjeni v severnem delu pritličja Zgornjega palacija gradu Štanjel.

Rekonstrukcija prostorskega poudarka zunanje ureditve gradu Štanjel bo nadaljevala celovita prenova kompleksa grajskega dvorca, ki se izvaja postopoma po fazah od leta 1972. Postavitev ograje bo omogočala varen ogled grajskega kompleksa.

Obstoječi ohranjeni kamniti elementi se bodo restavratorsko očistili, po potrebi sanirali in ponovno vgradili na prvotno lokacijo. Manjkajoči deli balustrade se bodo dopolnili s elementi iz kraškega apnenca, izdelani po obstoječem vzoru, po fotografijah iz leta 1934 in po načetih rekonstrukcijah arhitektke Nataše Šumi iz leta 1969 in 1985.

Besedilo in foto: Boštjan Frančeškin, občinska uprava

Obnova kamnitih elementov vrta ob Vili Ferrari

Drugi projekt, ki ga je Občina Komen prijavila na javni razpis, je obnova vrta ob Vili Ferrari, ki je nastajal v 20-tih in 30-tih letih 20. stoletja. Zasnoval ga je arhitekt Maks Fabiani (1865–1962) kot dopolnitev oziroma nadgradnjo ureditve tako imenovane Vile Ferrari v Štanjelu – sklopa stavb znotraj nekdanjega vzhodnega štanjelskega obzidja, katerih skupno obnovo je arhitekt snoval v letih po koncu I. svetovne vojne. Grajeni elementi izvirne Fabianjeve ureditve so po skoraj stoletju od izgradnje ponekod dotrajani, nekateri deli so poškodovani, a v pretežnem delu so grajeni elementi dobro ohranjeni. Poleg izjemne domišljenosti Fabianjeve vrtno-arhitekturne zasnove same, je ključna vrednost spomenika njegova precejšnja avtentičnost, nepotvorjenost. Vsi nadaljnji posegi morajo biti zato

usmerjeni tudi k ohranjanju te nenadomestljive vrednote.

Vrt prikazuje bivalno kulturo z začetka 20. stoletja v obliki, ki je v slovenskem merilu edinstvena. Gre za odsev življenja iz obdobja med obema vojnama, ko je bil ta del Slovenije priključen italijanski državi in so se zaradi političnih in kulturnih razmer v družbi vzpostavila posebna razmerja. Zgodba vrta je neločljivo povezana z zgodbo njenih lastnikov in tudi z osebno zgodbo arhitekta Maksa Fabianija, avtorja vrtno-arhitekturne ureditve – kot enega najvidnejših arhitektov in urbanistov, izhajajočih iz slovenskega prostora. Vrtna ureditev je izjemen primer prepletanja okrasnega in uporabnega, forme in funkcije, ki lahko služi za navdih tudi sodobnim urejevalcem ali lastnikom vrtov. Kaže, kako je mogoče

tudi na razmeroma majhnih površinah zagotoviti samooskrbo uporabnikov vrta, kako oskrbo združiti z okrasnimi funkcijami vrtov. Vrt ob Vili Ferrari je tudi edinstven primer trajnostnega zbiranja in rabe vode, ki je aktualna tudi za današnje čase. Je živ, še danes delujoč sistem, ki govori o pomenu kakovostnega načrtovanja vseh delov vrtno ureditve in o pomenu dobrega poznavanja tradicionalnih, lokalnih znanj (glede gradnje, urejanja prostora, vzgoje okrasnih rastlin, pridelave hrane, zbiranja vode in podobno) – kot osnovi za njihovo nadgradnjo in pametno vključevanje v nove čase.

V sklopu projekta bomo izvajali kiparska dela, ki obsegajo čiščenje in sanacijo ohranjenih elementov v Ferrarijev vrtu: postamenti balustrade, portal Natalijine hiše, portal hiše Štanjel 10, južno obodni zid in vhodni portal.

Besedilo in foto: Boštjan Frančeškin, občinska uprava

Dozidava in rekonstrukcija Vrtca Štanjel

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport je objavilo javni razpis za sofinanciranje investicij v vzgojno-izobraževalne zavode, oziroma v stavbe vrtcev in osnovnega šolstva. Pod osnovno šolstvo sodijo osnovne šole podružnične osnovne šole, športni prostori, osnovne šole za učence s posebnimi potrebami in glasbene šole. Prijavitelj na javni razpis je lahko občina, ki je ustanoviteljica vzgojno-izobraževalnega zavoda, in je investitor projekta, ki ga prijavlja. Cilj razpisa je

finančna pomoč občinam pri uresničitvi načrtovanih investicij v objekte vzgojno-izobraževalnih zavodov, ki sodijo v delovno področje ministrstva. Predmet razpisa je sofinanciranje investicij v rekonstrukcije in/ali novogradnje objektov vrtcev in osnovnega šolstva, z namenom zagotavljanja statične in potresne varnosti objektov in/ali z namenom zagotavljanja manjkajočih površin ali prostorov.

Občina Komen se je prijavila na razpis s projektom Dograditev in rekonstrukcija Vrtca Štanjel. Vrtec v Štanjelu je začel delovati v okviru Vrtca Sežana 1. septembra 1998 v začasno urejeni igralnici v prostorih stare šole. Oktobra 1999 se je preselil v novo zgrajeno stavbo, kjer je tudi osnovna šola. Vrtec v Štanjelu obiskujejo otroci iz Štanjela in okoliških vasi. Vključenih je okrog petdeset otrok od 1. do 6. leta starosti.

Na parceli št. 909 k. o. Štanjel se trenutno nahaja osnovna šola z vrtcem in manjšo telovadnico, vključno z zunanjimi igrišči in prometno ureditvijo ob stavbi.

Stavba vrtca ima ugodno lego, saj je obrnjena na južno, sončno stran. Teren pada od Z proti V. Okolica vrtca nudi veliko možnosti bivanja na prostem in gibanja ter raziskovanja in odkrivanja naravnih in kulturnih zanimivosti.

Okoli stavbe vrtca je speljana intervencijska pot za parkiranje ob zgornjem igrišču ob šoli. V pritlični vkopani etaži so locirani pomožni prostori šole in kuhinja z direktnim dostopom z nivoja terena z vzhodne strani. Prostori vrtca so locirani v prvem nadstropju. Dostop gibalno oviranim osebam do vrtca je možen preko interventne poti na zahodnem delu stavbe preko zunanje ograjene nepokrite terase igralnice.

Vhod v vrtec je izpostavljen vzhodni burji in je nezaščiten, kar predstavlja nevarnost zagotavljanja varnega dostopa za uporabnike vrtca. Po podatkih uporabnikov, je burja že poškodovala vhodna vrata in jih je bilo potrebno zamenjati.

Ob vrtcu na drugi strani intervencijske poti je urejeno ograjeno zunanje igrišče s peskovnikom, toboganom, gugalnim avtomobilom, ki pa je brez varne, nepo-

sredne povezave do vrtca ter brez zunanjih sanitarij in priročnega skladišča za rekvizite na igrišču.

Vrtec ima svoj vhod na južnem delu stavbe preko stopnišča do dveh igralnic velikosti 36–40 m². Ena je prilagojena za otroke prvega starostnega obdobja, druga pa za otroke drugega starostnega obdobja. Obe igralnici imata ločene garderobe ter sanitarije za otroke in nepokrito teraso.

Zaradi velikega števila vpisanih otrok in prostorske stiske je že več let dodatno odprt še en oddelek v prostorih šole – gre za v igralnico predelan razred brez urejenih sanitarij za otroke. Dostop do te igralnice je samo preko šolskega vhoda. Garderoba za vzgojitelje je urejena v kotlovnici. Čajna kuhinja je povezana s šolsko kuhinjo z dvigalnim jaškom, ki pa je premajhen za voziček s hrano. Manjkajo prostori za strokovne delavce, skupni osrednji prostor s prostorom za hrambo rekvizitov, pokrita terasa pred igralnicami, prostor za čistila ter sanitarije za invalide.

Predvidena je rekonstrukcija in dozidava vrtca. Predviden je linijski aditivni koncept dozidave, kjer se doda potrebne manjkajoče prostore v nadaljevanju osnovnega gabarita proti jugu stavbe v smeri proti zunanjem igrišču.

Seznam neto uporabnih površin:

NETO TLOORISNA POVRŠINA	615,1 m ²
Nove površine	420,5 m ²
Rekonstruirane površine	194,5 m ²
SKUPAJ	
Neto tlorisna površina	615,1 m ²

NOVE POVRŠINE	420,5 m ²
1 VETROLOV	8,9 m ²
2 SHRAMBA	11,2 m ²
3 VEČNAMENSKI PROSTOR	80,0 m ²
4 IGRALNICA	60,3 m ²
5 SANITARIJE	11,0 m ²
6 HODNIK	20,8 m ²
7 IGRALNICA	64,3 m ²
8 SANITARIJE	10,8 m ²
9 LESENA TERASA	81,3 m ²
10 POKRITA LESENA TERASA	65,6 m ²
11 SHRAMBA OB IGRIŠČU	3,2 m ²
12 SANITARIJE OB IGRIŠČU	3,0 m ²
Neto tlorisna površina	420,5 m ²

REKONSTRUIRANE POVRŠINE	194,5 m ²
13 HODNIK	22,9 m ²
14 PISARNA ZA DELO Z OTROKI	16,5 m ²
15 ZBORNICA	22,5 m ²
16 SANITARIJE ZA INVALIDE	5,0 m ²
17 IGRALNICA	58,8 m ²
18 SANITARIJE	17,0 m ²
19 ČISTILA	2,1 m ²
20 HODNIK	9,6 m ²
21 SANITARIJE ZA OSEBJE	2,1 m ²
22 SANITARIJE	2,2 m ²
23 SANITARIJE ZA OSEBJE	1,7 m ²
24 SANITARIJE	1,8 m ²
25 KOTLOVNICA	5,8 m ²
26 GARDEROBA S ČAJNO KUHINJO	25,1 m ²
27 DVIGALNI JAŠEK	1,5 m ²
Neto tlorisna površina	194,5 m ²

Vir: IZP, št. projekta 2020-25, Studio Uršič, Uroš Uršič, s. p., februar 2021

Program vrtca je v celoti zasnovan v prvem nadstropju z dostopom in izhodom na nivo terena proti zahodu ter proti jugu na obstoječe zunanje igrišče. V pritličju pod stavbo na nivoju prometne ureditve je predvideno pokrito parkirišče in stopnišče, ki vodi v zgornjo etažo. Dostop za gibalno ovirane osebe je omogočen preko interventne poti, ki se dvigne na nivo zgornjega vrtca.

Vhod v vrtec se predvidi z zahodne strani pod pokritim nadstreškom, tako da je zaščiten pred močno burjo, vključno z dostopom za gibalno ovirane osebe. V vetrolovu je predviden tudi prostor za vozičke.

Ob vhodu na JZ delu dozidave je predviden osrednji prostor. Vse igralnice so dostopne preko osrednjega prostora, tako da je možno igralnice medsebojno povezati in s tem povečati uporabnost osrednjega prostora. Iz osrednjega prostora je možen tudi dostop na zunanje ograjeno igrišče iz terase preko zunanjih stopnic. Osrednji prostor je mogoče v popoldanskih urah oddati v najem za razne zunanje aktivnosti, vadbe ali prostčasne aktivnosti.

Dve igralnici z nadstreškom so orientirane na zahodno stran od burje, tretja igralnica pa je orientirana proti vzhodu in jugu.

Znotraj stavbe se obstoječe garderobe in sanitarije igralnic na sredini stavbe eliminira ter nadaljuje koncept osrednjega hodnika z nanizanimi prostori na obeh

straneh, tako da se predvidi možnost navezave na obstoječ hodnik šole in se s tem omogoči dostop do notranje pokrite telovadnice ob šoli.

Obstoječo igralnico proti zahodu se poveča, dodajo se okna z orientacijo proti zahodu ter se predvidi zunanjo pokrito teraso. Ob igralnici in sosednji učilnici proti šoli se predvidijo sanitarije za otroke, ki imajo omogočeno navezavo tudi na sosednjo učilnico in s tem možnost morebitne povečave vrtca za en oddelek, saj število otrok izredno niha in je s tem omogočen hiter odziv vodstva šole in vrtca o reorganizaciji prostorov brez gradbenih posegov. Na tem mestu med igralnico in učilnico se ukine obstoječi prostor za osebje in se predvidi še manjkajoči prostor za čistila. V nadaljevanju obstoječe igralnice na zahodu na delu terase se doda dodatno igralnico z orientacijo proti zahodu s pokritim nadstreškom.

Vzdolž gabarita z orientacijo proti jugu in vzhodu se doda dodatno igralnico z navezavo na zunanje ograjeno igrišče.

Predvidi se zunanje stopnice v obliki tribune, s katerimi se premosti intervensijsko pot in se s tem zagotovi varen dostop do igrišča. Pod stopnicami se predvidi zunanje sanitarije ob igrišču ter priročno shrambo za rekvizite.

V čajni kuhinji se predvidi povečava obstoječega dvigala. Obstoječa igralnica na JV delu stavbe velikosti 36 m² z orientacijo proti jugu se preoblikuje v prostor za individualno delo z otroki ter večjo zbornico, ki ima omogočeno navezavo na čajno kuhinjo in garderobo za osebje ter dodana okna proti vzhodu.

Stavba je zasnovana po principu skoraj nič energijskih stavb. Na fasadi je predvidenih 25 cm izolacije, tla nad zunanjim zrakom po 25 cm, streha 35 cm z možnostjo postavitve fotovoltaične elektrarne na zeleno streho. Predvidena je tudi troslojna zasteklitev stavbnega pohištva z zunanjimi senčili. Vsi prostori imajo predvideno prezračevanje z rekuperacijo.

Besedilo: Boštjan Frančeskin,
občinska uprava

POVABILO VOZNIKOM PROSTOVOLJCEM

Občina Komen z zavodom Zlata mreža od leta 2019 izvaja projekt Prostofer, ki je prostovoljski projekt za izboljšanje trajnostne mobilnosti starejših. Projekt povezuje starejše osebe, ki potrebujejo prevoz in ne zmorejo uporabljati javnih prevozov.

Prostofer je namenjen vsem starejšim, ki ne vozijo sami, nimajo sorodnikov in imajo nižje mesečne dohodke in tudi slabše povezave z javnimi prevoznimi sredstvi. Prostofer jim omogoča lažjo dostopnost do zdravniške oskrbe, brezplačne prevoze do javnih ustanov, trgovin ipd.

Projekt je med starejšimi zelo dobro sprejet in opažen je porast števila uporabnikov. Prav zato bi radi pridobili nove prostovoljce, ki bi bili pripravljeni opravljati prevoze za starejše.

ZAKAJ POSTATI PROSTOFER?

Prostoferstvo je oblika prostovoljstva, ki vam ob nudenju pomoči in podpore tistim, ki so je najbolj potrebni, prinaša tudi veliko osebno zadovoljstvo in ustvarja nepozabne trenutke v času, ki bi ga sicer porabili za manj pomembne stvari in opravila. Prostoferstvo vam tako omogoča:

- priložnost za spoznavanje novih ljudi in sklepanje novih prijateljstev,
- kakovostno preživljanje prostega časa,
- ohranjanje in nadgrajevanje voznških veščin ter spoznavanje e-mobilnosti,
- razvijanje lastne osebnosti in pridobivanje novih vrednot.

Vabimo vse voznike, ki si želijo postati prostoferji v občini Komen, naj pokličejo Soraja Balantič na telefon 05 7310 461 ali 031 327 894 ali pišejo na e-naslov: soraja.balantic@komen.si.

Zaradi vas bo še več nasmehov na obrazih pomoči potrebnih in svet bo lepši!

PRIDRUŽITE SE NAM IN POSTANITE PROSTOFER!

Obisk Jerneja Vrtovca, ministra za infrastrukturo, v Občini Komen

V petek, 29. januarja 2021, je župan Občine Komen, mag. Erik Modic, na delovnem obisku sprejel ministra za in-

frastrukturo, g. Jerneja Vrtovca, v družbi vodstva Direkcije Republike Slovenije. Obisk je bil izveden v sklopu delovnega

obiska dveh kraških občin – Sežana in Komen – ter je potekal v obnovljeni Viteški dvorani v Gradu Štanjel.

Glavna tema obiska so bile investicije v cestno infrastrukturo na območju občine, in sicer ureditev krožišča v Komnu na odseku Komen–Gorjansko pri bivšem podjetju Alukomen, ureditev ceste in pločnikov med Štanjelom in Kobdiljem ter v naselju Kobdilj, rekonstrukcija ceste na odseku Kobdilj–Manče, rekonstrukcija ceste Gorjansko–mejni prehod vključno s krožiščem pri pokopališču v Gorjanskem. Nekateri projekti bodo izvedeni po fazah.

Minister je zagotovil, da bodo sredstva za izvedbo navedenih del vključena v državni proračun za leto 2021 oziroma 2022.

Besedilo: mag. Andreja Štok

Projektno povezovanje kraško-brkinskih občin za izboljšanje kakovosti bivanja občanov

Zadnje desetletno obdobje na območju Krasa in Brkinov je minilo v znamenju številnih projektov, s katerimi so občine Divača, Komen, Hrpelje-Kozina in Sežana pristopile tako k nadgradnji obstoječe infrastrukture kot k zagotavljanju nesnovnih nadgradenj idejnih zasnov in vzpostavljenih sodelovanj, ki prebivalcem vseh štirih občin zagotavljajo mehanizme za ohranjanje naravne in kulturne dediščine ter pomembno izboljšujejo kakovost bivanja občanov.

Povezovanje kraško-brkinskih občin je mogoče zelo jasno ponazoriti v treh skupnih projektih, ki se izvajajo na urbanih območjih LAS Krasa in Brkinov:

- »Včeraj za jutri« s polnim nazivom »Projekt za lokalni razvoj – ohranjanje dediščine za prihodnje rodove« (nosilec: Občina Sežana);
- »Staro sejmišče – novo stičišče« s polnim nazivom »Oživitev nekdanjega

sejmišča v Hrpeljah« (nosilec: Občina Hrpelje-Kozina);

- »Večnamenski objekt v Divači« (nosilec: Občina Divača), ki je sofinanciran iz evropske kohezijske politike, in sicer s sredstvi Evropskega sklada za regionalni razvoj in s sredstvi državnega proračuna za kohezijsko politiko (Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo).

Med projekti, ki se zaključujejo na urbanih območjih LAS Krasa in Brkinov, je **Občina Komen** vpeta v vse zgoraj naštetе projekte kot partner, ki aktivno prispeva k njihovem uresničevanju. Projekt za lokalni razvoj – ohranjanje dediščine za prihodnje rodove, z okrajšano različico imena »Včeraj za jutri« – kot rdečo nit opredeljuje ohranjanje dediščine za prihodnje rodove. Projektni partnerji so aktivnosti usmerili v medgeneracijsko druženje in prenos znanj med generacijami. Poleg občin Kra-

sa in Brkinov v projektu sodelujejo tudi Območno združenje veteranov vojne za Slovenijo Krasa in Brkinov Sežana, Komunalno stanovanjsko podjetje, d. d., Socialno podjetje Brinjevka, d. o. o., so. p.

Premišljen koncept aktivnosti tudi na območju divaške občine je usmerjen v konkretne in prebivalcem vseh štirih občin dostopne rezultate projekta »Včeraj za jutri«, med drugim z zasnovo ureditve oziroma preureditve obstoječega parka v Spominski park v Sežani in organizacijo javnih prireditev in ureditvijo zunanosti Interpretacijskega centra kraške vegetacije (ureditve dostopa za gibalno ovirane osebe in sanitarije, dostopne tudi za gibalno ovirane osebe) ter ozaveščanju o razvoju socialnega podjetništva v okolju, prenos tradicionalnih znanj na mlajše generacije s tematskimi delavnicami za širšo javnost.

Projekt »Večnamenski objekt v Divači«

vključuje večnamenski objekt pravilne pravokotne oblike, ki je dostopen gibalno oviranim osebam, kar je njegova največja prednost. Nahaja se v samem občinskem središču v Divači, kjer je utrip naselja najbolj intenziven, s postavitvijo večnamenske dvorane pa se ustvarja sodoben mestni prostor, ki izboljšuje kakovost bivanja tako prebivalcev kot obiskovalcev. Dostopnost večnamenskega objekta narekuje tudi njegovo odprtost, saj je namenjen otrokom, ženskam, gibalno oviranim osebam in ranljivim skupinam za izvedbo delavnic, dogodkov, promocij, degustacij, prikazov dobrih praks in spontanemu druženju.

Projekt oživitve nekdanjega sejmišča v Hrpeljah »Staro sejmišče – novo stičišče«, v katerega je vključena tudi Občina Divača, zajema rekonstrukcijo nekdanjega najživahnjšega dela Hrpelj. Prostor trgovanja in druženja (staro sejmišče) je skozi čas izgubil obe funkciji, zato je območje dobilo novo namembnost tako za domačine kot obiskovalce z novim postajališčem za avtodome s pripadajočo infrastrukturo. S ciljem ustvarjanja novega stičišča in prostora medgeneracijskega druženja se je med urbano opremo dodalo elemente, ki prostor namenjajo tudi domačinom: večje otroško igrišče, klopi, pametno klop ter električna kolesa s polnilnico. Projekt pomembno vpliva tudi na varovanje okolja, saj spodbuja alternativne oblike mobilnosti.

Občina Komen je ob skupnih projektih, ki se izvajajo na urbanih območjih LAS Krasa in Brkinov, v zadnjih petih letih vključena tudi v številne druge aktivnosti, ki so usmerjene v pripravo prihodnjih projektov. Med njimi izpostavljamo kar štiri: CAK – Center za Arhitekturo Krasa, Debela Griža, Celostna podoba Štanjela in projekt Promocija turističnih poti Komenskega Krasa.

CAK - Center za arhitekturo Krasa je referenčna točka za informacije in znanje o arhitekturni dediščini matičnega Krasa. Njegovo delovanje je usmerjeno predvsem v širitev znanj za kakovostni razvoj in varovanje prostora in arhitekture Krasa. Zasnovan je kot stičišče formalnega in neformalnega delovanja različnih deležnikov, ki se v svojem delovanju dotikajo izjemno bogate dediščine območja. Informacijski točki je dodana tudi manjša knjižnica, arhiv knjižničnega fonda o arhitekturi Krasa in njegovega najpomembnejšega arhitekta Maksa Fabianija ter stalna zbirka o Maksu Fabianiju v štanjelskem gradu.

Projekt z naslovom **Predstavitev vasi**

Volčji Grad in železnodobnega gradišča Debela griža

ali krajše **Debela Griža** se osredotoča na raziskovanje, zbiranje, objavo in predstavitev vsega razpoložljivega gradiva o naselju Volčji Grad in o železnodobnem gradišču Debela Griža v neposredni bližini naselja. Prav omenjeno gradišče je eno od najbolj ohranjenih iz »kulture kaštelirjev«. Deli več že izvedenih raziskav kažejo na neprekinjeno poselitev našega kraja v zadnjih 5000 letih. Ker so podatki razdrobljeni po arhivih vseh držav, katerih del je bilo naše območje, želimo v okviru projekta gradivo zbrati, ustrezno urediti, raziskati in objaviti v znanstvenem zborniku. Projekt predvideva podelitev ene večje ali dveh manjših raziskovalnih štipendij za diplomsko ali podiplomsko delo študentov na Univerzi na Primorskem; strokovno ureditev zbrane vsebine; pripravo vsebine za tisk poljudne zgibanke in znanstvenega zbornika; objavo vsebine na občinski spletni strani; ureditev predstavitev zbranih vsebin v vaškem domu na predstavitenih panojih; označitev vseh v naravi vidnih odkritij z označitenimi tablicami; predstavitev projekta na predstavitenih večerih v okoliških krajih.

V naravi še vidne elemente bomo v primeru, če to ne bo ogrožalo njihovega obstoja, označili s predstavitenimi tablicami. Povzetke raziskave bo predstavljen tudi v stalni razstavi v vaškem domu na Volčjem Gradu, natisnjen bo zbornik (300 izvodov), ki bo brezplačno dostopen akademskim knjižnicam in bo služil kot protokolarno darilo.

Projekt Debela Griža v okviru LAS Zgornje Vipavske doline in Komenskega Krasa s spodbujanjem društvene aktivnosti pomembno izboljšuje kakovost življenja na podeželju, ohranja tradicijo in kulturno dediščino ter s tematsko potjo povezuje kulturne znamenitosti železnodobnega gradišča. Projekt bo imel velik vpliv na povezovanje domačinov in zavedanje o pomembni dediščini, ki se nahaja v neposredni bližini njihovih domov. Vplival bo tudi na porast projektov s področja ohranjanja dediščine na celotnem območju LAS.

Projekt **Celostna podoba Štanjela** (daljše **Ureditev celostne podobe Štanjela in označitev ter oživitev turističnih poti po Štanjelu in Kobdilju**) je na območju ob finančni pomoči Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja med letoma 2012 in 2013 prinesel številne pomembne pridobitve:

- celostno grafično podobo Štanjela (s Kobdiljem),
- novo spletno stran območja v kar petih jezikih,

- turistično promocijsko gradivo (trganka in brošura) v petih jezikih in
- nove pojasnjevalne in usmerjevalne table (izdelava in postavitve), katerih namen je označitev in oživitev turističnih poti po Štanjelu in Kobdilju.

Občina Komen je preko LAS Zgornje Vipavske doline in Komenskega Krasa pridobila sofinanciranje s sredstvi 4. osi Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007–2013 (LEADER).

Med aktivnostmi Občine Komen je še en pomemben projekt, tj. **Promocija turističnih poti Komenskega Krasa**. Projekt nadgrajuje dozdajšnja prizadevanja za urejenost in turistično privlačnost celotnega območja ter privabljanja aktivnih obiskovalcev. Projekt inovativno povezuje, zaokrožuje in nadgrajuje parcialne projekte na področju urejanja kolesarskih poti in čezmejnih poti ter poti na območju Štanjela in Kobdilja (pojasnjevalne table, spletna stran, turistični zemljevid Komenskega Krasa, nadgradnja spletne strani z interaktivnim zemljevidom tematskih, pohodniških in kolesarskih poti, ki omogoča izbiro individualne poti na podlagi želenih kriterijev).

Med najpomembnejšimi rezultati projekta Promocija turističnih poti Komenskega Krasa velja izpostaviti:

- turistični zemljevid Komenskega Krasa (merilo 1 : 30.000, vrisane turistične znamenitosti, označene ali priporočene tematske, pohodniške in kolesarske poti na območju Komenskega Krasa v nakladi 5000 izvodov),
- nadgradnja turistične spletne strani Komenskega Krasa www.stanjel.eu z interaktivnim zemljevidom turističnih poti in možnostjo izbora želene poti ter izvoza podatkov,
- 30 usmerjevalnih tablic, postavljenih ob turističnih poteh, in 10 pojasnjevalnih tabel v nekaterih vaških stičiščih,
- Predstavitev novinarjem in širši javnosti projekta, turističnega promocijskega gradiva, orodij in opreme, ki je bila pridobljena v okviru projekta.

Projektne aktivnosti, ki se izvajajo na urbanih območjih Krasa in Brkinov, utrjujejo tradicionalno povezanost občin, območja, aktivnosti, infrastrukturne opremljenosti in ljudi v širšo skupnost, ki ne temelji zgolj na geografski bližini, ampak tudi naravni, dediščinski, kulturni in turistični povezanosti območja.

Besedilo: Janja Novoselc, KASPR

Poziv za zbiranje predlogov za imenovanje članov občinske volilne komisije

Volitve v občinske svete vodi in izvaja občinska volilna komisija, ki jo sestavljajo predsednik in trije člani in njihovi namestniki. Predsednik volilne komisije in njegov namestnik se imenujeta izmed sodnikov ali izmed drugih diplomiranih pravnikov. Ostali člani volilne komisije in njihovi namestniki se imenujejo po predlogih političnih strank, drugih organizacij občanov v občini ter občanov (35. člen Zakona o lokalnih volitvah (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 83/12, 68/17 in 93/20 – odl. US; v nadaljevanju ZLV). Volilna komisija se imenuje za dobo štirih let.

Vabimo vas, da podate predloge za kandidate za člane Občinske volilne komisije Občine Komen, in sicer za predsednika, namestnika predsednika ter tri člane in njihove namestnike.

Predlog mora vsebovati:

- naziv predlagatelja,
- ime in priimek predlaganega kandidata,
- datum rojstva predlaganega kandidata,
- naslov stalnega prebivališča ter kontaktne podatke predlaganega kandidata,
- pisno soglasje predlaganega kandidata, da je pripravljen opravljati funkcijo, če bo imenovan. V primeru, da je predlagatelj kandidat, soglasja ni potrebno priložiti.

V kolikor gre za kandidata za predsednika volilne komisije ali njegovega namestnika, je predlogu potrebno priložiti dokazila, da je kandidat sodnik ali drug diplomirani pravnik.

Predloge za člane občinske volilne komisije: predsednika, namestnika predsednika ter tri člane in njihove namestnike lahko posredujete v pisni obliki na naslov: Občina Komen, Komen 86, 6223 Komen ali na e-poštni naslov: obcina@komen.si.

Komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja bo upoštevala kot pravočasne tiste predloge, ki bodo prispeli najkasneje do četrтка, **8. aprila 2021, do 12. ure.**

David Zega, l.r.
predsednik

Bližamo se uspešnem zaključku projekta Kaštelir

Projekt KAŠTELIR – Prazgodovinska gradišča in etnobotanika za trajnostni turizem in razvoj podeželja, katerega vodilni partner je Občina Komen, se aktivno izvaja od oktobra 2018. Projekt se izvaja v okviru programa čezmejne sodelovanja Interreg V-A Slovenija-Hrvaška in ima za **glavni namen aktivno ohranjanje kulturne in naravne dediščine gradišč – kaštelirjev**, in sicer z njihovim ovrednotenjem, zaščito, oživitvijo ter promocijo. Glavne izhodiščne točke predstavlja 4 gradišča – kaštelirji, in sicer: Štanjel (Komen) in Korte nad Izola (Izola) na slovenski strani ter Rašpor (Lanišče) in Ozida (Mošćenička Draga) na hrvaški strani. Poleg izbranih gradišč projekt vključuje še več kot 20 gradišč na vsaki strani ter jih povezuje v Deželo GRADIŠČ – KAŠTELIRJEV. Tako so poleg **Občine Komen kot vodilnega partnerja** v projekt kot partnerji aktivno vključeni še 3 partnerji iz Slovenije ter 4 iz Hrvaške:

- Občina Izola

- Univerza v Mariboru – z dvema fakultetama: Filozofska fakulteta ter Fakulteta za naravoslovje in matematiko
- Inštitut IRRIS za raziskave, razvoj in strategije družbe, kulture in okolja iz Kopra
- Istrska županija s sedežem v Pazinu
- Občina Mošćenička Draga
- Občina Lanišče
- Park prirode Učka iz Lovrana.

Ob koncu je leta 2020 je projekt vstopil v zaključno fazo, uradno pa se zaključí 30. junija 2021. S tem bodo aktivnosti zaključene ter dosežki / končni produkti projekta pripravljeni za nadaljnjo uporabo s ciljem razvoja trajnostnega turizma in podeželja z novo čezmejno destinacijo ter 3 novimi čezmejnimi produkti trajnostnega produkta.

KAŠTELIR

Interreg
SLOVENIJA – HRVAŠKA
Evropska unija | Evropski sklad za regionalni razvoj

Dežela gradišč – kaštelirjev

Nova čezmejna destinacija trajnostnega turizma – Dežela GRADIŠČ – KAŠTELIRJEV, bo povezovala gradišča na slovenski in hrvaški strani, in sicer 4 zgoraj navedena oživiljena gradišča ter več kot 20 dodatnih gradišč na vsaki strani. V neposredni bližini 4 izbranih gradišč bodo odprte 4 INFO-INTERPRETACIJSKE TOČKE – notranje in zunanje, Center za promocijo gradišč in tradicionalne rabe zelišč v Čičariji (Račja vas) ter arheobotanični park v Mošćenički Dragi.

Do sedaj so pripravljene tudi zasnove, strokovne podlage in temeljni dokumenti za vzpostavitev konzorcija za gradišča – kaštelirje, ki bo namenjen: javnim in zasebnim zavodom, strokovnim ustanovam, izobraževalnim in znanstvenim

ustanovam, zbornicam, društvom in drugim deležnikom, ki aktivno delujejo tako na področju varovanja, oživljanja, prezentacije in promocije gradišč – kaštelirjev, na področju ozaveščanja javnosti o pomenu tovrstne kulturne dediščine, na področju varovanja naravne in kulturne dediščine ter na področju odgovornega trajnostnega upravljanja s celotno dediščino – naravno in kulturno (nepremično, premično in nesnovno). Na 1. dnevu gradišč – kaštelirjev, 7. novembra 2018, je bilo podano pismo o nameri in podpisano s strani več kot 50 zainteresiranih deležnikov na gradu Štanjel.

Z namenom valorizirati to pozabljeno, a za naše območje pomembno prazgodovinsko kulturno dediščino, in jo predstaviti na zanimiv in privlačen način sta partnerja Občina Izola in Inštitut IRRIS v sodelovanju z zunanjimi strokovnjaki pripravila slikanico z naslovom »Sveti meč pravice«. Skozi zgodbo o načinu življenja nekdanjih prebivalcev gradišč – kaštelirjev, njihovih vrednotah, navadah in ritualih, še zlasti pa za tedanje čase mogočnih utrdbah nam slikanica približa kulturo gradišč – kaštelirjev. Dostopna je v štirih jezikih – slovenščini, hrvaščini, italijanščini in angleščini, in sicer na povezavi: <http://www.iris.eu/projekt-kastelir-slikanica-sveti-mec-pravice/>. V kratkem bo izšel tudi krajši dokumentarni film o življenju na gradiščih ter pomenu kulturne in naravne dediščine, ki jih obdaja. Pripravlja se turistični vodnik »Dežela gradišč – kaštelirjev« ter vodnik po uporabnih rastlinah, izvedena pa bodo tudi usposabljanja za turistične vodnike v »Deželi gradišč – kaštelirjev«.

V času trajanja projekta so zasnovani in izvedeni naslednji kulturni festivali, v

sklopu katerih je udeležencem ponujen bogat glasbeno-kulturni in izobraževalni program (delavnice in usposabljanja) na temo življenja na gradiščih, in sicer:

- **Festival Gledanica** v Štanjelu, katerega 1. edicija je bila izvedena med 22. in 25. avgustom 2019;
- 2 ediciji festivala **Od Histrov do Rimljanov** v Kortah nad Izolo sta bili izvedeni junija 2019 in 2020;
- Festival **Encijan**, katerega 1. edicija je potekala avgusta 2020, in sicer »on-line« v organizaciji Istrske županije.

Ob samem zaključku projekta bosta izvedeni še drugi 2 ediciji festivalov Gledanica v Štanjelu in Encijan v Lanišću (Račja vas in Rašpor) ter Festival Gradišča na Kvarnerju v Mošćenički Dragi. Prav tako bo ob zaključku projekta izvedena znanstvena in strokovna konferenca na temo kulturne dediščine gradišč ter možnosti izkoriščanja produkta v alternativnih oblikah turizma – »KAŠTELIR – Prazgodovinska gradišča in etnobotanika za trajnostni turizem«. Na konferenci bodo gostovali vabljeni ugledni predavatelji iz različnih strok, udeležili se je bodo lahko tudi drugi zainteresirani strokovnjaki ter deležniki s področja turizma. Tematski sklopi srečanja bodo sledili itinerarjem Dežele gradišč – kaštelirjev, in sicer:

- Zgodbe iz DEŽELE GRADIŠČ – KAŠTELIRJEV;
- Rastline DEŽELE GRADIŠČ – KAŠTELIRJEV;
- Trajnostni turizem DEŽELE GRADIŠČ – KAŠTELIRJEV.

V projektu je bila razvita **spletna in mobilna platforma Kaštelir**, ki v interaktivni obliki ponuja podrobno prostor-

sko in vsebinsko predstavitev nekaterih rezultatov projekta – izbranih gradišč ter zasnovanih tematskih botanični poti, kakor tudi predloge kolesarskih povezav med posameznimi lokacijami. Tako gradišča kot botanična tematika so podprta z bogatim slikovnim in besedilnim gradivom, ob predlaganih poteh pa je zbrana raznolika turistična in lokalna ponudba. Dostopna je na povezavi: <https://map.kastelir.eu/> oziroma v mobilni različici v trgovini Google Play in v kratkem tudi App Store.

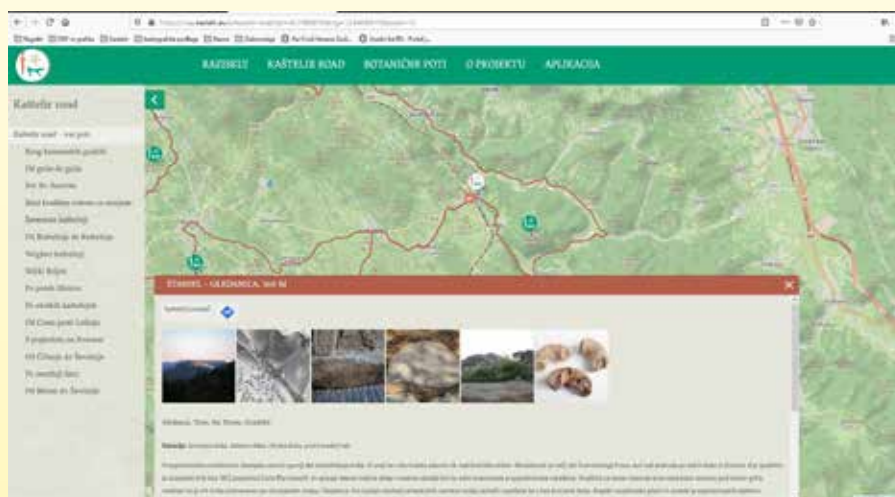
Trije novi čezmejni turistični produkti

Znotraj Dežele Kaštelirjev najdemo lahko 3 tematske čezmejne itinerarje, in sicer:

- Arheološki čezmejni itinerarji, ki temelji na štirih oživljenih gradiščih in drugih, v Deželo Kaštelirjev povezanih gradiščih projektnega območja, upravljaljskih načrtih za gradišča očiščenju oživljenih gradišč in okolice, ureditvi, rekonstrukciji in zavarovanju oživljenih gradišč (skanseni, vrtovi, razstave, označevalne table), mobilni in spletni aplikaciji – KAŠTELIRJI ROAD, promociji gradišč, podlagah za vzpostavitev arheološkega parka ter morebitnega vpisa v UNESCO dediščino;
- Botanični čezmejni itinerarji (v povezavi z arheobotaniko in etnobotaniko), ki temelji na osmih učno-rekreacijskih in didaktičnih poteh v okolici oživljenih gradišč, botaničnem parku v Mošćenički Dragi, botaničnem vodniku, genski banki uporabnih rastlin, kodeksu nabiranja uporabnih rastlin, poročilu o ljudskem poimenovanju in tradicionalni uporabi rastlin, mobilni in spletni aplikaciji, poskusnih nasadih zaščitene rastlin, promociji botanike in etnobotanike projektnega območja;
- Itinerarji čezmejnih festivalov gradišč, ki temelji na več vsebinsko povezanih festivalih na območju štirih oživljenih gradišč, izvedenih v različnih terminih na temo arheologije, zgodovine in antropologije gradišč, arheobotanike, botanike, etnobotanike ter glasbe z gradišč.

Štanjel

V sklopu projekta so se izvedla restavratsko-konservatorska dela ostalin stolpa na Gledanici. Za lažji odstop se bo na najnižjem delu obzidja namestilo kovinske vstopne stopnice. V marcu se

Aplikacija Kaštelir.

bo ob stolpu postavilo dve kamniti klopi, vsaka sestavljena iz petih kamnitih kubusov – njihova dostava na lokacijo bo zahtevna naloga, saj dostop z večjo mehanizacijo ni mogoč. Iz kamna se izdeluje tudi pitnik, ki bo postavljen ob dostopni poti pod vrhom Gledanice. Za lažji dostop se bodo ob makadamski dostopni poti postavile lesene stopnice in ograja. V dogovoru s Kraškim vodovodom se bo industrijsko varovalno ograjo zamenjalo z leseno, ki bo nameščena na betonsko, zunanjo stran vodohrana, s čimer se bo pridobilo razgledno ploščad na vrhu hriba. Ureditev območja se bo zaključila z zasaditvijo manjšega zeliščnega vrta.

Obnovljene ostaline stolpa na Gledanici.

V **Kobdilijskem stolpu**, ki je bil saniran po udarcu strele, se v sklopu projekta pripravlja razstava. Vhodni prostor stolpa bo opremljen z interaktivnim zaslonom, na katerem se bodo prikazovale različne vsebine. Manjši prostor pod javnimi sanitariji se bo opremil z večjim zaslonom in stoli ter bo poleg predvajanja vsebin projekta služil tudi za razne druge delavnice. Dan bo na uporabo prebivalcem Štanjela in okoliških vasi za izvedbo različnih usposabljanj oziroma delavnic. Na vrtu pod stolpom se bo v marcu postavila prazgodovinska peč, v kateri se bo lahko izdelalo lončeno posodo po

enakem postopku, kot so ga uporabljali pred davnim časom. V sodelovanju med projektoma Kaštelir in Emoundergrounds se po Štanjelu postavlja informacijska oprema, s čimer se bo doseglo zastavljen cilj digitalizacije kulturne dediščine prostora. To zajema tudi postavitev interaktivnih zaslonov v Kobdilijskem stolpu, samostojnega informacijskega zaslona v prostorih TIC-a ter virtualnega vodiča po osmih točkah v Štanjelu.

V projektu smo razvili ročno izdelano **prazgodovinsko skledo**, v kateri se bo streglo hrano, ki bo pripravljena po

starodavnih receptih z uporabo starodavnih rastlin. Poleg sklede, namenjene strežbi hrane, pa smo razvili tudi različico sklede, ki jo bodo izdelovali v delovno-varstvenem centru in se bo, napolnjena z različno vsebino (npr. mila, sivka, čaji), v turistično informacijskih centrih prodajala kot suvenir. Izkupiček bo v celoti namenjen delovno-varstvenemu centru.

Največji dogodek projekta se bo odvil med 17. in 20. junijem letos, in sicer **drugi festival Gledanica**, v sklopu katerega so predvidene številne aktivnosti: lončarska delavnica, delavnica izdelave suhega zidu, predavanje o življenju na gradiščih nekoč, otvoritev zunanje (Gledanca) in notranje (Kobdilijski stolp) info-interpretacijske točke, pohod po botaničnih poteh od Štanjela do Volčjega Grada, koncerti, prikaz uporabe informacijske tehnologije, postavljene v projektu. V okviru festivala bodo predstavljeni praktično vsi dosežki, ki jih bomo razlili v okviru projekta. Upamo, da bodo epidemiološke razmere dovolj ugodne, da bi lahko festival izvedli »v živo«, v nasprotnem primeru ga bomo primorani izvesti preko spleta.

Besedilo in foto: Astrid Prašnikar, Arneta Abdić, Uroš Skok

Od arheološke najdbe do prazgodovinske posode in hrane.

Delo mladinske komisije med epidemijo

Teče že trinajsti mesec, ko se celoten svet spopada z novo epidemijo, maskami in drugimi ukrepi za preprečevanje širjenja virusa. Mladi so sicer svoje aktivnosti v okviru šol, dejavnosti in ostalih mladinskih organizacij hitro prenesli

na splet s pomočjo različnih družbenih orodij in omrežij, a zagotovo je to velik izziv za nas vse. Tudi Komisija za mladinska vprašanja in prireditve je zaradi epidemije v zadnjem obdobju vse sestanke prenesla na splet. Veseli smo, da nam je

kljub oteženi situaciji uspelo realizirati kar nekaj projektov.

Že v letu 2020 se je komisija pripravljala na organizacijo delavnic, predavanj in dogodkov, kjer bi mladi občani in zunanji predstavniki mladih lahko predstavili

svoja področja delovanja. Žal nam je tik pred zdajci epidemija ponovno prekrila pot in smo morali vse dogodke predstaviti na obdobje, ko bodo to razmere dopuščale. Odločili smo se, da dogodkov ne bomo prenašali preko spleta, ker bi s tem izgubili čar le-teh. Verjamemo, da bomo dogodke lahko izpeljali že čez nekaj mesecev in tako uspešno predstavili tudi sodelovanja z raznimi društvi in organizacijami, kot so Mladi za podnebno pravičnost in Ekologi brez meja.

Ker smo se v jesenskem obdobju že pripravljali na nov val epidemije, smo se odločili, da večino sredstev, ki so v letu 2020 bila namenjena mladinskim programom, uporabimo za nakup prenosnih računalnikov za naše šolarje. Z jesenskim valom epidemije se je namreč spet začelo šolanje na daljavo in v marsikateri družini se je stiska pojavila tudi zaradi pomanjkanja opreme, zato smo bili soglasni, da je to najbolj upravičen način porabe sredstev. V novembru je do nas prišla tudi pobuda, da bi občane povabili k izdelavi voščilnic za starejše osebe. Projekt smo poimenovali »Pričarajmo nasmehe«. Veseli nas, da je imelo vabi-

lo na naši Facebook strani velik doseg in v sodelovanju s knjižnico in občino smo zbiranje voščilnic tudi izpeljali. Gospa Lili Mržek je pripravila tudi pakete s pecivom. Voščilnice in piškote je Irena Rener (zavod Pristan) razdelila starejšim oskrbovancem v občini in vsi so bili zelo veseli.

Komisija se zadnje leto v sodelovanju z Občino Komen zavzema za odkup in ureditev prostorov za mlade v bivšem lokalnu Cerje, saj menimo, da je omenjena lokacija primerna za medgeneracijske prostore in bi lahko močno vplivala na sooblikovanje mladinske politike v občini. Potreba po mladinskih prostorih je v naši občini velika, kar se v teh izrednih časih kaže še bolj izrazito, zato si bomo prizadevali, da ta ideja pride do uresnitve. Zagotovo nam je v naslednjih letih cilj pridobitev naziva »Mladim prijazna občina«. Naziv bi bil potrditev za vse nas, komisijo in ostale občinske organe, da delamo v pravi smeri.

Obdobje, ki je pred nami, nam zagotovo prinaša veliko izzivov. Med glavnimi cilji komisije je tudi vzpostavitev pestrega kulturnega programa v naši občini,

organizacija prireditev in koncertov, takoj ko nam bodo razmere to seveda dopuščale. V zadnjem obdobju smo s komisijo pripravili predlog za oprostitev komunalnega prispevka za mlade družine v občini Komen in ga tudi poslali svetnikom oziroma občinskemu svetu v razpravo.

Na zadnjem srečanju s komisijo smo prav tako sklenili, da bomo v kratkem občini poslali nov predlog s konkretnimi načrti. Menimo, da bi bilo prostore v vaških domovih in druge prazne objekte v občinski lasti smiselno po simbolični ceni oddajati mladim podjetnikom in mladim podjetjem. To bi pomenilo spodbudo podjetnikom in možnost razvoja mladega podjetništva v občini, hkrati pa smiselno koriščenje in vzdrževanje prostorov ter potencialno spodbujanje delovnih mest v domačem okolju.

Vsekakor se bomo še naprej trudili in zavzemali za vse mlade v naši občini. Veseli bomo vsakršnih predlogov, idej in komentarjev. Pišete nam lahko na e-poštni naslov mladi.komen@komen.si.

Besedilo:

Lenart Kobal, Komisija za mladinska vprašanja in prireditve občine Komen

V spomin in opomin

KO DIS 1941–1945 Komen

15. februar je dan, ko se v Komnu in okoliških vaseh spominjamo dogodkov, ki so naše sokrajane in naše vasi zaznamovali za vedno. Na ta dan so pred sedeminsedemdesetimi leti goreli Komen, Mali Dol, Tomačevica, Divči in Jablanec. Naši domačini so morali zapustiti svoje domove. Bili so izgnani v Nemčijo, na Bavarsko, v Neumarkt.

Krajevna organizacija DIS 1941–1945 Komen »V spomin in opomin – vojne nikoli več« vsako leto pripravi spominsko slovesnost v sodelovanju z našo osnovno šolo in Občino Komen.

Letošnja spominska slovesnost je zaradi znane epidemiološke situacije potekala drugače kot prejšnja leta.

Župan Občine Komen, mag. Erik Modic, in delegacija KO DIS 1941–1945 Komen so v spomin na vse, ki se iz izgnanstva in begunstva niso nikoli vrnili, 15.

februarja k spomeniku v Komnu položili cvetje in se jim po kratkem nagovoru predsednice Sabine Godnič poklonili z enominutnim molkom. Cvetje so položili tudi k spomenikom v Tomačevici, Malem Dolu in msgr. Viktorju Kosu. V nedeljo, 14. februarja, je bila v Komnu spominska maša.

Naša osnovna šola je letos v spomin in opomin na te žalostne dogodke pripravila spletno spominsko slovesnost, ki jo je posvetila tudi 30-letnici osamosvojitve Slovenije.

Na spominski slovesnosti je kot slavnostni govornik spregovoril župan Občine Komen, ki je ob tej priložnosti povedal:

»Spoštovani izgnanci in predstavniki društva izgnancev,

letos se spominjamo tragičnih dogodkov 15. februarja 1944 na precej dru-

Člani odborov društva in župan Občine Komen (od leve proti desni): Marjan Kovačič, Violana Jelušič, župan Občine Komen, mag. Erik Modic, Sabina Godnič, Silvan Colja, Danilo Adamič, Jože Budal.

gačen način, kot smo bili doslej vajeni. Epidemija covid-19 vpliva sicer na način obeležitve tragedije, ki je v prejšnjem stoletju zajela Komen, Divči, Jablanec, Mali Dol in Tomačevico ter sosednji Brnik. V ničemer pa ne vpliva na naš kolektivni spomin, in tudi ne na našo odločnost, da storimo vse, da se kaj takega na naših tleh ne bi nikoli več ponovilo. Zato se bomo tudi v prihodnje borili proti kolektivni pozabi.

V sodelovanju s krajevno organizacijo Komen Društva izgnancev 1941–1945 želimo s pomočjo evropskih sredstev v naslednjih 12 mesecih urediti v središču Komna manjši spominski park. Ta spominski park naj bi omogočil vsem generacijam na Krasu, da se bolje seznanijo s

takratnimi dogodki, trpljenjem izgnanih Kraševcev in tudi z razlogi, ki so privedli do tega. Obiskovalcem Krasa pa bomo s tem ponudili možnost, da izvejo o grozotah, ki je zaznamovalo življenje več kot 500 prebivalcev širšega območja Komna.

Prepričan sem, da smo to dolžni vsem žrtvam deportacije in da bo tak spomin-

ski park vsem še danes živečim izgnancem pomenil neke vrste obliž na njihove duševne rane. Verjamem pa tudi, da bo omogočil nek širši pogled na naše življenje v skupnem evropskem prostoru in krepil našo skupno odgovornost do ohranitve demokracije, svobode in medsebojnega spoštovanja.

Zato je prav, da obeležujemo 15. februar 1944 ne le kot spomin na tragedijo, ki so jo doživeli naši občani med drugo svetovno vojno, in tudi ne samo kot javno sporočilo, da nismo pozabili na njihovo trpljenje, ampak vedno znova tudi kot opomin in poziv, da se pravočasno in odločno zoperstavimo vsem poskusom ponovnega oživljanja ideologij in miselnih vzorcev, ki so nam Slovencem in Evropejcem prinesle v preteklosti toliko nesreče in gorja. Še več, spomin na ta dan naj bo tudi izraz solidarnosti do več deset milijonov ljudi po svetu, ki zaradi različnih vojn in oboroženih spopadov tudi danes doživljajo vse to, kar so nekoč doživljali Komenci, Divčani, Jablančani, Malodolci in Tomačevljani.

Dragi izganci in predstavniki društva izgnancev, želim si, da bi se v letu dni lahko ponovno zbrali v živo v Kulturnem domu Komen v spomin na 15. februar

Župan Občine Komen, mag. Erik Modic, predsednica KO DIS 1941–1945 Sabina Godnič in član odbora Jože Budal.

Nastopajoči učenci OŠ Komen.

1944. Do takrat pa vam želim, da ostanete zdravi!»

V kulturnem programu, za katerega je scenarij pripravila ravnateljica naše OŠ Komen Nives Cek, so v doživetem programu, ki so ga poklonili v čast naši domovini, nastopili učenci: Petra Godnič, Kristina Bandelj, Lara Štremfel, Urh Melan Mozetič, Neža Fakin, Kristina Stantič, Vita Fakin, Tina Bandelj, Veronika Cej, Mladinski pevski zbor OŠ Komen, Andreja Rustja in Sara Rustja Turniški.

Na spominski slovesnosti je pozdravni nagovor imela predsednica KO DIS 1941–1945 Komen Sabina Godnič in ob tem povedala:

»Danes se spominjamo žalostnega dne izpred sedeminsedemdesetih let, ko so nam požgali domove in nas pregnali v izgnanstvo in begunstvo.

Vedno manj nas je živih prič. Zato je skrb društva, da ohranjamo spomin na zgodovinski dogodek tudi s spominsko prireditvijo, da ne gre v pozabo, saj je ta dogodek močno zaznamoval naše ljudi in kraje.

Spomini še živčih so še vedno živi.

Bili smo pregnani, odpeljani, nekateri so odšli praznih rok, pomanjkljivo oblečeni, nepripravljeni na to pot v neznanu. Odpeljani s kamioni v kraj Sagrado. Tam so nas natrpali v živilske vagone.

Pripeljani na Bavarsko v Nemčijo, v kraj Neumarkt. Že sama tridnevna vožnja, utrujeni, neprespani, peš od vlaka po snegu, seveda zastraženi. Bilo nas je strah, bila je velika nesigurnost, kam gremo, kje nas bodo namestili. Naše mame so nas stiskale k sebi in nas zavijale, kar so imele pri sebi, nositi so morale nas in prtljago, kar smo pač imeli. Nastanili so nas v tabo-

rišču. Kmalu za tem so prišli v taborišče kmetje iz okolice, ki so rabili delovno silo, ker so bili moški v vojski. Postrojili so nas v vrste, cele družine, da so nas domačini začeli izbirati. Gledali so, kdo je sposoben delati, kajti med nami so bili tudi starejši ljudje in mi, otroci. Nekatere družine so ločili, ker so odpeljali s seboj le tiste, ki so jih rabili za delo, nekatere družine so ostale skupaj. Naši starši so trdo delali cele dneve, lačni, premraženi. Delali so tudi otroci, stari 5 in 6 let. Mlajše otroke so ponekod pazile njihove none, nekateri pa smo begali, tavalji za starši, ali pa smo bili cele dneve zaprti, lačni, jokali in čakali starše, ker je bil mraz. Najbolj brez skrbi so bili naši starši takrat, ko smo spali. Vsak od nas ima svojo zgodbo, tragično, žalostno, nepozabno. Ostale so posledice, ki nas spremljajo celo življenje. Kljub grozotam vojne in prisilnemu delu, je živelo v nas upanje, da bo vojne konec in se bomo lahko vrnili na svoje domove. To je vsem dajalo moč, da smo vse premagali. Vrnili smo se v požgane in izropane domove, a bili smo doma, doma, na svoji zemlji. Nekateri so v Nemčiji umrli in se nikoli več vrnili, nekateri so se po vrnitvi odselili. Žal se te tragične zgodbe še vedno ponavljajo, begunci, migranti, kot da nas ni nič izučilo.

Zato je naše sporočilo – nikoli več vojne in mir med narodi. Zdaj je čas epidemije, zdržimo, kot smo zdržali takrat.

Zahvala Osnovni šoli Komen, ki je poskrbela za to spletno spominsko prireditev tudi letos, kljub epidemiološkim razmeram, da ohranja spomin in opomin. Prav tako zahvala županu Občine Komen, mag. Eriku Modicu, ki to sporočilo podpira in nadgrajuje.»

Aktivnosti društva so bile v letu 2020 zaradi epidemije okrnjene. Predsednica komenskega društva Sabina Godnič, ki je v lanskem letu za svoje dolgoletno aktivno delovanje v društvu prejela občinsko priznanje, je o delu društva še povedala: »Leto 2020 je za nami. Vse nas je preseglo z boleznijo covid-19. Zaradi vsem znanih razmer smo morali določene dejavnosti društva prilagoditi ukrepom. V letu 2020 smo vsemu navkljub poskrbeli in plačali obnovo spomenika, kjer je pokopan monsignor Viktor Kos na našem komenskem pokopališču. V skladu z upoštevanjem ukrepov smo obiskali in obdarili naše najstarejše člane. Na naše člane smo se spomnili tako kot vsako leto tudi v času božično-novoletnih praznikov. Žal oskrbovancev v domovih starejših nismo uspeli obiskati, ker to zaradi epidemije ni bilo dovoljeno. Tudi vsakoletnega pohoda »Po poteh požganih vasi« v lanskem letu ni bilo mogoče izpeljati. Letošnji pohod 7. junija 2021 je načrtovan skupaj z našo osnovno šolo. Za enkrat nam ni uspelo izpeljati vsakoletnega občnega zbora društva. Drage članice in člani, skrbite za svoje zdravje, da se, ko bo epidemija za nami, zopet vidimo.«

Poudarila je, da bodo v društvu spoštovanju ukrepov sledili tudi v tem letu, vendar se bodo trudili, da plan dela kljub vsemu izpolnijo.

Spominsko slovesnost si lahko ogledate na Facebook strani Občine Komen in na spletnem portalu OŠ Antona Šibelja – Stjenka Komen.

Besedilo in foto: Martina Godnič

Vaške skupnosti se predstavijo

Vaška skupnost Gorjansko

Vaška skupnost Gorjansko združuje vas Gorjansko in zaselek Nadrožica, ki skupno štejeta okoli 280 prebivalcev. Gorjansko se nahaja jugozahodno od Komna, od katerega je oddaljeno okoli 3 km. Nekoliko višje, le kak km jugovzhodno od Gorjanskega, pa se nahaja zaselek Nadrožica.

Vaško skupnost vodi 5-članski odbor

s predsednico Silvano Pahor in člani Andrejem Mezincem, Borutom Subanom, Nikom Kajtno in Alanom Metljakom. Sestali smo se nekega dne pod večer v dvorani vaškega doma. Mimogrede naj omenim, da smo morali kar pohiteti, da ne bi prekoračili policijske ure, ki nas omejuje v tem stresnem koronavirusnem obdobju. Ker nas je bilo samo 6,

smo zadostili tudi omejitvi druženja, kajti to število je bilo še dovoljeno.

Vprašala sem jih, kaj vse se je do sedaj v vaški skupnosti naredilo, pa smo začeli kar pri vaškem domu in njegovi okolici. Dom so začeli urejati že leta 2004, končali pa leta 2011. Sedaj bodo zamenjali še okna ter uredili sanitarije (to so WC-ji, tuši in slačilnice), za kar imajo že zagotovlje-

na sredstva, nekaj bo krila občina, ostalo bodo krili z glavarino. Nadalje so uredili tudi eko-otoke -- dva otoka so uredili že pred časom s sredstvi iz glavarine, za tretjega ob pokopališču, ki so ga naredili pred kratkim, pa so dobili sredstva iz participatornega proračuna.

Kmalu po končanem obnavljanju vaškega doma so začeli urejati tudi veliko travnato površino ob domu, ki zajema nogometno igrišče, balinišče, oder in asfaltno površino za prireditve ter manjši zidani objekt s priročno kuhinjico in šankom, ki ga rabijo ob raznih prireditvah na prostem. Z denarnimi sredstvi jim je pomagala občina, vsa fizična dela pa so opravili s prostovoljnimi delom.

Gorjansko.

Vaški odbor (od leve proti desni): Niko Kajtna, Andrej Mezinec, Silvana Pahor, Borut Suban in Alan Metljak.

V obdobju nekje od leta 1996 pa do sedaj jim je uspelo urediti vaški kal na začetku vasi pod cesto, obnoviti vaški zvonik, kapelico na križišču za Ivanji Grad in Brestovico, poskrbeli so za obnovo starega napajalnika z napajalnimi koriti, ki je nekoč služil za napajanje živine, danes pa je to ena izmed turističnih zanimivosti v vasi, naredilo se je parkirišče ob cesti na Ivanji Grad, ki pa še ni dokončano (tu povejo, da so zid ob parkirišču naredili sami kot tudi temelj za Štrekljev kip ob Štrekljevi domačiji). Za nekatera od naštetih del so prejeli sredstva iz občinskega proračuna, za nekatera iz participatornega proračuna, za nekatera pa iz drugih virov in iz prostovoljnih prispevkov. Nedavno so tudi s prostovoljnim delom obnovili hišico avtobusne čakalnice, ki se je – kot druga v vrsti po programu

postavitve čitalnic v občini -- uredila v čitalnico. Med drugim so tu razstavljeni tudi številni pokali in priznanja iz raznih športno-kulturnih dejavnosti vaščanov.

Leta 2004 so ustanovili Razvojno, kulturno, turistično, športno društvo Gorjansko, na kratko »Društvo Gorjansko«, ki je poskrbelo za veliko dejavnosti v vasi na vseh področjih. Med drugim je pomagalo pri postopnem urejanju Štrekljeve domačije. Pod njegovim okriljem so delovali uspešen mešani pevski zbor, dobra ženska nogometna ekipa ter vsakoletna prireditev na miklavževu. Vsega tega zdaj ni več pa tudi društvo ni več aktivno.

Imajo zelo uspešno ekipo namiznega tenisa, ki se imenuje SPIN in je pred dvema letoma praznovalo 10. obletnico delovanja, včlanjeni so v primorsko namiznoteniško ligo PNTL, potom katere se udeležujejo namiznoteniških turnirjev doma in onkraj meje.

Tu je tudi društvo Kapniki, ki organizira zdravljenje po kapi in med drugim skrbi tudi za ustrezno rekreacijo, te pa se lahko udeležijo tudi drugi.

Vsako leto v juniju se v sklopu občinskega praznika v sodelovanju z občino organizira prireditev za podelitev Štrekljeve nagrade, ki poteka v Štrekljevi

Križišče za Ivanji Grad in Brestovico, kjer se dogovarjajo za postavitev krožišča.

domačiji.

Najodmevnejše pa je tradicionalno pustovanje na pustni torek, ki poteka že, kot pravijo, tudi več kot 100 let.

V zadnjem času so že dve leti zaporedoma imeli božični koncert v dvorani, ki so ga organizirale mlade domače glasbenice.

Nazadnje me zanima, če jih tudi kaj

moti, pa povejo, da jih, tako kot po drugih vaseh, moti hitra vožnja skozi vas. Vsled tega se z občino že več časa dogovarjajo, da bi se naredilo krožno križišče na križišču za Brestovico in Ivanji Grad. Poleg tega bi želeli urediti tudi javno razsvetljavo v predelu vasi proti Ivanjemu Gradu, kjer nastaja novo naselje.

To bi bilo zaenkrat vse, so rekli, nato

smo se hitro poslovili, kajti bližala se je policijska ura, jaz pa sem se morala še odpeljati domov.

Na koncu bi se želela opravičiti vaškemu odboru, ker sem obljubila, da bo članek izšel že v decembrski Burji, pa te obljube nisem držala in sem članek pripravila šele za marec.

Besedilo in foto: Suzana Stanko

Iz vaških skupnosti

Očiščen še zadnji odsek »gornje« poti med Gornjo in Doljno Brestovico

Gornja in Dolnja Brestovica, sicer približno kilometer med seboj oddaljeni, sta poleg zaselkov glavni naselji Brestovice pri Komnu, kateri povezujejo tri nekako vzporedne raznolike poti. Občanom je najbolj poznana t. i. »ta glavna« -- regionalna cesta, ki je asfaltirana, namenjena cestnemu prometu. Vaščanom je poznana še t. i. »doljna pot«, ki je južno na najnižji točki brestovske doline in je praktično poljska neutrjena pot ter »gornja pot«, ki je tudi najstarejša, najvišje ležeča izmed njih in vodi skozi slikovito poraščeno kraško pokrajino med suhozidi. Gornja pot pa je bila več desetletij zaradi več dejavnikov in posledično neuporabe zaraščena z drevesi, grmičevjem in robido.

Sčasoma so posamezni krajanji očistili in nekako vzdrževali dele poti, na katerih med drugim tudi poteka glavni vodovod med Brestovicama. Zahodni del poti, ki je postal priljubljen predvsem domačim sprehajalcem, več let skrbno vzdržuje domačin Dušan Peric. Predvsem zadnjih deset let se je Marinu Pangosu ob vsakoletnemu spomladanskemu temeljitem čiščenju in vzdrževanju vzhodnega dela gornje poti občasno pridružilo tudi nekaj prijateljev in znancev iz Nove Gorice, ki so pomagali pri spravilu grmičevja in odpadnega vejevja na bližnjo zasebno parcelo. Ta velik kup naloženega odpadnega bio materiala je zatem postal osnova za že tradicionalne prvomajske krese v Gornji Brestovici. S takimi vsakoletnimi zaključki, druženjem in proslavljanjem opravljenega dela vse to prinaša dodaten življenjski smisel ter dodatne vzpod-

bude za nadaljevanje delovnih akcij.

Več kot štirideset let pa je ostal z drevesi, grmičevjem in robido popolnoma zaraščen približno več kot 150 metrov dolg osrednji odsek te približno 1 kilometer dolge in okoli 2,5 metra široke poti. Ker so več let zorele potreba, ideja in volja, da bi dokončno očistili tudi ta del popolnoma neprehodne poti, na katero se je deloma vsulo tudi kamenje zgornjega suhozida, sta konec januarja in februarja letos Marino in sin Tim Pangos dva tedna dnevno prihajala iz Nove Gorice ter z motornima žagama požagala drevesa, grmičevje in robido. Nato je bil odstranjen tudi dobršen del posutega kamenja suhozida, kar je bilo po večini urejeno s pomočjo traktorja z zadnjim platojem. Sledilo je ročno končno čiščenje ter spravljanje požaganega rastlinja, katerega je

februarja in marca z vztrajnostjo izvedla domačinka Cvetka Peric.

Zagotovo bo ta delovni uspeh doprinesel h kvalitetnejšemu življenju v Brestovici z več vidikov in pomenov. Namreč vse več krajanov se v skrbi za dobro počutje, lastno zdravje in druženje s sovaščani dnevno sprehaja ali teče po vaških poteh. Pogosto se sprehajajo v družbi psov, znancev, prijateljev. Vse bolj priljubljeno postaja kolesarstvo in konjenišstvo ali pa hoja s psi. Simbolni pomen sedaj v celoti očiščene poti pa je zagotovo tudi ta, da so po tej poti, hodili starejši krajanji in naši predniki k maši, na pokopališče in kot otroci v leta 1924 zgrajeno vaško šolo ter po drugih obveznostih ali obiskih. Ob hoji s temi mislimi bo to ohranilo tudi

žlahtnost včerajšnjega dne. Zagotovo pa ima očiščenje in prevoznost vaških poti tudi velik pomen ob morebitnih popravilih vodovoda, vzdrževanju vodov elektronskih komunikacij in nenazadnje za protipožarno varnost.

Ob dokončnem očiščenju, ki v tej fazi omogoča tudi vožnjo s kmetijskimi stroji, je seveda planirana skromna simbolična otvoritev tega odseka poti, ki se je bodo zagotovo udeležili odločni pobudniki in izvajalci del, podporniki in seveda prija-

telji iz Goriške, ki so že v preteklih letih sodelovali pri čiščenju prvega dela poti, se tradicionalno udeležujejo vseh zaključkov delovnih zmag in na ta način širše oplemenitijo zadovoljstvo ter prispevajo k želji, da bodo sadovi opravljenega dela tudi v nadaljevanju negovani. Take okoliščine, ki so namenjene skupni koristi, izničijo porabljen čas, trud in nenazadnje privatne materialne stroške in so hkrati zgled za podobne akcije, namenjene skrbi za naše lastno naravno okolje.

Zagotovo pa je želja vseh sodelujočih, krajanov Brestovice in oseb, ki bodo prišle v Brestovico na obisk ali zaradi drugih razlogov, da se bodo morda tudi po tej zavetni poti lažje sprehodili. Seveda bodo ob tem lahko uživali v dejstvu, da v Brestovici sonce v Sloveniji najdlje sije, da tu rastejo šparglji, lovor, kropinca, murva, več sto let stare oljke in še kaj, kar daje kraju obmorski navdih.

Besedilo: Marino Pangos
Foto: arhiv Tim Pangos

Obnova obudila spomine

Vode je na Krasu vedno primanjkovalo. Pomenila je pravo bogastvo. Deževnica je bila edini vir pitne vode in naši iznajdljivi predniki so jo začeli zbirati v vaških vodnjakih oziroma komunskih štirinah. En čudovit primer te kraške kulturne dediščine lahko, kot v mnogih kraških vaseh, najdete tudi v Hruševici. Vaški vodnjak na Kržadi, v zgornjem koncu vasi, je bil za potrebe pitne vode v vasi zgrajen leta 1879. V začetku leta 2021 pa je ta veliki vaški ponos doživel obnovo in zasijal v polnem sijaju.

Štirina, s premerom 5,8 metra in globino nekaj več kot 10 metrov (kar predstavlja kar 280 kubičnih metrov vode), je bila tista, ki je tako kot drugod po Krasu povezovala prebivalce celotne vasi Hruševica. Le redke so bile namreč pred tem domačije, ki so si lahko same zagotovile kapnico v svojih vodnjakih.

Ivan Žvokelj, dolgoletni predsednik vaške skupnosti, je strnil svoje spomine

na uporabo vaškega vodnjaka, ki je bil v uporabi vse do leta 1990, ko je vas dobila urejen vodovodni sistem: »Vodo za pitje in pranje so ženske nosile v škafih na glavah iz najmanj treh močil oziroma čistih malih kalov. Močila so bila v vasi v Zegovskem koncu, pod lokvijo proti Tupelčam in v delu srednjega kala, pod novim igriščem proti Koprivi.«

Žvokelj, ki je že več kot 25 let neprekinjeno član vaškega odbora in pred leti tudi prejemnik občinskega priznanja, pri obujanju spominov na delovanje štirne doda še, da se je v času hude suše pred prvo svetovno vojno voda nosila ali vozila iz stalnega izvira Vilenice, kjer je še danes korito. Hkrati pa opomni, da so pri izdelavi vkopov za železnico, v začetku prejšnjega stoletja, trajno poškodovali dotoke podzemnih vod in s tem močno otežili samo delovanje.

142 let stara kraška štirina v Hruševici ima tako za seboj dolgo, pestro in

predvsem bogato zgodovino, spisala je nešteto zgodb, mnoge so še danes tesno povezane s spomini na mladost vaščanov. »Vas je z ureditvijo vodnjaka izkazala zahvalo vsem prednikom, ki so se mučili za izkop, zidanje in tudi prenos vode v stoletjih pred nami. Prav tako bo urejena okolica štirne z novo postavljenimi klopmi dobila pomembno mesto v vasi in postala shajališče ter počivališče,« je prepričan Ivan Žvokelj.

Z obnovo vaškega vodnjaka se v mozaik vaške zgodovine dodaja še en pomemben kamenček. Kamenček, ki obuja spomine, potencira vrednost pomena vaške kulturne dediščine in bogati ponos v srcih zavednih domačinov. A vsega tega brez posluha in naklonjenosti župana pri obnovi vaške kulturne dediščine in zgodovine zagotovo ne bi bilo.

Besedilo: Špela Klakočar Stele
Foto: Marjan Mržek in Heidi Vrčon

Delovne akcije v Svetem

Kljub zahtevnim korona razmeram, v katerih je bilo vaško življenje razumljivo skoraj povsem zaustavljeno, smo v preteklih mesecih v Svetem organizirali kar nekaj delovnih akcij, na katerih je sodelovalo več kot 50 vaščanov, in izpeljali pomembne cilje. Osredotočili smo se predvsem na sanacijo stare šole. Odstranili smo dotrajano stavbno pohištvo in odvozili nakopičene odpadke v objektu, uredili prostor za vaško skupnost in društvo, montirali notranja svetila v glavni dvorani in na hodniku, dvorano pa tudi zvočno izolirali, saj je v njej močno odmevalo. Posvetili smo se seveda tudi

okolici, jo očistili, namestili in pobarvali ograjo okoli šole, vaška skupnost je s pomočjo finančnih sredstev turističnega in športnega društva S'čanski puntarji postavila tudi nadstrešek ob stari šoli, ki bo služil zunanjim dogodkom. Močno upamo, da čim prej. Posebej ponosni pa smo na defibrilator, ki stoji ob vhodu v staro šolo. Seveda si vsi srčno želimo, da ga ne bomo nikoli potrebovali, je pa pomirjujoče vedeti, da ga imamo v primeru najhujšega. Zanj se moramo iskreno zahvaliti podjetju Biostile oziroma družini Kosmina za izjemno dragoceno donacijo, ki lahko reši življenja. Očistili

smo tudi okolico cerkve, uredili Maherjeve poti, odvozili odpadne veje pri obrezovanju elektro-energetske linije po vasi. Opravili smo več kot 100 delovnih ur, za kar gre seveda vsa pohvala vaščanom. V prazničnem času smo se pridružili tudi pobudi Življenje na Krasu in v Brkinih se vrti naprej, okrasili kolo in ga postavili ob vodnjaku pod našo znamenito lipo. Z njim pa simbolično prižgali upanje, da se resnično peljemo boljšemu letu naproti, v katerem bomo lahko organizirali vsaj kakšnega od tradicionalnih dogodkov, ki sicer vaščane vsako leto razveseljujejo in povezujejo.

Besedilo: Tjaša Dugulin za Vaško skupnost Sveto in Društvo S'čanskih puntarjev
Foto: arhiv društva in vaške skupnosti

Društveno

Gasilci PGD Komen v letu 2020

Leto 2020 je bilo v mnogih pogledih drugačno od preteklih let in načina dela, ki smo ga bili do sedaj vajeni, zaznamovala ga je epidemija covid-19, ko so vse aktivnosti, razen intervencije, zastale. Že takoj ob razglasitvi prvega vala epidemije smo morali odgovorno pristopiti k ukrepom, saj smo na prvo mesto vsekar postavljali zdravje in varnost naših gasilcev. Na nek način je leto 2020, ki je bilo polno negotovosti in motenj, kar poletelo mimo nas. V le nekaj mesecih smo se morali soočiti s krutimi dejstvi,

sprejeti drugačno realnost, najti moč in načine, da nadaljujemo dan za dnem.

Gasilci smo v letu 2020 posredovali na 59 intervencijah. V njih je skupaj sodelovalo 585 gasilcev PGD Komen, ki so opravili skupno 2030 prostovoljnih delavnih ur. V pripravljenosti v gasilskem domu pa je bilo skupaj 245 gasilcev. Tako smo 17 krat intervenirali pri požarih v naravnem okolju, 5 krat posredovali na požaru objekta, skupaj z ZGRS Sežana smo 6 krat posredovali ob prometnih nesrečah, tehnično pomoč smo nudili 25 krat, 3 krat smo nudili pomoč reševalcem, 1 krat smo posredovali v delovni nesreči, 1 krat smo iskali pogrešano osebo in 1 krat smo gasili večje odlagališče odpadkov. V občini Komen smo intervenirali 52 krat, 3 krat smo odšli na pomoč gasilcem v občino Sežana, 2 krat smo odšli na pomoč gasilcem v občino Ajdovščina in po 1 krat smo odšli na pomoč gasilcem v občino Postojna in Hrpelje-Kozina. Statistično gledano se je vsake intervencije povprečno udeležilo 10 gasilcev v gasilskem domu pa so bili povprečno v pripravljenosti 4 gasilci. Na intervencijah se ni poškodoval nihče.

Kar veliko je malih stvari, ki jih je potrebno v društvu postoriti. Pozidali smo garažna vrata pri glavnem vhodu v gasilski dom ter na istem mestu naredili okno, prepleskali smo vse garažne prostore, garderobo, orodjarno, klubski prostor in pisarno, preuredili smo tudi dežurno sobo.

V januarju so nas obiskali učenci 5. razreda OŠ Komen in podružnične šole Štanjel. Obisk smo začeli s kratko predstavitvijo prostovoljnega gasilstva v Sloveniji in delovanja našega društva. Predstavitve je potekala v sejni sobi. Nato smo se preselili v garderobne prostore, kjer jim je bila predstavljena oprema, in

v garaže, kjer smo jim predstavili vozila. Obisk smo zaključili s prikazom uporabe gasilnih aparatov. Pri uporabi le teh so se šolarji lahko preizkusili. Ta mesec so tudi potekale vaje operativne enote na temo požari v zgradbah.

Meseca februarja se je na sestanku zbrala celotna operativna enota z namenom pregleda preteklega dela in predstavitve novih zadolžitev v društvu. V tem mesecu se je zaključil tečaj višji gasilec, ki ga je uspešno opravilo 6 gasilcev.

V marcu ob začetku epidemije se je v prostorih gasilskega doma pripravilo prostor za dekontaminacijo gasilcev in opreme, člane društva se je seznanilo z ukrepi in postopki posredovanja na nesrečah, kjer bi lahko prišli v stik z okuženo osebo. V prostore gasilskega doma se je namestilo razkužilo, prostore se redno zrači ter razkužuje. Zaradi epidemije smo v društvu prepovedali zbiranje ter sprejeli poostrene ukrepe. Podjetje Bio-

stile iz Komna nam je doniralo 120 litrov razkužila za naše društvo, zaradi velike količine razkužila smo del tega odstopili Kraški gasilski zvezi, katera ga je razdelila ostalim društvom v zvezi. Hvala podjetju Biostile za donacijo. V dogovoru s Civilno zaščito občine Komen smo bili enotni, da si je izposojala naše vozilo GVM za svoje potrebe. Prav tako smo aprila meseca na zaprosilo CZ občine Komen postavljali šotor CZ za potrebe epidemije.

Junija meseca smo ob zaključku šolanja devetošolcev izvajali požarno varovanje na sežigu »cveka«, Organizirali smo zaključek dela z mladino pred počitnicami. Za operativno enoto so bile organizirane druge operativne vaje.

V juliju, po sproščanju ukrepov smo imeli volilni občni zbor društva, na katerem smo izvolili novo vodstvo za mandatno obdobje 2020–2025. Predstavili smo se v Komnu, kjer so organizirali poletno varstvo otrok, imenovano Poletje

na Krasu. Predstavili smo delo gasilca ter vozilo GCGP-3. Julija se je zaključil tečaj za gasilca pripravnika, katerega so uspešno zaključili 4 gasilci.

Avgusta meseca smo bili zaproseni za pranje in polivanje ob rekonstrukciji cestišča v Čehovinah. V tem mesecu so nas obiskali kolegi iz PGD Sostro. Zaključil se je tečaj za gašenje požarov v naravnem okolju, ki ga organizira GZS. Tečaj je uspešno opravilo 8 članov našega društva. Prav tako se je zaključil tečaj za vodenje večjih intervencij, ki ga je organizirala obalno-kraška regija. Tečaj je uspešno opravilo 5 članov.

Septembra so se pričela srečanja za mladino. Organizirane so bile operativne vaje za celo operativno enoto. V gasilski šoli na Igu je en član uspešno zaključil tečaj za inštruktorja. Izpeljali smo evakuacijo v OŠ Komen in v podružnični šoli Štanjel. Udeležili smo se analize večjega industrijskega požara v Postojni, pri katerem smo tudi mi sodelovali.

V oktobru, mesecu požarne varnosti smo zaradi slabih epidemioloških razmer v sodelovanju z Zavodom za gasilno in reševalno službo Sežana, režiserjem

Gojmirjem Lješnjakom Gojcem ter snemalcem in producentom Lenartom Kobalom pripravili 4 preventivne posnetke na temo požarne varnosti za občane in širšo javnost. Posnetki so objavljeni na družbenih omrežjih in naši uradni spletni strani. Tema posnetkov je bila: dimniški požar, požar olja na štedilniku – stavbni požar, požar na prevoznih sredstvih in požar v naravnem okolju. V oktobru so potekale tudi redne mesečne vaje za mladino. Gojcu in Lenartu se zahvaljujemo za brezplačno pomoč pri organizaciji in režiji predstavitev filmov.

Občine Komen, Divača, Hrpelje-Kozina, Miren-Kostanjevica in Sežana so decembra podprle pobudo skupine občanov, da se Kras in Brkini povežejo na drugačen, poseben, a enoten način z novoletno okrasitvijo koles z lučkami in s sloganom »Življenje na Krasu in v Brkinah se vrti naprej«. Pobudi smo se pridružili tudi mi z okrasitvijo kolesa.

Kljub epidemiji covid-19 smo v letu 2020 nadaljevali izobraževanje operativnih gasilcev, seveda pod posebnimi pogoji, ki sta nam jih je določila Gasilska zveza Slovenije in NIJZ. Operativna eno-

ta je za vsa usposabljanja skupaj opravila 1843 prostovoljnih delovnih ur. Gasilska tekmovanja pa so bila zaradi poostrenih razmer covid-19 v letu 2020 odpovedana.

Kot je zaznati iz obširnega poročila, smo bili članice in člani našega društva na vseh področjih dejavni skozi celo leto kljub epidemiji in smo za delo v društvu porabili veliko število prostovoljnih delovnih ur. Več o našem delu si lahko ogledate na naši spletni in Facebook strani.

Kot vemo, vsaka sprememba razmer s seboj prinese tudi posledice, ki so tako za posameznika kot tudi za širšo javnost lahko boleče in neprijetne. Čeprav smo se v PGD Komen spoprijemali s povsem novimi izzivi, se lahko z zadovoljstvom ozremo na leto 2020 in rečemo: »Uspešno nam je. Drugače kot običajno, ampak vendarle.«

Verjamemo in želimo si, da bo leto 2021 drugačno, izhajajoč tudi iz dejstva, da nam je preteklo leto prineslo ogromno novih spoznanj in da te izkušnje neseemo naprej.

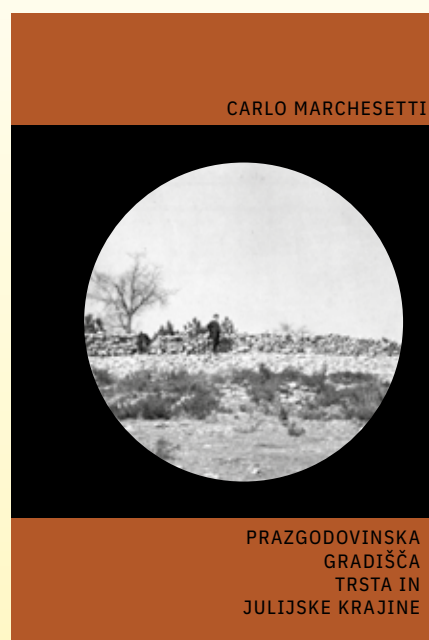
»Na pomoč!«

Besedilo: Marko Adamič, predsednik PGD Komen

Foto: arhiv PGD Komen

Carlo Marchesetti Prazgodovinska gradišča Trsta in Julijske krajine

Zavod Krasen Kras je v začetku marca 2021 založil in izdal monografsko delo Carla Marchesettija Prazgodovinska gradišča Trsta in Julijske krajine. Pričujoči prevod je posvečen 170-letnici Marchesettijevega rojstva. Njegovo delo iz leta 1903 je staro skorajda 120 let in je še danes kljub starosti temeljni zapis o kraških, posoških in istrskih gradiščih, nekakšna biblija tako za arheologe kot tudi za ostalo javnost, ki jih gradišča zanima. S svojo kompleksnostjo in starinskim jezikom je bila pravi izziv za prevajalca, arheologa, mag. Radovana Cunjo, in njegovega očeta Leandra, ki je prevod po Radovanovi smrti pregledal in vsebinsko dopolnil. Arheolog, mag. Miha Mlinar, je s pregledom, kritičnimi pripombami in koristnimi predlogi sooblikoval besedilo. Knjigo so oplemenitili avtorji dodanih

besedil: Goran Živec, dr. Peter Turk in dr. Josip Korošec.

Marchesettijevo besedilo je povzeto po originalu z vsemi morebitnimi napakami, saj bi bilo preverjanje le-teh izredno zamudno. Želeli smo, da je prevod čim bolj berljiv, zato smo ga razdelili na poglavja in ga nismo obremenili z dodatnimi opombami. Za boljšo preglednost prevoda smo ob straneh stolpcev označili strani, kot so v originalnem besedilu, in pod table skic gradišč in risb arheoloških najdb neposredno dodali podnapise. Prevedeno besedilo izdajamo zaradi njegove izjemne vrednosti, da pa bi prevod dodatno nadgradili, smo številnim skicam in risbam dodali lidarske zračne posnetke gradišč, ki jih je obdelal in opisal arheolog

Jošt Hobič. V knjigi Marchesetti med

številnimi gradišči prvič navaja Debelo grižo kot arheološko najdišče, ki ga je skiciral in objavil. Dodatno vrednost prevodu dajejo originalne črno-bele fotografije, ki smo jih pridobili iz Fototeke Mestnih muzejev zgodovine in umetnosti v Trstu.

Priloga monografiji je topografska karta prazgodovinskih gradišč Julijske kra-

jine, obsega čez 400 gradišč z območja Krasa, Posočja, Primorske in Istre. Karto je prevedla Nadja Adam.

Monografsko delo obsega 248 strani in ima številne priloge; je nekoliko posodobljeno, čeprav smo pri prevodu upoštevali original, tako kot tudi pri topografski karti. Omenjeni del je zaradi tega natisnjen v črno-beli tehniki; med-

tem ko so sodobnejši del z lidarskimi posnetki gradišč in opisi ter barvne risbe in prispevek Josipa Korošca natisnjeni v barvni tehniki. Lično celostno podobo knjige z naslovnico in topografsko karto je izdelala oblikovalka Ana Hawlina. Knjigo sta uredila Dejan Vončina in Nadja Adam. Platnice monografije so v trdi vezavi, velikosti 20 cm x 29,5 cm.

Besedilo: Dejan Vončina, Zavod Krasen Kras

Zoom družine z otroki in mladostniki

Na Medobčinskem društvu prijateljev mladine Sežana se je od pojava epidemije zaradi covid-19 način dela precej spremenil, kar je posledica sprememb in prilagajanja novi stvarnosti tudi znotraj družin z otroki in mladostniki, ki so se nepripravljeni znašli v spopadu s tem zahrbtnim sovražnikom.

V preteklem letu so se otroci lahko veselili letovanj, počitniškega varstva, enkratnih počitniških delavnic in dobrodelnih akcij delitve materialne pomoči. Naše izobraževalne, razvedrilne in socialno varstvene dejavnosti ter projekti, kot so Otroški parlament, Evropa v šoli, Zeleni nahrbtnik itd., učna pomoč in psihosocialna pomoč otrokom s težavami, so se preselile na splet. Na veliko žalost zaradi epidemije odpovedati letovanju za predšolske otroke v Kranjski Gori. V letošnjem letu načrtujemo poleg letovanja za najmlajše v Kranjski Gori tudi počitnice za osnovnošolce v Fiesi, Pacugu in v Trenti. Upamo, da bodo razmere to dopuščale in da se bodo brezskrbnih poletnih vragolij spet lahko razveselili vsi otroci.

Precejšen del našega vsakdanjika se trenutno odvija na medmrežju in naša življenja so čedalje bolj izolirana, robotizirana, brezosebna in odtujena od vsega, kar nas pravzaprav dela žive.

Ob že dosedanjih nujnih obveznostih staršev, kot sta skrb za gospodinjstvo in oskrba s prehrano ipd., so naši domovi zaradi pandemije postali hkrati delovno mesto, vrtec, šola in igrišče. Veliko je staršev, ki se poleg vsakdanjih skrbi spopadajo še s strahom pred izgubo službe. Več sreče imajo tisti, ki delo lahko opravljajo od doma in še vedno lahko nahranijo svoje otroke, jim pomagajo pri

najnujnejših opravilih, ne zmanjkuje jim energije za igro z njimi, lahko si privoščijo skupne sprehode v naravo, lahko jih objamejo, potolažijo, razvedrijo ter vsaj malo omilijo pomanjkanje stikov in igre z vrstniki, ki jo otroci vsak dan bolj pogrešajo.

Čolni, v katerih se vsi ziblujemo, zagonito niso za vse enaki in marsikateri družini, v že tako luknjastih čolnih, grozi ne samo vdor vode, ampak se nahajajo tik nad globokim slapom. Mnoge mlade, veččlanske družine so vsak dan v večji stiski, delavna mesta se zapirajo, prihodki kopnijo.

Na društvo smo kot že mnogokrat tudi v tem tednu prejeli prošnjo za pomoč: »Mama treh šolarjev sem od poletja na čakanju, mož dela za polovični delovni čas. Ne vem, kako plačati položnice za vodo, elektriko in zdravstveno zavarovanje.«

Družinam, ki so že izčrpale vse možnosti do finančnih spodbud, ki jim jih v primeru socialne stiske nudijo državne institucije, se lahko obrnejo po pomoč še na nas, prostovoljske, nevladne, humanitarne in neprofitne organizacije, ki s svojimi dejavnostmi poskušamo vsaj omiliti največje socialne stiske. Zahvaljujoč se projektom, kot so Botrstvo, Humanitarni pomoči družinam pri ZPMS, Verigi dobrih ljudi društva DPM Ljubljana Moste-Polje in številnim drugim dobrodelnim projektom, lahko v teh časih številnim družinam naše regije nudimo ustrezno finančno in psihosocialno pomoč. Za pomoč pri izpolnjevanju obrazcev za vključitev v humanitarno socialne projekte in za izbiro najprimernejšega projekta se lahko obrnete na naše društvo in pomagali vam bomo po naših najboljših močeh.

V letošnjem letu smo otroke iz socialno manj spodbudnega okolja občin Krasa in Brkinov s pomočjo dobrodelnih akcij oskrbeli s potrebnimi računalniki, modeli in enoletnim brezplačnim dostopom do interneta, šolskimi potrebščinami, knjigami, igračami in oblačili. V mesecu decembru smo se pridružili akciji Radia Capris, ZPMS in lokalnim društvom obalno-kraške regije ter v akciji Hladilnik toplih src v EuroSpinovih trgovinah zbirali in delili hrano in druge potrebščine za obdaritev socialno ogroženih otrok in družin v prazničnem času.

Da otroci ne bi bili popolnoma prikrajšani za čudovite pravljичne dogodivščine, ki jih običajno prinaša decembrski čas in dobri možje, smo otrokom naše regije preko spletne povezave omogočili ogled gledališke predstave »Zoom, boom in praznični šum« s pozdravom dedka Mraza, gledališča Smejčki. Pridružili so se tudi županje in župani naše regije, saj niso pozabili na najmlajše in jim zaželeli vesele praznike in srečno novo leto.

Vse otroke vabimo, da ko opravijo vse svoje šolske obveznosti, se nadihajo svežega zraka, pomagajo staršem pri gospodinjstvih opravilih, si na spletnih straneh našega društva pogledajo »Ustvarjalnice«, kjer naše neutrudne prostovoljke Julija, Eva, Gaja in Janja skrbno izbirajo zabavne vsebine za vaše urice kreativnosti, učenja in razvedrila. Več na www.mdpm.si

Za vsa vprašanja in prošnje nas najdete na Bazoviški 11 v Sežani po predhodni najavi na elektronski naslov: drustvo.prijateljev@siol.net in poklicali vas bomo ter se dogovorili za srečanje.

Ana Pangos,
za Medobčinsko društvo prijateljev mladine Sežana

Pokukajmo v spomine

Ljudske pripovedi niso plod domišljije enega samega človeka. Presejale so se skozi misli, usta in ušesa mnogih ljudi in verjamem, da imajo kot take večjo možnost, da prinašajo neko temeljno resnico. V svojem večstoletnem obstajanju so se izkristalizirale ob različnih, zelo temeljnih vprašanjih, ki človeka spremljajo že od nekdaj.

Anja Štefan, pisateljica in pripovedovalka

Korona je ustavila naš svet. In dozorelo je spoznanje, da je mogoče sedaj čas, da popišemo ljudska besedila iz našega okolja. Morda je skrajni čas. K

temu nas že dolgo spodbuja ddr. Marija Stanonik, profesorica, urednica zbirke Glasovi in prejemnica Štrekljeve nagrade. Iskali bi pravljice, pripovedke, legende, pesmi starejšega izvora, ki so si jih ljudje pripovedovali na področju Komna, Gorjanskega in bližnjih vasi. Pobrsajte po spominu, vprašajte starejše, poiščite na kašči ... Če vam uspe kaj izbrskati, to zapišite in shranite.

Besedila lahko pošljete po e-pošti sonja.zezlina@gmail.com, anaursc1@gmail.com ali na knjižnica.komen@kosovelova.si ter po navadni pošti S. Žezlina, Brje pri Komnu 1, 6223 Komen ali listek z zapisom pustite v komenski knjižnici. Ne obremenjujete se z načinom zapisovanja, pomembno pa je, da zapišete infor-

matorja (kdo je zgodbo, pesem povedal) in zapisovalca.

V jeseni pripravljamo tudi nov študijski krožek, ki smo ga poimenovali Pokukajmo v spomine. Verjamemo, da bomo skupaj lahko pobrskali po preteklosti in se spomnili na zgodbe, ki so nam jih pripovedovale naše mame, očetje, none in nonoti. Študijski krožek bo potekal v sodelovanju s Kosovelovo knjižnico Sežana – enota Komen. O začetku krožka boste naknadno obveščeni.

Verjamemo, da je še mogoče ujeti trenutek preteklosti, zato lepo vabljeni: Pokukajmo v spomine.

Burjina glasba

Vpliv igranja inštrumenta na možgane

Mnogokrat me – kot učiteljico klavirja – starši sprašujejo, ali naj svojega otroka vpišejo v glasbeno šolo. Najprej jim povem, da si morajo to želeli v prvi vrsti otroci sami, glasba in različni inštrumenti jih morajo zanimati. To je že dober začetek – začetek čarobnega potovanja v svet glasbe. O splošnih pozitivnih učinkih igranja na glasbilo že veliko vemo: otrok se pri igranju inštrumenta uri ne le v osvajanju samega igranja na inštrument, obenem se uči vztrajnosti, discipline, natančnosti, poslušanja sebe in drugih, sodelovanja, nastopanja, izražanja čustev preko glasbe, postavljanja

kratkoročnih in dolgoročnih ciljev ... Še bi lahko naštevali. Vendar bi rada tokrat osvetlila predvsem pomen vpliva igranja glasbila na možgane. Kar nekaj raziskav je bilo že opravljenih o tem, kako glasba vpliva na razvoj možganov in rezultati so navdušujoči. Že samo poslušanje glasbe aktivira precejšen del možganov in pozitivno vpliva na naše počutje. Igranje na inštrument pa aktivira možgane v celoti: stimulira slušne predele možganov ter tiste, ki so zadolženi za premikanje telesa in nadzorovanje našega gibanja. Zato se možgani tistih, ki so se začeli v otroštvu ukvarjati z glasbo, prav fizično

razlikujejo od možganov neglasbenikov. Možgani glasbenikov imajo debelejšo možgansko skorjo. Izboljšani so koncentracija, spomin in motorične sposobnosti. Raziskave pri predšolskih otrocih, ki so šest mesecev igrali na inštrument, so pokazale, da so precej bolj uspešni pri reševanju sestavljanek in različnih umskih iger. Nedavna študija je pokazala, da so drugošolci, ki so igrali klavir in igrali matematične igre, imeli veliko boljše rezultate pri reševanju matematičnih nalog, kot vrstniki, ki so igrali matematične igre, namesto lekcij klavirja pa so se učili angleškega jezika. Še druga študija potr-

Eden zadnjih nastopov glasbene šole Sežana - podružnice Komen pred epidemijo - februar 2020.

juje pozitiven vpliv igranja inštrumenta na inteligenčni količnik, na koordinacijo gibanja ter nadzor čustev. Znanstveniki poudarjajo, da ima igranje na glasbilo bistveno močnejši vpliv na možgane kot ukvarjanje denimo s športno aktivnostjo, precej večjega pa ima tudi v primerjavi z ukvarjanjem z drugimi zvrstmi umetnosti. Vpliv igranja inštrumenta sega na vsa področja umskega delovanja, med drugim tudi na hitrejše učenje tujih jezikov. Navedla sem izsledke nekaterih raziskav, narejenih pa je bilo že mnogo. Vsem je skupna ugotovitev, da je igranje inštrumenta pravi 'fitness' za možgane. Vse skupaj se zdi resnično fascinantly, saj vemo, kakšno vlogo imata zdravje in

kondicija možganov pri učenju in spopadanju z umskimi problemi v vsakdanjem življenju ter pri staranju ljudi in v boju proti demenci.

Z vidika zdravja možganov je igranje glasbila absolutno priporočljivo. Vemo tudi, da zmanjšuje stres, anksioznost in depresijo (tega je dandanes vse več tudi pri otrocih), pomaga nam biti prisotni tukaj in zdaj, krepi imunski sistem, sprošča, izboljšuje samopodobo in samozavest. Plusov je cela vrsta, jaz pa dodajam še nekaj, kar je morda dandanes zelo pomembno za nas, starše: otrok, ki vadi pol ure ali uro dnevno, ne le, da s tem gradi svojo osebnost in uri svoje možgane, taisti otrok bo tisto uro prebil stran od

'zaslonov', kot tem kradljivcem časa radi rečemo. Z igranjem na inštrument bo morda našel v sebi tiste vrline, ki so tako nujne v življenju: odločiti se za nekaj, v tem vztrajati in s tem dojeti, da najlepše in najvrednejše stvari v življenju navadno niso le 'klik' stran od nas.

Razpis za vpis v Glasbeno šolo Sežana bo objavljen v mesecu maju na spletni strani www.gssezana.net.

Besedilo: Ingrid Tavčar, prof. klavirja,
Glasbena šola Sežana
Foto: arhiv Glasbene šole Sežana

Kmetijstvo in gozdarstvo

Obnova gozda s sadnjo sadik gozdnega drevja

Obnova gozda s sadnjo sadik gozdnega drevja je izjemen ukrep pri gospodarjenju z gozdovi, za katerega se največkrat odločimo ob poškodbah gozdov na večjih površinah. Razlogi za sadnjo so predvsem motnje pri naravni obnovi gozda, odsotnost možnosti za naravno nasemenitev gozdnega drevja, nevarnost razvoja erozijskih procesov na odprtih gozdnih površinah ali želja po spremembi obstoječe, rastišča neustrezne sestave gozda.

Sadnjo načrtujemo gozdarji Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS) okvirno v

gozdnogospodarskem načrtu območne enote in gozdnogospodarskem načrtu gozdnogospodarske enote za obdobje desetih let, detaljno v vašem gozdu pa v gozdnogojitvenem načrtu. V gozdnogojitvenem načrtu, pri izdelavi katerega lahko sodelujejo lastniki gozdov, so poleg ostalih gozdnogojitvenih del načrtovani ukrepi obnove gozda.

Obnovo gozda lahko izvajamo ob pomoči narave po močnem semenenju posameznih drevesnih vrst v gozdu z naravno obnovo. Če naravna obnova ni uspešna ali pa je zastopanost drevesnih

vrst osiromašena, pomagamo zagotoviti pestrost drevesne sestave z ukrepi umezne obnove. Sadnjo sadik izvajamo skupinsko na za sadnjo pripravljeni površini, z izpopolnitvijo posameznih vrzeli med naravnim pomladkom ali podsadnjo sadik pod delnim zastorom odraslega sestoja.

Sadiko izvajamo v spomladanskem in jesenskem času. Sadike pridobivajo in negujejo za potrebe ZGS v drevesnicah. Drevesnice so dobavitelji po gozdnogospodarskih načrtih rastišču ustreznih sadik. Uspeh sadnje je odvisen od kakovosti sadik, od časovno primerne priprave sadik za odpremo v drevesnicah ter od skrbnega ravnanja s sadikami pri prevozu iz drevesnice v gozd in pri sadnji.

Sadike med transportom ne smejo biti izpostavljene vetru ali soncu, ker osušitev korenin negativno vpliva na nadaljnjo rast sadik. Tanke korenine ali koreninski laski imajo zelo pomembno vlogo pri črpanju vlage in hranilnih snovi, zato je zaradi njihove osušitve motena dobava hranilnih snovi, moten je tudi pretok drevesnih sokov po mladi rastlini. Taka sadika fiziološko opeša in je zelo podvržena najrazličnejšim boleznim, še posebno pa raznim glivam, katere lahko onemogočijo nadaljnjo rast sadike. Presaditev sadike iz drevesnice v gozdni prostor povzroči pri njej presaditveni šok. To je čas, ko se v drevesnici vzgojena razvijena sadika pri-

Kontejnerske sadike (vzgoja in transport sadik poteka v posodah oziroma kontejnerjih) v primerjavi s sadikami klasične vzgoje omogočajo večjo uspešnost obnove.

lagaja na naravne bolj surove rastiščne pogoje v gozdnem prostoru. Šok lahko traja več let, šele ko ga premaga, prične sadika nemoteno rasti in se razvijati s polno močjo.

Pri sadikah je pomembno, da so pri prevozu zaščitene pred izsušitvijo. V kolikor prikolica nima ponjave, morajo biti sadike med prevozom transportirane v vrečah ali zaščitene s primernim pokrivalom. Previdni moramo biti pri nakladanju in razkladanju sadik, da jih ne poškodujemo, še posebno pazimo na listne popke.

Po končanem prevozu sadik v gozd je potrebno sadike takoj zakopati na primerno mesto čim bližje prostoru, kjer

bomo izvajali sadnjo. Večkratno prestavljanje je zelo škodljivo za sadike. Na terenu za sadnjo pripravljene oziroma zakopane sadike ne smejo biti izpostavljene soncu. Pred pripeko jih lahko zaščitimo tako, da jih pokrijemo z vejami. Sadik ne smemo skladiščiti v jarkih s stoječo ali tekočo vodo ali v z vodo napolnjenih sodih. Pri namakanju sadik v vodi pride do spiranja koreninskih laskov, ki so obloženi s finimi kristalnimi delci. Ti so zelo pomembni za rast in mikorizo – medsebojno sožitje pri prehranjevanju med rastlino in glivo. Sadike v gozdu ne smemo pokriti s polivinilno folijo, saj se pod njo v sončnem dnevu močno segreje zrak, kar

povzroča venenje popkov.

Priporočljivo je, da pred sadnjo namakamo sadike v posebej pripravljeno brozgo – to je v mešanico vode in zemlje. Z zemljo obdane korenine bodo lažje prenesle presaditveni šok zaradi suše zato na ZGS uvajamo sadnjo kontejnerskih sadik. Sadike moramo med sadnjo prenašati v sadilnih vrečah ali kakšnih drugih primernih prenosnih sredstvih.

Uspeh sadnje bo zagotovljen ob upoštevanju nasvetov in navodil vašega revirnega gozdarja za pravilno izvedbo sadnje, predvsem pa od vaše takojšnje in kvalitetno izvedene sadnje.

Besedilo: Zavod za gozdove Slovenije,
OE Sežana

Foto: arhiv ZGS

Vzpon zlatega šakala

Na Primorskem se število opažanj zlatega šakala (*Canis aureus*) v zadnjih letih izjemno povečuje. Srednje velikem predstavniku zveri kot nalašč ustrezajo razdrobljeni kraški gozdovi, kjer si lahko svoj teritorij v bližini naselij brezskrbno povečuje. Lovci vse pogostejše opozarjajo, da je zlati šakal krivec, da je srnjadi vse manj.

Izvirja iz severne in vzhodne Afrike ter južnih predelov Evrazije. Je teritorialna in socialna vrsta, ki je danes v Sloveniji stalno prisotna. Prišla je po naravni poti, zato se je ne obravnava kot neavtohtono vrsto. Uredba o divjadi in lovnihi dobah jo je opredelila kot lovno vrsto divjadi – Ur. l. RS, št. 81/14. Lov nanjo se je pričel 1. julija 2020. Spada med zveri iz družine psov. Velik je kot srednje veliki psi, opisno pa

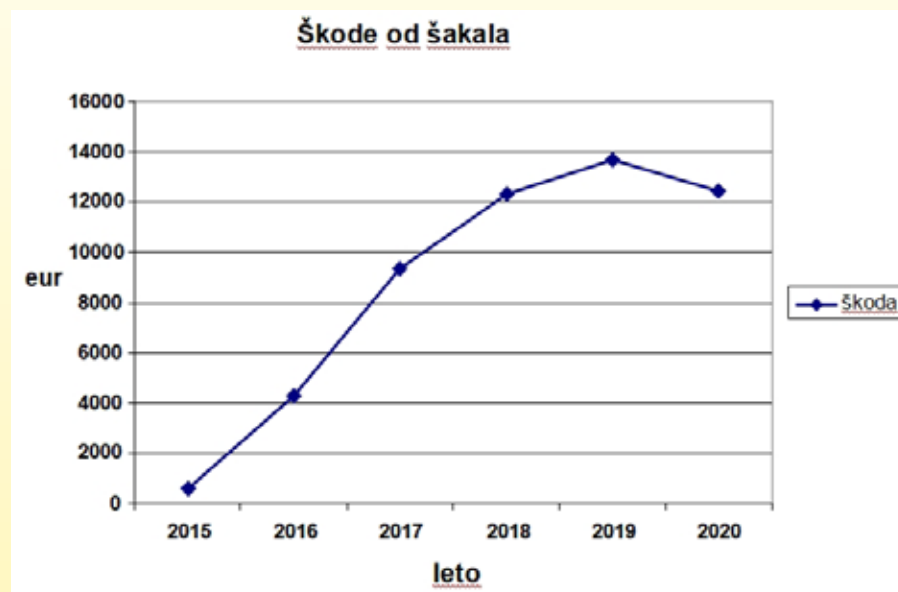

nekako med lisico in volkom. Povprečna telesna masa odraslega šakala znaša 10–13 kilogramov pri samicah, pri samcih pa tudi 15 kilogramov ali več. Barva kože je lahko peščena, rdečkasta, zlato-rjava ali srebrna. Od drugih zveri ga ločimo po zračenosti prednjih blazinic.

Šakal se prehranjuje predvsem z glodavci, malimi sesalci, nevretenčarji, dvoživkami, drobnico, mrhovino, sadeži in semeni. Od lovne divjadi pleni tudi srno in manjše divje prašiče, kjer se osredotoči predvsem na bolne in mlade osebe. Hrano išče posamično, občasno v skupinah. S svojim načinom prehranjevanja opravlja koristno poslanstvo, saj pleni škodljivce na poljedelskih površinah. Živijo v tropu (družinska skupnost), ki ga vodita dominanten samec in samica (oče – mati), skupaj z mladiči. Samica lahko poleže od 2 do 10 mladičev, ki po 14 tednih že lahko lovijo hrano s starši.

Šakali so aktivni v nočnem času, predvsem je odvisno od prisotnosti človeka. Ustreza jim mozaično okolje v nižinah z veliko mero goste vegetacije, kjer se v dnevnem času lažje skrijejo. Iz raziskave na Primorskem je bilo ugotovljeno, da je na območju prisotnih vsaj 13 teritorialnih skupin šakalov, večina se jih nahaja na Kraškem območju. Svoje ozemlje označujejo z urinom in iztrebki ter z značilnim oglašanjem. Ob srečanju z drugimi šakali lahko napade, se odmakne ali približa na prijateljski način.

Porast šakala v Sloveniji zaenkrat še ne povzroča velikih težav v kmetijstvu, drugače je pri upravljanju z divjadjo. Po mnenju članov lovskih družin (upravljavk lovišč) bi bilo treba bolj dosledno nadzorovati porast oziroma samo številčnost populacije šakalov. Treba je preprečiti njihovo tako številčno kot prostorsko širjenje, saj na območju Krasa delež srnjadi izredno hitro pada. Še leta 2010 je bil odvzem srnjadi v Primorskem LUO 2539

Škode zaradi šakala.

živali, leta 2020 pa je odvzem znašal le še 1509. Upad številčnosti srnjadi je več kot 40 %.

Odstrel šakala se načrtuje z lovsko upravljavskimi načrti. Odkar je dobil status lovne vrste je bilo na območju Slovenije uplenjenih 55 šakalov, od tega 49 z odstrelom in 6 izgub. V letu 2021 se bo izdelal nov Dolgoročni lovsko upravljavski načrt, ki bo moral vpliv šakala upoštevati.

Zakonodaja predvideva, da lahko lastnik v primeru škode zahteva odškodnino. Ker je sedaj šakal uvrščen med divjad, je za škodo odgovoren upravlja-

lec lovišča – lovška družina. Vendar je tu prišlo do zakonske izjeme, ko prva tri leta po uvrstitvi šakala med divjad za škodo odgovarja Republika Slovenija. Škodo ocenjuje Zavod za gozdove Slovenije. Po letu 2023 bo škoda v odgovornosti lovcev.

Večja vrstna pestrost živalskih in rastlinskih vrst daje večjo vrednost gozdu v smislu zagotavljanja ekoloških funkcij gozda. Šakal je v Slovenijo prišel po naravni poti – sam. Nihče ga ni pripeljal ali naselil, zato ga ne moremo opredeljevati kot neavtohtono vrsto. Nanj se bomo, hočeš nočeš morali navaditi in z njim

sobivati.

Utemeljenih dokazov, da je šakal za človeka nevaren, ni. V okolju lahko povzroča tudi konflikte, predvsem v interakciji z rejci drobnice. Nasprotno pa s svojo prisotnostjo v območjih z večjim deležem obdelovalnih površin, kot so njive, sadovnjaki in vinogradi, pomembno zmanjšuje delež glodalcev in manjših vrst sesalcev, zato s svojo ekološko vlogo zagotovo upravičuje svojo prisotnost pri nas.

Besedilo:

Avguštin Leskovec, ZGS, OE Sežana

Foto: Miha Krofel

Eko

Prednosti varčevanja z energijo

Zakaj varčevati z energijo?

- **Ker zmanjšamo rabo energije in posledično tudi stroške.** V starejši zgradbi lahko s sanacijo zmanjšamo stroške za ogrevanje in električno energijo za 60 %.
- **Ker ugodno vpliva na naše zdravje.** V primerno energetsko sanirani zgradbi je bivalno okolje lahko bolj zdravo kot v nesaniranih zgradbah. Preprečen je pojav plesni, temperatura okolja je prijetnejša itd.
- **Ker si lahko povečamo bivalno udobje.** V dobro izolirani stavbi je bivalno udobje mnogo boljše. Zaradi višje temperature sten, stropov in tal imamo pri enaki temperaturi zraka občutek, da je mnogo bolj toplo kot pred

energetsko sanacijo. Poleg tega ni prepiha zaradi netesnih oken in nivo hrupa je precej nižji.

- **Ker pomagamo okolju.** Ob nižji rabi energije se zmanjšajo tudi izpusti škodljivih plinov, zato je manjša verjetnost nastanka kislega dežja in vsak posameznik pripomore k preprečevanju globalnega segrevanja.
- **Ker smo bolj neodvisni.** Na nivoju države se zmanjša količina uvožene energije, kar izboljšuje premoženjsko stanje vseh nas. V primeru manjših skupnosti na podeželju lahko le te porabijo mnogo manj energije in se ogrevajo izključno iz lokalnih obnovljivih virov energije. Manjkrat je potrebno naročiti gorivo, če obdržimo enako velik hranilnik.

Zdravstvo in sociala

Kako lahko prispevam k boljšemu partnerskemu odnosu?

Pogosti konflikti še ne pomenijo slabe zveze, prav tako odsotnost le teh ne predstavlja dobre zveze. Konflikti so neizbežen del partnerskega odnosa, saj predstavljajo trčenje različnih želja, videnj, vrednot, prepričanj, potreb ... Pomembno je predvsem to, kako se z njimi spoprimemo. Z uspešno komuni-

kacijo so lahko konflikti način, da odnos poglobimo in razvijemo. Ko se pojavi konflikt, je pomembno zavedanje, da smo s partnerjem tim in se poskušamo skupaj lotiti težave.

Izogibanje konfliktom in komunikaciji ali pa neustrezno reševanje problemov prinaša nerazumevanje ter odtujenost med partnerjema. Morda se ob pojavu problema umaknemo v tišino in se izo-

gibamo pogovoru. Morda pa se do partnerja vedemo kot do nasprotnika in začnemo z igro moči. V obeh primerih bosta prizadeta oba, konflikt ostaja nerešen, težave pa se še poglobijo.

Če ob konfliktih pogosto reagiramo burno, je pomembno, da se za nekaj časa odmaknemo. Na ta način si vzamemo čas za umiritev in razmislek, tako pa povečamo možnost, da bomo lahko ko-

munikacijo nadaljevali spoštljivo in konstruktivno. Prav tako je pomembno, da se poskušamo zavedati, kadar partnerja kaznujemo s tišino in umikom. Poskušajmo razširiti svojo perspektivo in se vprašajmo, kako se zdaj počuti naš partner, ter kako bi se mi počutili na njegovem mestu. Tako bomo spodbudili svojo empatijo in na ta način lažje pristopili k reševanju konflikta s spoštljivo komunikacijo.

Morda opazimo pri sebi željo, da bi spremenili partnerja po svojih merilih. Zavedati se moramo, da drugih ne moremo spreminjati. Lahko jih samo podpremo v procesu, če si to tudi sami želijo. Hkrati pa je najbolj pomembno spoznanje, da lahko spreminjamo le sebe.

Poskušajmo izraziti svoje želje, potrebe in občutke. Poskušajmo pogosteje

stavke začeti z besedo »JAZ« (Jaz mislim ...; Jaz si želim ...; Jaz predlagam ...; Jaz se počutim ...). Izogibajmo pa se obsodbam in kritikam partnerja in uporabi stavkov, ki se začnejo z besedo »TI« (Ti vedno ...; Ti si tak/-a ...; Samo ti ...). Tak način komunikacije namreč spodbuja k obrambi in napadu ali umiku partnerja. Naša dolžnost je, da partnerju razložimo svoj vidik, saj nam nihče ne zna brati misli, čeprav si kdaj to želimo in pričakujemo. Prav tako pa moramo opustiti prepričanje, da znamo mi sami brati misli partnerja, in prisluhniti, kaj nam sporoča.

Lahko bi zaključila z mislijo, da je za uspešno komunikacijo ključno, da se natančno izrazimo, da smo slišani ter da resnično poslušamo! V odnosu lahko prispevamo samo svoj delež, na to, koliko

je pripravljena prispevati druga polovica, pa žal ne moremo vplivati.

Navajam še nekaj vprašanj, ki si jih lahko postavimo ob prepiru, in z njihovo pomočjo razvijamo svoje komunikacijske spretnosti:

- »Kako se počutim? Ali rabim čas za umiritev?«
- »Kako se počuti moj partner?«
- »Ali sem dovolj jasno izrazil/-a svoje počutje, želje?«
- »Ali sem prepričan/-a, da sem razumel/-a in slišal/-a, kar mi je želel/-a sporočiti partner/-ka?«
- »Kako se želim počutiti ob svojem partnerju? Ali se partner počuti tako ob meni?«

Besedilo: Ela Brecelj, univ. dipl. psih.

Bogastvo čustev

Taša Cucek, magistrica zakonskih in družinskih študij, specializantka zakonske in družinske terapije, relacijskega družinskega modela na Teološki fakulteti v Ljubljani in stažistka na Družinskem centru Sveta Gora. Dela v zasebni praksi v Sežani.

Foto: iz lastnega arhiva.

NAJSTNIK IN LOČITEV STARŠEV

Kaj se dogaja pri najstnikih v času ločitve?

»Ločitev staršev v tej razvojni dobi lahko zelo resno poseže v mladostnikov razvoj.« (Gostečnik, 2018) Mladostnik je v času najstništva v zelo stresnem obdobju. Išče lastno identiteto in se preizkuša v samostojnosti. Zelo močno je poudarjen telesni in spolni razvoj. Ker že sam doživlja ogromno sprememb v svojem telesu, razmišljanju in med vrstniki, je vsaka dodatna sprememba še dodatna obremenitev. Ločitev staršev je tako dodaten stres na mladostnikovo življenje in osamosvajanje, kjer je ključna razvojna naloga čustvena ločitev od staršev in oblikovanje lastne identitete.

Zlasti v tem obdobju svojega življenja še toliko bolj potrebuje svoje starše, ki bodo znali razumeti, kaj se z njim dogaja

in mu biti v oporo, z njim zdržati ta čas prepiha in prilagajanja na njegove telesne in miselne spremembe, ki ga vodijo v svet odraslosti.

»Zato nujno potrebuje starše – čeprav tega skoraj nikoli ne prizna –, da mu pomagajo regulirati čustveni, miselni in tudi vedenjski svet, ki je prepoln izzivov.« (Gostečnik, 2018)

Za varno raziskovanje sveta potrebuje najstnik varno izhodišče. Sočutne in aktivne starše, ki se uglasujejo na njegove potrebe in nanje ustrezno odgovarjajo. Ločitev staršev dom naredi nevaren in poln vprašanj glede najosnovnejših potreb. Kje bom živel? Kam spadam? Kdo bo z mano? Ali koga zanima, kaj se z mano dogaja? Kaj je šlo tako narobe med staršema? Najstnik je že toliko star, da bo želel vedeti več, kot so starši zmožni odgovoriti. Vprašal bo o najintimnejših stvareh, ker si želi razumeti, kaj se je zgodilo, da je do tega prišlo. Pa tudi vprašanja, na katera starša nimata pravih odgovorov.

Zelo pomembno je, da se starša zavedata obdobja, v katerem je njihov najstnik in kako mu še posebej zato olajšati in zagotoviti varen prostor in pribežališče, da se bo lahko soočil s svojimi lastnimi spremembami in spremembami, ki jih v njegovo življenje vnaša ločitev.

Poleg tega je zelo pomembno, da se starša o spremembi najprej pogovorita sama in nato enotno nastopita v pogovoru s svojimi otroki. To naredita, ko se dokončno odločita, kaj bosta naredila.

Izbira starša?

»Po nekem čudnem ključu si ponavadi izberejo tistega, za katerega se bojijo, da ga bodo za vedno izgubili. Če je imel eden od staršev zunajzakonsko zvezo, potem se velikokrat odločajo, da ostajajo z žrtvijo, ker v marsičem ne zaupajo odhajajočemu: ne samo, da ne ljubi več njihovega očeta ali matere, ampak, da tudi njih ne ljubi več ali pa se tega boji.« (Gostečnik, 2018)

Starša sta odgovorna in lahko poskrbita:

- za spoštljiv razhod/razvezo,
- za varnost in spoštovanje drug drugega v času ločevanja,
- da od otroka ne zahtevata izbiranja med njima,
- da se o tem pogovorita in odločita o razvezi, preden o tem obvestita otroke,
- da otrok ve, da to ni njegova krivda, da nič ne bi mogel narediti drugače, ker je to del zakonskega odnosa (ločujeta se kot zakonca in ne kot starša),
- da sta na razpolago otrokom in da zdržita z njihovimi vprašanji in nanje po najboljši moči odgovorita,

- da sebe zmoreta toliko umiriti in zregulirati svoja lastna občutja ob razvezi, da bosta sploh lahko v oporo otroku,
- za najboljšo možno organizacijo obiskov oziroma preživljanja časa pri drugem staršu, tako da otroka ne dodatno obremenita – otrok je tisti, kateremu se starša prilagodita in ne obratno!
- za zagotovilo, da bosta vedno otrokova starša in da ga imata rada.

Priporočam v branje

Me imata kaj rada; Christian Gostečnik.

Temeljno vprašanje, ki si ga postavlja

vsak otrok, je, ali ga imajo starši radi.

Svoje starše vedno znova preizkuša. Čutenjem, ki sta jih v najzgodnejši mladosti starša vrisala v njegovo notranjost, namreč posameznik sledi vse življenje. Zato si bomo v tej knjigi, ki je v marsičem povzetek rubrike Srečal sem svojo dru-

žino iz tednika Družina, pobliže ogledali različne starševske pristope, ki zaznamujejo otroka in potem tudi odraslega.

Vprašanja lahko pošljete na e-naslov: tukajsem.zate@gmail.com ali pa preko spletne strani www.psihoterapijatasa.com. Odgovori ali pa tema bo obravnavana v naslednjem članku. Oseba bo ostala anonimna.

Želim vam vse dobro.

Športno

Slovenija se je med vsemi evropskimi državami soočala z eno od najostrejših oblik prepovedi ukvarjanja s športom. Mladi športniki v veliki meri izgubljajo voljo in motivacijo. Analize Fakultete za šport kažejo, da bomo izgubili približno četrtno vseh športnikov, ki prihajajo iz mlajših generacij. Ne moremo govoriti o tem, ali bo šport utrpel škodo, temveč o tem, kakšna ta škoda bo. Upad telesne zmogljivosti bo nadalje precej vplival tudi na učno uspešnost. Na podlagi študij se predvideva, da se bo že v naslednjem šolskem letu delež akutno bolnih otrok, torej otrok, ki bodo pogosto manjkali pri pouku, povečal z 11 na 20 odstotkov. Padla bo imunost otrok, ki se ne gradi en mesec, ampak dlje časa. Zdaj lahko že rečemo, da so v času epidemije s spodbujanjem otrok h gibalnim aktivnostim zelo pomembno vlogo odigrali starši. Kljub njihovi dobri nameri pa jim te vloge seveda ne gre v celoti prepustiti. Tu so športna društva, ki sta jim ob ustrezni usposobljenosti kadra gibalni razvoj ter socializacija otrok glavni prioriteti in poslanstvu. Zaradi tega je bilo prilagojeno odpiranje športa, ki smo ga sredi februarja le dočakali, malodane nuja. Ob strokovnih smernicah po varnem odpiranju športa oziroma varni vadbi so bili pomisleki odločevalcev zato mnogokrat odveč.

V športnih društvih, športni zvezi in tudi na občinski ravni se skupno trudimo, da v naslednjih letih zagotovimo primerne pogoje za delo in razvoj športa na lokalni ravni. Kot del teh prizadevanj je bila v mesecu decembru preko spleta izpeljana prva predstavitev projektnih naloge nove športne dvorane in športnega parka Grofovskaja v Komnu. Podrobne predstavitve arhitekturnega biroja Stolp, d. o. o., iz Nove Gorice so se poleg župana Občine Komen, mag. Erika Modica, udeležili še predstavniki Športne zveze Komen, člani Odbora za gospodarstvo in družbene dejavnosti Občine Komen, referentka za družbene dejavnosti, predstavniki osnovne šole v Komnu, predstavniki Regijske pisarne OKS-ZŠZ Nova Gorica ter člani Komisije za mladinska vprašanja in prireditve v Občini Komen. Več o predstavitvi v posebnem prispevku. Januarja letos je sledil še sestanek s predstavniki Pumptrack Slovenija glede umestitve tlačilne steze (pumptrack) v športni park Grofovskaja. Aktivnosti na vseh področjih potekajo dalje.

Priprave na projekt Slovenska bakla, ki bo 4. maja 2021 obiskala našo občino, so medtem tudi že stekle. Gre za športno promocijski projekt OKS-ZŠZ pred olimpijskimi igrami v Tokiu. V pogovorih z županom, TIC Štanjel in Športno

zvezo Komen je prišlo do dogovora, da dogodek, ki ga podpirata še podjetji SIJ, d. d., in medijska agencija Sport Media Focus, izpeljemo v Štanjelu. Poleg promocije olimpijskih iger, lokalnega športa ter občine je naš poglobitveni namen, da pri soustvarjanju dogodka vključimo in na ta način povežemo najširši del lokalne skupnosti: vrtec, šolo, društvo Vezi, lokalno skupnost, športna in kulturna društva, dobitnike priznanj ŠKIB 2020. Zaradi vseslovenskega značaja bo dogodek svojo odmevnost brez dvoma imel.

Za konec še nekaj besed o prireditvi Športnik Krasa in Brkinov 2020 in njenih nagradencih. Letošnja prireditev je bila res nekaj posebnega, unikatnega. Ko se je bomo čez čas spominjali, bomo najbrž ugotovili, da je bila v bistvu prav zgledno izvedena. Ob prilagajanju na nove razmere je odprla dodatne možnosti in načine, na katere organizatorji do sedaj še nismo pomislili. Predvsem pa smo prepričani, da so letošnja priznanja šla v prave roke. Dobitniki priznanj so vsem pokazali, da se tudi v teh, za šport ne najbolj rožnatih časih, da dosega odmevne športne rezultate. Njihova vztrajnost in predanost športu naj bo zgled vsem mladim športnikom, ki stopajo po športni poti.

Športna zveza Komen

Športni dosežki, nagrajevanje in podelitev priznanj športnik Krasa in Brkinov v letu 2020

Vrnimo se malce nazaj, v prve mesece leta 2020, ko se je vse, kar smo poznali, delali in načrtovali postavilo na glavo. Po vsem svetu. Človeštvo je vrednoto zdravja postavilo nad vse.

Budno smo spremljali naše športnike, njihovo delo in trud, pa tudi dosežke, ki so jih športniki kljub vsem omejitvam dosegali. Posledično smo Marjan, Matej, Niko, Romana, Nevenka in Rajko brez velikih pomislekov sklenili, da podelitev priznanj kljub oteženim razmeram izvedemo, najboljše nagradimo, jim s tem damo trenutek slave na Krasu in v Brkinih.

Pri odločitvi se nismo ušteli. Prejeli smo nepričakovano veliko število predlogov. V vseh kategorijah smo tako našli res najboljše in najbolj zaslužne. Pred nami je bil dodaten izziv. Kako podelitev izpeljati, da bo vsaj taka kot vsa minula leta: slavnostna, odmevna in obiskana. Obenem pa usklajena z vsemi priporočili in omejitvami, saj smo še vedno sredi epidemije.

Ker smo športniki in športnice organizirani, disciplinirani, odgovorni in usklajeni, smo naredili podroben načrt posameznih podelitev, skladno z vsemi priporočili in omejitvami. Nagradjenec smo enega za drugim povabili v studio Kosovelovega doma v Sežani, ves dan snemali ter korak za korakom sestavljali našo prireditev. Podelitev smo popestrili s pozdravi naših županov in županov, predsednikov in predsednic športnih zvez ter kvizom med športnimi delavci. Premierno je bila podelitev pri-

znanj Športnik Krasa in Brkinov predvajana 22. februarja 2021 na TV Galeja in FB profilih športnih zvez in občin. Ker nismo imeli omejitve števila obiskovalcev »v dvorani«, smo tako lahko prišli v vsak dom in se mogoče uspeli dotakniti še koga, ki do sedaj domačih športnikov in njihovih športnih dosežkov ni spremljal. Po prireditvi so bili po občinah razobešeni plakati z najboljšimi športniki iz lokalnega okolja.

Leto 2020 bo brez dvoma zapisano v zgodovino Športnika Krasa in Brkinov. Kljub vsem spremembam in z obilo improvizacije smo si bili ves čas enotni, da tradicijo prireditve peljemo naprej. Naslednje leto praznujemo 10. obletnico sodelovanja in povezovanja štirih občin in njihovih športnih zvez. Vsem občinam ter dosedanjim in sedanjim županjam in županom, ki prireditve že vsa ta leta podpirajo, gre na tem mestu zahvala. Dajejo nam vedeti, da športnike, njihove dosežke ter športne delavce cenijo in spoštujejo. Trud je na koncu koncev vedno poplačan ... in se splača! Srečno, Kras in Brkini!

Brez omembe in čestitk letošnjim nagrajencem seveda ne gre. Naj športnica Krasa in Brkinov 2020 je postala karateistka Nika Frank, naj športnik je rokometaš Domen Makuc, naj športni klub NK Tabor Sežana, najperspektivnejši mladi športnik pa nogometaš Miha Hlad.

Dobitniki priznanj iz občine Komen pa so (skupaj z obrazložitvami): Julija Poplašen za uspešne klubske nastope ter uvrstitev v slovensko nogometno reprezentanco v ženskem nogometu v kategoriji WU17, Matevž Žižmond za naslov državnega prvaka v ulični košarki 3 x 3 v kategoriji U-17, Jasmin Jerič za trenerske dosežke in osvojitve naslova klubskih članskih državnih prvakov z ekipo NK Celje v 1. slovenski nogometni ligi, ženska članska ekipa BK Agrochem Hrast za osvojeni klubski naslov državnih podprvakinja v balinanju ter Plesno društvo Be Funky za 10 let delovanja na področju Krasa in Brkinov.

Vsem dobitnikom priznanj iskreno čestitamo! Vidimo se na Športniku Krasa in Brkinov 2021!

Besedilo: po predlogi Nevenke Ražman zapisal Rajko Kralj
Foto: Matej Glavina

Slovenska olimpijska bakla na poti v Tokio

Projekt Slovenska bakla, ki je pred olimpijskimi igrami v Pjongčangu 2018 doživel premierno izvedbo, bo pred igrami v Tokiu nadgrajen v vseslovenski dogodek. Med aprilom in julijem bo Slovenska bakla obiskala vse slovenske občine, povezala mlade tekače, rekreativne športnike, občanke in občane ter vrhunške športnike v neponovljivo zgodbo o športnem narodu. Projekt je ob podpori regijskih pisarn in zunanjih izvajalcev v celoti koordiniran in voden s strani OKS-ZŠZ. V Občini Komen bomo Slovensko baklo gostili v torek, 4. maja 2021. Po sestanku z županom Občine Komen, predstavniki Regijske pisarne OKS-ZŠZ Nova Gorica, predstavnikom TIC Štanjel ter predstavnikom Športne zveze Komen je prišlo do dogovora, da se športno promocijski dogodek, ki ga podpirata še podjetji SIJ, d. d., in medijska agencija Sport Media Focus, izpelje v Štanjelu. Poleg promocije olimpijskih iger, lokalnega športa ter občine je naš pglavilni namen, da pri soustvarjanju dogodka vključimo in na ta način povežemo najširši del lokalne skupnosti: vrtec, šolo, društvo

Vezi, lokalno skupnost, športna in kulturna društva, dobitnike priznanj ŠKIB 2020 ... Okvirna trasa teka s predajami bakle bo potekala od železniške postaje mimo vrtca in šole ter Zadrúžnega doma v Štanjelu, se nadaljevala mimo Ferrarijevega vrta po poti okoli Štanjela in se zaključila na kamnitem stopnišču pod štanjelsko cerkvijo, kjer bo zaključek teka popestril krajši kulturni program.

Ob zaključku celotnega dogodka bo medijska agencija poskrbela, da bodo zbrane fotografije okoli 10.000 udeležencev projekta. Iz njih bo oblikovan mozaik, ki bo predstavljal močno sporočilo slovenskim olimpijcem na OI v Tokiu 2021. Nedvomno pa bo Štanjel, ob lepem vremenu, dogodka in tekačem nudil tudi krasno kuliso.

Besedilo: Rajko Kralj

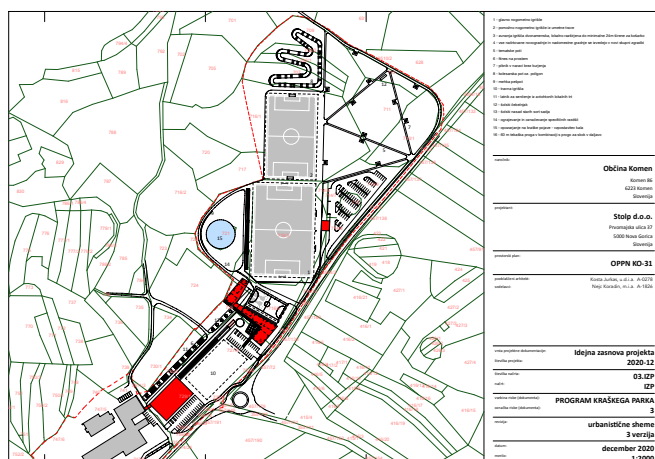
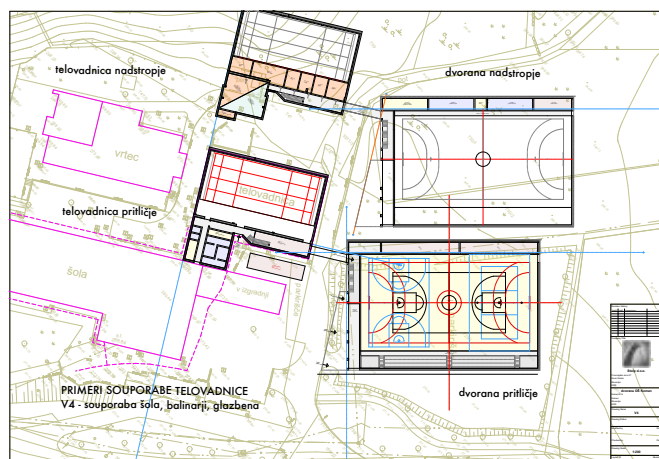
Arhitekturno-urbanistična zasnova kraškega športnega in rekreacijskega parka

Prostorsko planiranje in urbanistično načrtovanje športnorekreacijske infrastrukture je metodološko in strokovno zahtevna naloga. Na izbiro najustreznejše lokacije športnorekreacijskega parka ter določitev njegovega obsega in ponudbe vplivajo številni elementi, zato sta

potrebna predhodna podrobna prostorska analiza ter skrbno načrtovanje.

Pobude o ureditvi oziroma prenovi športnega parka Grofovskaja so med lokalnimi športniki in rekreativci že dolgo prisotne. Po različnih poskusih iz preteklih let se je spomladi leta 2020 k načrtova-

nju širitve športnorekreativnih vsebin na območju Grofovske pristopilo konkretno. Med predstavniki občine, športne zveze, lokalnimi športnimi društvi in arhitekturnim birojem Stolp, d. o. o., so stekli prvi pogovori, podane so bile smernice, potrebe in prioritete, opravljene

ni večkratni ogledi na terenu. Rezultat tega je bila spletna predstavitev idejne zasnove celostne arhitekturno-urbanistične prenove območja Grofovka v decembru 2020. Poleg sklicatelja – župana Občine Komen, mag. Erika Modica – so se predstavitve udeležili še predstavniki Športne zveze Komen, člani Odbora za negospodarstvo in družbene dejavnosti Občine Komen, referentka za družbene dejavnosti, predstavniki Osnovne šole Komen, predstavniki Regijske pisarne OKS-ZŠZ Nova Gorica ter člani Komisije za mladinska vprašanja in prireditve v Občini Komen. Najpomembnejši poudarki, določeni v idejni zasnovi, so:

- izgradnja nove večnamenske športne dvorane;
- nadomestna uporaba stare telovadnice;
- ureditev ustreznih zunanjih površin za izvajanje šolskega programa športne vzgoje;
- novo pomožno nogometno igrišče in obnova obstoječega;
- dvonamenska zunanja igralna površina za košarko in futsal;
- izgradnja kolesarske tlačilne steze, po-

ligona (pumptrack);

- zelene površine s povezovalnimi tematskimi potmi – Kraški park.

Pri tem se urejajo tudi druge vsebine, ki so trenutno na tem območju že prisotne, in druge spremljevalne vsebine, ki bodo omogočale večjo frekventnost in boljšo izkoriščenost območja (pešpoti, travnata in otroška igrišča, fitnes na prostem, ustrezne površine za izvajanje skupinskih vadb na prostem – joga, prostori za piknik, ureditev in označitev daljinskih pešpoti in kolesarskih poti v bližnji okolici Grofovke ...).

V sklopu predstavitve variantnih rešitev so se presojala podrobnejša izhodišča za nadaljnjo urejanje območja. Med udeleženci spletne predstavitve je bila po mnenju navzočih kot najkvalitetnejša zasnova in s tem tudi podlaga za nadaljnjo urejanje prepoznana varianta, ki prednostno ureja osnovne pogoje za nadaljnji razvoj nogometnih površin in zagotovitev manjkajočih površin za realizacijo programov športne vzgoje. Hkrati pa ureja tudi spremljevalne vsebine, ki bodo omogočale javno prosto-

časno uporabo območja tako krajanom kot tudi drugim obiskovalcem iz širše okolice. Eno izmed ključnih vprašanj, na katerega bo potrebno odgovoriti, je nadomestna uporaba stare telovadnice. Možnosti je veliko in med njimi je tudi namembnost telovadnice za glasbeno šolo in balinarsko dvorano. Pogovori že potekajo. Športno rekreacijski park »Grofovka – Kraški park« je skupaj z novo športno dvorano zasnovan kot športno rekreacijski center oziroma območje tako lokalnega kot regionalnega pomena. S tem bo postavljen temelj za razvoj športnega turizma, umestitev Komna in območja celotne občine kot izletniške in športno rekreativne turistično privlačne destinacije.

Pri strateških odločitvah občine je sodelovanje z javnostjo nujen del procesa in ključnega pomena. Rešitve, sooblikovane z javnostjo, so praviloma boljše in med ljudmi bolje sprejete. Javna razgrnitev načrtov in razprava bosta v teku načrtovanja še potekali. Za pobude, ideje, mnenja bo v prihodnje priložnosti še dovolj.

Besedilo: Soraja Balantič, občinska uprava,
Rajko Kralj, predsednik Športne zveze
Komen

V NK Komen začeli s treningi

Takoj po sprostitvi zaščitnih ukrepov smo v NK Komen začeli s trening in pripravi na spomladanski del prvenstva v sezoni 2020/2021. S treningi so začele vse selekcije. Za treninge pa so prikrašani naši najmlajši v nogometnih krožkih v Braniku in Štanjelu. Članska ekipa je ravno tako začela s treningi z odločenostjo, da osvoji prvo mesto v EPNL. Trenutno članska ekipa zaseda 2. mesto, je edina še neporažena ekipa v prvenstvu in ima lepe možnosti, da se uvrsti v 3. slovensko nogometno ligo. V nadalje-

vanje prvenstva gremo še močnejši, saj se po poškodbi, ki ga je odrezala za celotni, sicer okrnjeni jesenski del sezone, vrača Luka Tragin.

Celoten proces treninga poteka v skladu s predpisi NIJZ, strogo brezkontaktno in v skupinah do 10 oseb. Trenerji se redno testirajo – 1 krat tedensko.

Še edina selekcija, ki ni začela s treningi, so veterani. Aktivni pa so na drugih področjih, kot so na primer urejanje in vzdrževanje igrišča in okolice, da drugih del niti ne omenjam. Z nestrpnostjo pa

pričakujemo pomladne mesece in upamo, da se vrata treningov odpro tudi za veterane.

Z velikim zadovoljstvom pa pričakujemo ureditev športnega parka na Grofovski, ki je predviden takoj po pridobitvi ustrezne dokumentacije. Našemu nogometnemu klubu pa bo prinesel prepotrebno pomožno igrišče.

Leto 2021 nam prinaša tudi 50 let delovanja NK Komen. V novembru 1971 je bil sklican neformalni sestanek o ustanovitvi NK Komen. V januarju 1972 pa je bila

sklicana ustanovna skupščina, kjer je bil uradno ustanovljen NK Komen in vpisan v register športnih društev.

Vljudno vabimo deklice in dečke, da se vpišejo v mladinsko nogometno šolo Komen, prijave sprejemamo na e-naslov: mladi.nkkomen@gmail.com ali na treningih – prijave sprejema trener ali prisotni predstavnik kluba, ki je na nogometnem igrišču v Komnu ali čez zimo v telovadnici OŠ Komen, in sicer ob torkih, sredah in četrtnih po razporedu nogometne šole NK Komen – kontakt Lojze Barukčič, 031 778 908.

Besedilo: Adrijan Spačal
Foto: Jure Colja

Poskokčev veseli december malo drugače

Leto se hitro obrne. Iz svojih domov smo opazovali, kako je teta jesen obarvala liste na drevesih v čudovite jesenske barve, kmalu zatem pa so zapadle prve snežinke, ki so naznanile zimo in božično-novoletne praznike. PoSKOKec je vsako leto pred prazniki obiskal otroke na gibalnih uricah in jih razveselil s presenečenjem. Čeprav se tokrat z otroki ni mogel družiti, nanje ni pozabil. Zamislil si je čudovito, malo drugačno decembrsko obdarovanje. Skupaj s poSKOKčevimi vaditelji so zavihali rokave, pripravili darila in se podali na pot. Začelo se je pravo malo popotovanje po Krasu, s katerim so uspeli obdariti in obiskati prav vse otroke, ki obiskujejo gibalne urice. PoSKOKčeve majčke so tako pričarale nasmeh pri vseh naših poSKOKcih. Kljub temu, da je bil vsak obisk zelo kratek, z upoštevanjem razdalje in brez objemov, je pri otrocih in tudi pri naših vaditeljih poskrbel za hitrejše bitje srca in neizmeren

občutek sreče ter zadovoljstva.

Veseli smo, da smo kljub trenutnim razmeram našli način in uspeli obdariti otroke ter ustvariti decembrsko vzdušje. Upamo, da smo številnim poSKOKcem polepšali dan in opomnili vse, da PoSKO-

Kec vedno najde pot, kako pokazati vsem poSKOKcem, da jih ima rad.

Želimo si, da se kmalu spet vidimo in da igrišča znova napolni otroška radost ter smeh.

Besedilo: Anna Jedrejčič
Foto: arhiv ŠD poSKOKec

Turizem

Izobraževanja in razvoj novih produktov v turizmu

V decembru 2020 in januarju 2021 smo na Območni razvojni agenciji Krasa in Brkinov v okviru projekta Visit Kras 2 (»Dvig kompetenc vodilnih turističnih destinacij in razvoj turistične ponudbe v vodilnih turističnih destinacijah v letih

2020 in 2021«), ki ga sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj, pripravili sklop šestih izobraževanj za turistične ponudnike. V decembru so se ponudniki lahko udeležili delavnic na temo digital-

nega komuniciranja v turizmu in dviga kakovosti turistične ponudbe. V januarju pa smo pripravili dve izobraževanji na temo kulturnega in sonaravnega turizma ter ustvarjanja zapomnljivih in trajnostnih doživetij ter oblikovanja cen

v turizmu. Vsa izobraževanja so zaradi trenutne situacije potekale preko videokonferenc, želimo pa si, da bi v bodoče podobna izobraževanja lahko izvedli tudi v živo.

V okviru projekta Visit Kras 2 bomo s pomočjo zunanjega izvajalca (Arctur, d. o. o.) digitalizirali tudi 3 elemente kulturne dediščine, ki so značilne za območje Krasa in Brkinov; večšine suhozidne gradnje, kraška domačija (Slamčeva domačija Pliskovica) in arheološko najdišče Ajdovščina nad Rodikom – Mitski park, z namenom oblikovati novo tematsko pot

in ustvariti pomniljivo osebno izkušnjo, posredovati vedenja o pomenu dediščine in pritegniti k obisku tako turiste kot domače prebivalce. Obiskovalci si bodo tako lahko na primer v 3D načinu ogledali, kako je starodavno gradišče ali si pridobili znanje o suhozidni gradnji na Krasu.

Poleg digitalizacije posameznih elementov kulturne dediščine, bosta razviti tudi spletna stran in aplikacija, ki bo obiskovalca vodila med digitaliziranimi vsebinami, obenem pa bo ponujala tudi dodatne vsebine (obiski drugih zname-

nitosti, podatki o kolesarskih/pohodnih trasah, prenočišča, gostinski ponudniki itd.).

V sklopu projekta Visit Kras 2 bomo oblikovali štiri nove turistične produkte, med drugimi tudi 5 * doživetje, ki bo turista popeljala na edinstveno potovanje od Brkinov do Krasa, kjer bo imel možnost na zelen in obenem (inter)aktiven način spoznavati zgodovino, kulturo in gastronomijo tega dela Slovenije.

Besedilo: Petra Škerlj (vodja projekta Visit Kras 2), ORA Krasa in Brkinov, d. o. o.

Jaslice v Štanjelu

Božično novoletni prazniki so letos za vse nas potekali zelo drugače, kot smo jih bili vajeni pretekla leta. Nam pa nič ni vzelo volje do praznovanja in občutenja božiča in novega leta, nasprotno, morda smo jih letos prav zaradi tega občutili pristneje, kot bi jih sicer.

V ekipi ORA Krasa in Brkinov, enota Komen, smo se kljub neprijaznim razmeram odločili, da zopet postavimo razstavo jaslic v starem delu vasi. V letošnji ediciji je sodelovalo skoraj 60 jaslic, ki so

jih na ulice, okenske police, špranje in še kam postavili pridni domačini. Na ogled so bile od 18. decembra 2020 do 6. januarja letos. Tudi tokrat jih je spremljala nagradna igra »Odkrij jaslice po kotičkih srednjeveškega Štanjela«. V njej so morali obiskovalci s pomočjo posebnega zemljevida jaslic, ki smo ga postavili ob vhodu v stari del Štanjela in ob Kraški hiši, odkriti vse jaslice, ki so bile tokrat na ogled. Seveda smo skupaj z lokalnimi ponudniki poskrbeli za mikavne nagra-

de. Poleg tega smo za vse tiste, ki zaradi ukrepov žal niso mogli do Štanjela, priredili tudi virtualno vodenje po jaslicah s pomočjo lokalnega vodnika. Video je še vedno na ogled na naši Facebook strani Visit Štanjel.

S tradicijo postavljanja in iskanja jaslic bomo nadaljevali tudi v bodoče, ko nas, upajmo, čakajo lepši in bolj optimistični časi za turizem. Vsekakor pa ste v Štanjel vabljeni vse dni v letu.

Uroš Simčič, ORA Krasa in Brkinov, d. o. o., enota Komen

Prireditve

Trenutna situacija je glede organiziranja prireditev precej negotova. Kljub vsemu so se društva in ostali organizatorji prireditev odločili, da nekatere prireditve, ob upoštevanju vseh ukrepov in omejitev, vseeno organizirajo. Vsi skupaj upamo le, da se bo v naslednjih tednih in mesecih situacija glede pandemije toliko umirila, da bomo, v omejenem obsegu, vendarle lahko uživali v sproščenih trenutkih.

Sicer pa se nam skozi celo leto obeta

kar precej pohodov v naravi, znova bosta Štanjel obiskala festival Kraška gmajna v maju in festival Gledanica v juniju, poletne petkove večere vam bodo v Štanjelu v sklopu Grajskega poletja krajšali gledališčniki, priznani slovenski glasbeniki in komenski orkestraši, ki bodo tam praznovali 25 let njihovega ustvarjanja. Zagotovo pa bodo tudi ostala društva in organizatorji, ob sproščanju ukrepov, priredili svoje tradicionalne prireditve ter nam tako malce polepšali te zahtevne

čase. Za več informacij o dogodkih in prireditvah na destinaciji Krasa in Brkinov pa spremljajte našo spletno stran www.visitkras.info.

Uroš Simčič, ORA Krasa in Brkinov, d. o. o., enota Komen

Nov katalog turistične destinacije Kras

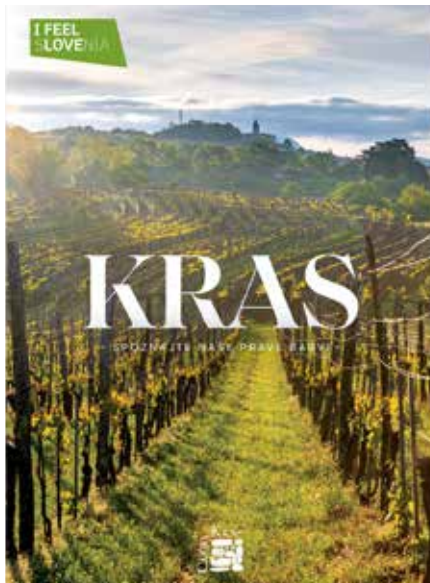
Na področju turistične ponudbe Krasa in Brkinov je bil narejen še en korak naprej v smeri prepoznavnosti območja kot tudi enotnega nastopanja. Poleg nadgradnje spletnega portala www.visitkras.info, preko katerega vabimo obiskovalce na našo turistično destinacijo, je bil v drugi polovici leta 2020 natisnjen in

distribuiran nov predstaviteni katalog destinacije, ki preko osrednjih, torej tistih najprepoznavnejših ikon destinacije, prikaže celotno zgodbo Krasa in Brkinov. Dostopen je v štirih jezikih.

Vsebinsko kataloga ponazarja naslednja misel: Kras je ustvarjen iz kamna. Edinstveno kraško krajino sta v kamen izkle-

sala narava in človek. V prepletu okamenega sveta in bujnega življenja popotnika očarajo neopisljive podobe, bogastvo okusov in brezčasna harmonija. Prislunite živemu kamnu. Doživite raznolikost in prvinskost Krasa. Spoznajte naše prave barve.

Digitalna izdelava kataloga je bila so-

financirana iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja v okviru Programa razvoja podeželja 2014–2020. Partnerji projekta Krasnost Krasa in Brkinov so Zavod za šport, turizem in prosti čas Sežana, Občina Sežana, Občina Hrpelje-Kozina, Občina Komen, Občina Divača, Razvojni center Divača, Kobilarna Lipica,

Helena Kosmina
ORA Krasa in Brkinov, d. o. o.

Jana Martinčič
Park Škocjanske jame

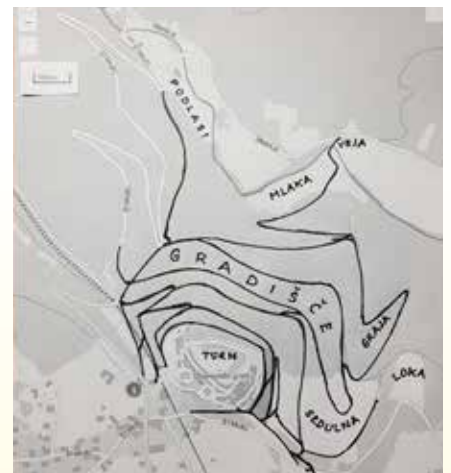
Poti v Gradišču

V tem zimskem korona času z ženo hodiva vsak dan. Ob sončnem vremenu in burji hodiva po kraških klancih bližnjih vasi. Ko je oblačno, ko piha mornik, zavijeva od doma okrog hriba v zatišje na bližnjo nekdanjo Ferrarijevo posest v Štanjelu. To je obsežen varovalni gozd Gradišče, ki sega od obzidja Štanjela navzdol do Mlak ob potoku Branice. Gozdnato pobočje parka v severnem kraškem robu meri v globino več kot 200 metrov. Le del te ograjene posesti, z drugo besedo parka, je dobro poznani Ferrarijev vrt, ki je zaščiten kot kulturni spomenik. Nedejlivo celoto parka sestavljajo Ferrarijev vrt, varovani in varovalni gozd Gradišče, pašnik Sedulna in nekdanja sadovnjaka

oreh in kakijev.

Na vzhodu parka je obsežen pašnik Sedulna. Občasno se v njem pasejo osli. Včasih je bila to kraška gmajna, ki so jo lastniki kultivirali v travnik z urejenim namakalnim sistemom. Travnik se je po vojni ponovno preobrazil v pašnik, pašnik bo v bližnji prihodnosti osvojil gozd, poslal je že svojo predhodnico, obsežne zaplate ruja. Na dnu Sedulne je z dvema kamnitima nasipoma lastnik Ferrari pregradil in zasul nekdanjo hudourniško grapo. Tako je nastala na eno stran odprta delana vrtača z njivo, nekakšen naravni teater. Navzdol je grapa ostala taka, kot je bila, le da je zdaj zaraščena z drevjem, razen na dnu nekdanjega orehovega sadovnjaka v Graji, kjer je ponovno umetno zasuta. Sadovnjaka že zdavnaj ni več, jaso so najprej zarasli mogočni brini, dokončali gabri in ostalo kraško drevje.

Na zahodni strani gozda Gradišče je tudi hudourniška grapa. Pod dvema terasama z njivama je star nasad murv in pod njim kal Kalič. Z njegovo vodo se je napajala živina in z njo so zalivali bližnje vrtove. Svoje zemljišče nad Kaličem je dal zdravnik Ferrari zasaditi s kakiji. Pred letom 1960 so sadovnjak pogozdili z zimzelenimi macesni, ki danes skrivajo stari Štanjel z goriške strani. Klanec se spusti mimo peskokopa do bližine vhoda v železniški tunel, kjer se z enim odcepom spusti v kraško dolino Jezero, z drugim pa v dolino potoka Branice. Po tej drugi grapi so leta 1906 napeljali vodovod od vodne črpalke ob potoku na

Poti v varovanem varovalnem gozdu Gradišče in vhodi vanj.

Podlasih do železniške postaje Štanjel. Pred nekaj leti so vodovodno cev zamenjali z električnim kablom med dvema transformatorskima postajama med Podlasi in Štanjelom. Od takrat nimamo več izpadov elektrike.

V gozdu Gradišče je več kilometrov položnih poti. Oče, bil je delavec pri doktorju Ferrariju, mi je povedal, kako so jih gradili. Na izbrano traso so v razmakih postavili ležeče letve za nivo in pokončne za smer, potem so kopali in lomili kamenje. Na spodnji strani so s kamenjem na suho zidali podporne zidove, vmesni prostor so nasuli z nakopanim materialom. Tako so nastajale te položne poti, ki v lokih vzporedno objemajo Štanjelski hrib in so ena pod drugo. Med njimi so zgradili vezne poti. Poti so bile potrebne, da so lahko vozili posekan les iz tega ob-

Počivališče pri železniškem tunelu ob cesti Štanjel-Branik zraven križišča z občinsko cesto na Podlase. Blizu sta dva vhoda na gozdne poti v Gradišču.

sežnega panjskega gozda.

Najbolj poznana je najvišja in najširša razgledna pot na nadmorski višini 330 m. Ta povezuje glavni vhod v posestvo z letnico 1935 Na Ključu pod štanjelskim gradom s Ferrarijevim vrtom skozi uto nad baliniščem.

Manj kot 20 m nižje je naslednja pot. Speljana je od glavnega vhoda do kompostnika v Ferrarijevem vrtu, ta je pod baliniščem. Ti dve poti sta že dolgo lepo vzdrževani in obiskani.

Naslednja gozdna pot se začne pri trgovini Tošč ali pod stopnicami ob opuščnem čebelnjaku ali pri Kaliču in po njej v loku pridemo vrh Sedulne do prevala med Štanjelom in svetim Gregorijem. Tam je že speljana in označena Fabianijeva pot. Blizu je občinska cesta Kobdijl–Štanjel. Tako lahko naredimo prstan okrog Štanjelskega hriba.

Naslednja nižja pot se začne na lokalni cesti Štanjel–Podlasi blizu vhoda v železniški predor, obide štanjelski hrib in se zasuka sredi Sedulne okoli umetne vrtače in se vrne do drugega ovinka ceste Štanjel–Podlasi.

Tu sta na voljo še dve možnosti: spust mimo Zarjine klopce do zaselka Podlasi

ali spust z dvema ovinkoma do Tavčarjeve Mlake, kjer je tolmun Veja v potoku Branica. Brvi, ki je vedno tu bila, ni, zato ne moremo ob visoki vodi stopiti na bližnjo označeno krožno pot po Vipavskih brdih: Gaberje, Šmarje, Planina.

Skozi gozd Gradišče je še ena pot, ki se z dna Sedulne z dvema ovinkoma spusti skozi Grajo in se priključi na ono pot od drugega ovinka do Mlake.

Dolina Branice je stičišče Krasa in Vipavskih brd. Po erozijskih grapah voda z ene in druge strani odplavlja preperel material v dolino in ustvarja vršaje. Fliš se hitreje drobi kot apnenec, zato so vršaji na flišni strani večji. Ti potiskajo potok Branico k bregu, h kraškemu svetu. Praviloma se torej voda prebija iz mlake na mlako po celotni dolžini svojega toka ob levem bregu tik pod kraškim robom. Pod Štanjelom, pod gozdom Gradišče, je obratno. Tu voda nenadoma priteče na apnenec, ki se nahaja na obeh bregovih, le da je na štanjelski strani zaradi večje višine izdatnejša erozija, ki je potok potisnila na drugo, desno stran doline. Tavčarjeva Mlaka ostaja na levi strani potoka. Cesta na drugi strani naleti na oviro in se s težavo prebije v strmem bregu od

opuščene peskokopa do Podlasov.

Ob hojah po teh poteh, ki omogočajo številne variante, sem zasledil številne zanimivosti. Veliko je lepih pogledov v dolino, na gričevje Vipavskih brd, na vasi Šmarje in Gaberje, na kuliso Čavna, Gore in Nanosa v ozadju. Gozd je zelo raznovrsten. Kjer je kamnit kraški svet, je zakrnel in svetel s črnimi gabri, ki se sušijo, bohotijo pa se skrivenčeni ruji. Drugje, kjer je več zemlje, rastejo visokorasle, umetno zasajene cedre ali avtohtoni mogočni hrasti. Kot podrast prevladuje trava ožstrica, presenetljivo rastišča lobodike ali z mahom porasle skale. Naletimo na izjemno raščena drevesa, celo na brin, ki je zrasel v več metrov visoko drevo.

Večino opisanih poti je letošnjo zimo, v tem korona času, ponovno naredil prehodne naš vrtnar Istok Lozej. Hvaležna sva mu za opravljeno izjemno delo. Hvala tudi Radovanu s Podlasov, ki je priskočil na pomoč.

Prepričan sem, da bodo te poti dobro obiskane (so že) in da so velika pridobitev za vaščane Štanjela in občane Komna, da o turističnem potencialu ne dvomim.

Besedilo in foto: Jožef Švagelj

Pojdite z nami – z vlakom in nahrbtnikom dobre volje

Lani smo Kraški gadi izpeljali izlet v sotesko Blejskega Vintgarja in kljub dežju je bilo doživetje nepozabno, saj nas je na poti vodil g. Tomaž Bregant – živa legenda Triglavskega narodnega parka in obenem tudi »živa enciklopedija«. (Več o izletu si lahko preberete v prejšnji številki glasila.)

Pravijo, da je vsaka slaba stvar za nekaj dobra! In mogoče je korona dobra za to, da začnemo spoznavati lepote domačih krajev. G. Tomažu smo predlagali, da v Burji predstavi zanimivosti in lepote pokrajine pod Triglavom, saj želimo, da se nam v prihodnje (upajmo, da bo to možno), na naših izletih pridružite vsi, ki vas to zanima. Zelo enostavno: V Štanjelu na jutranji vlak, ki nas popelje do izhodne postaje na Gorenjskem, kjer nas bo čakal Tomaž ali gorski reševalci. Sledi pohod (nekje na poti nas čaka kosilo), pozno popoldne pa spet pot pod noge do najbližje železniške postaje. In en-dva-tri, smo v zgodnjih večernih urah spet v Štanjelu. Vsi, ki so bili lani z nami, so bili navdušeni, saj pohodi niso zahtevni in so primerni

za vsakogar, predvsem pa odlično organizirani in dobro varovani (gorski reševalci). Predvsem pa so bili novi udeleženci (stari to že poznamo) presenečeni nad

gostoljubnostjo Gorenjcev. O »škrtariji« ni govora – Še Gorenjci niso več kar naj bi bili! Hvala vsem, še posebno Tomažu, ki mu predajamo besedo!

V Gorjah zvoni, da se »turn maje«

Tako poje ljudska pesem, v priredbi za moški pevski zbor, ki je dobršnemu delu slovenskega življa še najbolj poznana v izvedbi nekdanjega Slovenskega okteta. Gorje so slikovit kraj ali bolje gruča naselij pod skupnim imenom, neposredno pred visoko, gozdnato kraško planoto Pokljuko, če tjakaj pristopamo iz smeri svetovno znanega Bleda. Gorje so tudi ena od mlajših, na novo ustanovljenih občin v Sloveniji od leta 2006, so pa Gorje v preteklosti občina že bila in to kar nekaj večje od današnje, ki meri 119 km² z dobrimi 2900 prebivalci. Kraj sestavlja jo vasi: Zgornje Gorje, kjer je tudi glavno središče, največje naselje Sp. Gorje, Podhom, Zg. in Sp. Laze, Grabče, Krnica Višelnica, Poljšica in po novem tudi Zatrnik, ki je bil do nedavna le zaselek v Krnici, javnosti pa je bolj poznan kot nekdanje smučišče, ki je v 90ih letih ugasnilo, nekaj zaradi zelenih zim, še bolj pa zaradi številnih nerešenih vprašanj, pomanjkanju vizije razvoja in tudi zaradi slabega pristopa v posodabljanju, ki bi nadoમેščalo izpad dohodka zimske sezone, uvedbe umetnega zasneževanja in še česa. Naj dodam, da v zadnjem obdobju prav na pobudo zagnane ekipe ožje lokalne skupnosti, oživitve ideje po novi vzpostavitev ne samo smučišča ampak rekreacijsko turističnega centra že dobiva svoje prve obrise. Ob smelih načrtih družbenikov je v prihodnje moč pričakovati ne samo pospešen razvoj zimskega turizma, pač pa tudi poletnega, ki ima zaradi izhodišča in naravnih danosti tudi zares dobre možnosti.

A pojdimo lepo po vrsti in obisk, kot se spodobi, pričnimo v samih Gorjah, natančneje v Zg. Gorjah, ki se obiskovalcu ob prihodu v vas zlahka vtisnejo v spomin s svojo prepoznavno veduto z osrednjo farno cerkvijo z zvonikom, ki se vpne v nebo, za njim pa kulisa vasi, ki prehaja v gozdnato Pokljuko, in Julijci v ozadju, katerim kraljuje sam Triglav ali po domače »Tergvau«, kot so očaka nekdanj poimenovali domačini. Farna cerkev sv. Jurija v Gorjah je prvič omenjena v letu 1175, kot zanimivost se omenja ob gradnji nove cerkve v Lescah, katere gradnja je bila dovoljena pod pogojem, da bo z odvišnimi prihodki podpirala matično cerkev z zavetnikom sv. Jurija v Gorjah. Gorjanci, kot se pravilno poimenujejo domačini, so bili na sv. Jurija ponosni od nekdanj tudi zato, ker je svetnik upodobljen na konju, slednji pa so bili zelo ponosni na svoje vprežne živali, pri čemer je konj posebej še status lastnika. Gozdnata Pokljuka, Mežakla, dolina Radovne in vse druga območja v neposredni bližini so prav zaradi lesa in vseh drugih produktov, ki so vezani na gozd (ogljje, česlovina), nudile možnosti zaslužka tudi na račun prevoza in ne samo izdelave omenjenih gozdnih sortimentov.

Zaledje gozdov in planin, je domačinom nekdanj nudilo zaposlitvene možnosti, ki so bile vezane in prilagojene osnovni panogi, ki je bila zlasti doma v dolinah, to je fužinarstvo. Tako je bilo v preteklosti razširjeno rudarjenje pretežno na planotah Pokljuke, kjer so kopali železovo rudo, ki je bila sicer dokaj revna,

a je v osnovi zadoščala za pridobivanje osnovnega gradlja, ki je služil nadaljnji predelavi in obdelavi. Za topljenje rude, je bil potreben tudi energent, to pa je bilo lahko le kvalitetno lesno ogljje, ki so ga pridobivali povsod, kjer so praktično le mogli. Učinek je bil dvojen: pridelali so ogljje, obenem pa so pridobivali še očiščene površine, ki so sprva služile paši, ob dodatnem čiščenju-izboljšavah pa so pridobili praviloma eno kosne travnike, ki jim pravimo rovti. Veliko slednjih se je že zaraslo nazaj, narava pač jemlje, kar ji gre, z opustitvijo rabe, se stanje pač re-naturalizira, nekaj pa jih sredi pretežno gozdnatih območij še ostaja z značilnimi stavbami-hlevi-stajami in seniki, grajenih iz kamnja in lesa v tipičnem alpskem slogu. Prav fužinarstvo z vzporednim rudarstvom in oglarstvom je bil ključni razlog za oblikovanje kulturne krajine, planinskega pašništva in poselitvijo v Alpah nasploh.

Na fužinarstvo v območju Gorij nas danes spominjajo zgolj ostanki nekdanjih fužin v dolini Radovne, natančneje Sp. Radovni, ki tudi še predstavlja manjše naselje v občini, čeravno gre dandanes zgolj za nekaj hišnih števil, do leta 1913, pa so tu obratovala fužine, ki so proizvajale zelo kvalitetno pudlano železo (teh-nološki postopek v sklopu poboljšanja kvalitete). V sklopu fužin je bil zgrajen tudi kompleks spremljajočih nastanitvenih in gospodarskih objektov, ki je nudil bivanjske in zaposlitvene možnosti številnim družinam. Po opustitvi fužin, ki jim je botroval razvoj sodobnejšega železar-

stva na bližnjem Javorniku in Jesenicah, pogojen z uvedbo novih prometnih povezav, še zlasti bližnje Bohinjske proge, ki je Dunaj preko Jesenic, Gorice povezala s Trstom in s tem do morja.

Še pred opustitvijo fužin, je bila v Sp. Radovni zgrajena manjša elektrarna, ki je prevzela delavce fužin, proizvedena elektrika pa je bila po daljnovodu preko zaselka Perniki nad dolino Radovne in Mežakle speljana do končnega porabnika, železarne na Jesenicah, v lasti Kranjske industrijske družbe. V poznih 80ih letih prejšnjega stoletja so nekdaj lepe in velike funkcionalne stavbe v sklopu nekdanjih fužin pričele propadati, danes zgolj preraščene ruševine pričajo o nekdanjem pomenu stavb. Pot po dolini Radovne, kjer teče istoimenska lepotica, ki se napaja s podzemnimi vodami naravnost izpod Triglava, lahko nadaljujemo proti njenemu toku, vse do naslednje končne alpske doline tik pod Alpami, to je do doline Krme, ki je obenem tudi živa planina s planinsko kočjo ali pa se na ob koncu Radovne, natančneje v Zg. Radovni obrnemo desno in nadaljujemo v smeri sosednje Mojstrane. Pot lahko doživimo na vse možne načine, skozi jo se lahko zapeljemo z avtomobilom, motorjem, jo prehodimo, vsekakor pa za obisk priporočamo izbiro kolesa. Na žalostno zgodbo druge svetovne vojne nas bo na poti opomnil spomenik »požgani Radovni«, ki priča o zločinu, ki ga je septembra 1944 nad prebivalci storil nemški okupator. Požgana je bila vas Sr. Radovna, v Smolejevi hiši je živih zgorelo 24 prebivalcev vasi, vse od nekajmesečnega dojenčka do najstarejšega moškega, ki je štel 81 let.

Ob Radovni, ki je dolga vsega skupaj približno 17 km, in njenih pritokih, še zlasti je imeniten potok Lipnik, ki privre na dan kot dokaj močan pritok izpod Lipnih peči naravnost pod strmim pobočjem Pokljuke, je bilo nekdaj v obratovanju vsaj 7 žag na vodni pogon, 6 mlinov, 2 kovačnici ena ledrarija (usnjarska delavnica) in ena elektrarna. Danes je na reki živ zgolj en mlin, to je nekdanji Mihov ali Grajski mlin, ki je v oddaljeni preteklosti bojda mlel in bil v lasti blejskega gradu oziroma njegovih lastnikov, reka pa poleg osnovne elektrarne poganja še 5 malih hidro elektrarn.

V območju Gorij lahko obiščete poleg svetovno znane soteske Vintgar še kar nekaj znamenitosti, se seznanimi s

pomembnimi sestavinami kulturne in naravne dediščine, ki je v velikem deležu tudi sestavni del zavarovanega območja Triglavskega narodnega parka.

Ena takšnih naravnih znamenitosti, ki je razglašena za naravni spomenik in je obenem tudi vstopna točka v zavarovano območje Triglavskega narodnega parka, je tudi Pokljuška soteska. Slednja je tipičen primer suhe fosilne, ledeniške soteske, ki se začne s hudourniškim potokom Ribščica za vasjo Krnica v smeri zaselka Hotunje in se nadaljuje proti sami planoti Pokljuki. Soteska je zlasti primerna za pohode tjakaj v kopnem in suhem delu leta, znotraj nje se boste lahko pod visokimi prepadnimi stenami v tesnih soteski srečali tudi z rastlinjem, ki ga navadno srečujemo v vznožju gorskega sveta. Razlog je v ekstremnih, hladnih pogojih mraziščne globeli. V fazi najbujnejše vegetacije bomo tukaj praktično vsakih 14 dni zaznali drugačno sliko. Zgradbo visokih sten, ki se pnejo nad sotesko povečini sestavljajo apnenci s posamičnimi vložki rožencev, ki so v glavnem kremenove kamnine, prepoznamo jih po izstopajočem reliefu in temnejših odtenkih. Tipični pojavi, izoblikovani v kamniti zgradbi so razni preduhi, skalni most. Najbolj prepoznaven preduh ali jamski rov je Pokljuška luknja, skozi katero že stoletja vodi pot preko zaselka Stara Pokljuka, pot na Pokljuko, proti planinam in gozdovom. V Pokljuški luknji, ki ima tudi svojo »prižnico« naj bi domnevno, oprto na ljudsko izročilo, pridigal sam Primož Trubar. Zgodovinskega vira, ki bi tezo o tem podprl, ne bomo našli, lahko pa se opremo na zgodovinski podatek, da se je Trubar med 24. in 26. junija leta 1566 ob svojem povratku iz prvega pregnanstva v nemškem Urachu, na željo in povabilo stanov iz smeri Podkorena, po dolini Radovne vračal na Kranjsko, kjer je bil najprej v gosteh na blejskem gradu pri Kristini Mariji Auersperg rojeni Spur Valör, soprogi znamenitega Turjačana (Herbard Turjaški), ki so mu kasneje glavo zaradi hudih zamer sneli Turki. Oba sta bila privrženca nove vere, sam Bled pa je bil močno reformacijsko središče (vir: pf. Barbara Žabota// Zgodovinski arhiv 3Kronika). Skozi Luknjo bomo po označeni poti prišli do stare Pokljuke, ki je nekdaj predstavljala poselitveno jedro, danes je od stavb v celoti ohranjena zgolj Figovčeva domačija s tipičnimi zgradbami in prvinami značilnimi za

zgornjo Gorenjsko. Iz Figovčevega rodu izhajajo »znameniti« častniki avstro-ogrske vojske. Že oče Blaž Žemva je dosegel čin majorja, bil je celo predavatelj na častniški šoli, sinova pa sta ga v doseženi časti in nazivih celo prekosila, mlajši Blaž Žemva je dosegel čin generala in je bil za kratek čas celo načelnik generalštaba Avstro-Ogrske vojske, kar predstavlja najvišji čin in položaj, ki so ga dosegli Slovenci v strukturah Avstro-Ogrske vojske.

Pot preko stare Pokljuke lahko nadaljujemo naprej, preko Pokljuke vse do Julijcev, zelo blizu nam bo prvi najbolj jugo-vzhodni dvatisočak Debela peč, nad visokima planinama Klek in Lipanca, kjer je tudi planinska kočja, ki je odprta preko celega leta. Lahko pa se preprosto obrnete in pot nadaljujete nazaj v dolino ali pa pot še enkrat nadaljujete v smeri proti soteski, se povzpnete še do znamenitih Galerij, ki v letošnjem letu praznujejo 90-letnico obstoja. Ob dograditvi galerij, ki so vpeto dokaj visoko v skalno steno in vodijo skozi tesen med dvigajočima stenama, ki se povsem v vrhu združita v prehod poimenovan Preras ali tudi Prelaz, so galerije poimenovali kot Galerije kraljeviča Andreja v čast tretje rojenemu sinu kralja Aleksandra Karadžordjeviča, ki je z družino pogosto bival na Bledu v nekdanjem dvorcu stare plemiške družine Windischgrätz, ki jo je kralj odkupil in preimenoval v Suvobor. Preras nad galerijami je dejansko povezava med staro Pokljuko in Zatrnikom, kamor se lahko napotite, ko vas bo pograbila lakota, saj tu obratujeta dve dobri gostilni oz. restavracija, lahko se celo odločite in tako kot drugod po Gorjah najamete sobo, kajti če boste želeli obiskati vse, kar Gorje ponujajo, boste dejansko morali tu ostati vsaj nekaj dni.

Iz središča Gorij se lahko sprehodite po vsaj treh doživljajskih poteh, ki so umeščene v območje Gorij: Čebelarstva učna pot, ki jo je zasnovalo čebelarstvo društvo in dve poti, za katere skrbi in ju razvija Turistično društvo Gorje. To sta Rikljev pot v Gorjah. Zdravilec Arnold Rikli, je bil sicer močno prisoten in dejaven na bližnjem Bledu, njegovi pohodniki pa so se seveda zelo veliko gibali po obstoječih poteh v bližini. Prav nad vasjo Poljšica je v svet prvič šla slika, ki je bila objavljena v svetovnem časopisu in je skupaj s člankom predstavljala Rikljevo terapijo sončno-zračnih-svetlobnih kopeli. Na mestu, kjer je bila narejena fotografija, je bila v

Rikljev spomin in čast še za časa njegovega življenja nameščena železna spominska plošča, ki je pripovedovala o njegovem delu. Plošče danes na lokaciji ni več, jo pa hrani lastnik zemljišča. Začetna in tudi najbolj atraktivna točka na Rikljevi poti je Poglejska cerkev, paleolitska postojanka, ki je tudi pomembno arheološko nahajališče in do kamor smo letos uredili novo dostopno pot, ki prav tako vključuje atraktivne galerije, od koder je imeniten razgled, kako tudi ne, saj smo vendar na »Pogleju«, kot že ime pove tu mora biti dober razgled. Naj vas ne zavede ime »cerkev«, takšno ime je jama, ki je v resnici spodmol, dobila najbrž zaradi različnih obredij, ki so se tu dogajala že v predkrščanski dobi, najbrž pa tudi v času pokristjevanja, kar potrjuje tudi ime spodaj ležeče domačije, katere ime se veže na »Taufe« kar je v prevodu krstnik. Skratka vredno ogleda in doživetja.

Drugo doživljajsko pot predstavlja Miklavževa naravoslovna učna pot. Slednja je bil zasnovana z namenom, da se predvsem mlajši generaciji predstavi

bogato kulturno in naravno dediščino. Začne se takoj za javnim parkiriščem v Zg. Gorjah v neposredni bližini pokopališča, na katerem imamo spomenik, ki ga je izdelal sam mojster Plečnik. Postavljen pa je na grobu, kjer je pokopan pf. Niko Košir, jezikoslovec, romanist, prevajalec in tudi pisatelj (prevod Cervantes//Don Kihot).

Pot se razvije na bližnjo Višelnico, kjer se srečamo s tradicijo zvončarstva, ki je bila svojevrstna nadgradnja kovaštva in je bila specifično doma prav v gorjanskih vaseh. Razlog za razvoj je dokaj preprost, temelji na tradiciji železarstva, fužinarstva ter planinskega pašništva in predstavlja logično nadgradnjo. V idilični vasi ci Mevkuž, ob zelo impresivni s freskami bogato in zanimivo cerkvico sv. Nikolaja (Miklavža) v kateri najdemo tudi grb škofa Tomaža Hrena, ki je goreče preganjal protestante se seznanimo s krajevno legendo nastanka vasi, spoznamo Miklavževo vodo. Vse omenjeno in druge lepe stvari, ki nas na poti spremljajo botrujejo poimenovanju poti po Miklavžu, dobrot-

niku, ki je usidran v naša »otroška« srca. V nadaljevanju prečimo Radovno, se srečamo z izjemno raznovrstnim gozdom, kulturno krajino, ki jo poosebljajo tako tipična arhitektura stavb, kot stari visokodebelni sadovnjaki, pot zaokrožimo s še eno izmed številnih legend, ki so žive v kraju, ob ponovnem prečanju Radovne v višje ležeči vasi Grabče, kamor pridemo iz še višje umeščenih Zg. Laz in Sp. Laz, pa se srečamo z zanimivim znamenjem sv. Florjana in Janeza Nepomuka, ki stoji sredi vode, nedaleč stran pa se še vrti živo mlinsko kolo nekdanjega Mihovega-grajskega mlina.

Ob vsem lepem, kar boste srečali, se boste vprašali ali morda Cankar, piščo zgodbo o Kurentu, ki je v občudovanju tega, koliko lepega je Bog nasul na to zemljo, vendarle ni imel v mislih prav vsega tega, kar ste videli in doživeli v okolici Gorij!

Na Vas je le, da se odločite in pridete!

Besedilo:

Tomaž Bregar in Adrijana Konjedič

Foto: Tomaž Bregar TD Gorje

Iz šolskih klopi

Mala pozornost za veliko veselje

Leto 2020 je bilo drugačno leto. Namesto tradicionalnega miklavževega sejma smo se priključili vseslovenski akciji »Mala pozornost za veliko veselje«. Učen-

ci matične šole in podružnice so izdelovali voščilnice in so tako z lepimi izdelki, besedami, željami in mislimi želeli vsaj za trenutek polepšati praznične dni tistim,

ki imajo zaradi epidemije omejene stike z najbližjimi -- oskrbovancem domov starejših občanov po celotni Sloveniji.

Cilj, 21.000 voščilnic, je bil visoko zastavljen, a v naši domovini smo že večkrat pokazali, da znamo pomagati v okviru množičnih akcij. Na naši šoli smo s 385 zbranimi voščili prispevali svoj delček.

Na tem mestu gre zahvala in pohvala pobudnici, gospe Ani Petrič, ki ji v celotni akciji uspelo zbrati 67.176 voščilnic. Več kot trikrat presežen cilj!

Zahvala gre tudi vsem učencem in staršem, ki so se odzvali in na šolo prinesli izvirne izdelke. Hvala tudi mesnici Tošč, ki nam je v teh drugačnih časih omogočila zbiranje voščilnic tudi v njihovih prostorih. Zahvala učiteljicam, ki so poskrbele, da so bile vse pike in vejice na mestu.

Skupaj (z)moremo (več), mogoče spet naslednje leto.

Besedilo: Metka Paljk

Vse se da

»Da, da, da, da, da, vse se da,« poje priznani slovenski glasbenik, kantavtor Vlado Kreslin. Potem ko smo komaj dobro začeli šolsko leto, se je sredi oktobra začelo. Najprej en razred v karanteno, nato drugi, pa učenci od 6. do 9. razreda, podaljšane krompirjeve počitnice in nato 6. novembra 2020. Sklep vlade je vso šolajočo mladino širom Slovenije pognal v domove in določil izobraževanje na daljavo. Če smo bili ob prvem valu zares nebolgli in smo odločitev glede učnih orodij sprejeli dobesedno čez noč, nas jesenska odločitev ni našla nepripravljene. Poletje je bilo namreč čas za izobraževanje strokovnih delavcev, september pa od samega začetka za usposabljanje učencev in staršev s TEAMS, ki smo jih, po tehtnem razmisleku, izbrali za učno aplikacijo. Z uporabo so strokovni delavci vse bolj ugotavljali in izkoriščali možnosti, ki jih le-ti nudijo. Spletne učilnice, povratne informacije, klepeti, videokonference, skupinsko delo, ki učitelju omogoča pomoč učencem v sobah. Navdušenje nad aplikacijo je rastlo, učenci so nam pri tem s svojo ustvarjalnostjo ter orodjem, ki jim je položeno v zibko, nemalokdaj priskočili na pomoč. Seveda so svoje znanje včasih izkoristili tudi za nagajanje sošolcem in učiteljem, zato je bilo potrebno sprejeti Kodeks obnašanja pri izobraževanju na daljavo. Planirani skupni roditeljski sestanek smo novembra organizirali kar na daljavo in zabeležili rekordno število prisotnih staršev, ki so ob zaključku izrazili tudi svoje navdušenje in

zahvalo.

Dnevi so minevali z veliko naglico in že smo bili pred odločitvijo o organizaciji kulturnega dogodka ob dnevu samostojnosti in enotnosti pred odhodom na novoletne počitnice. Program so z vso skrbnostjo pripravile razredne učiteljice, slavistke in glasbenice. Učenci so k izvedbi pristopili z vso odgovornostjo. Tudi montaža prireditve je bila plod lastnega znanja, zataknilo pa se je pri samem predvajanju. Slednje je bilo zaradi neprimerne obnašanja posameznikov nekoliko okrnjeno, zato pa so si vsi, ki jim je kultura blizu, lahko celotno proslavo ogledali na šolski spletni strani. Opogumljeni z izdelkom, zavdajajoč se pomanjkljivosti ob predvajanju prireditve pred dnevom samostojnosti in enotnosti, so učiteljice, knjižničarka in glasbenica pristopile k novemu projektu: proslavi ob kulturnem prazniku. Učenci so pri tem zares vzorno sodelovali in pripravili prireditev, katere rdeča nit je bila letošnji Prešernov nagrajenec, pisatelj, pesnik in scenarist Feri Lainšček. Dogodek je bil obogaten z vložki učencev, ki obiskujejo glasbeno šolo, poseben podvig pa je predstavljal nastop pevskega zbora, katerega glasove je bilo potrebno s posebno tehniko zbrati v ubrano celoto. Ob angažiranju glasbeničinega sina in knjižničarkine hčere je kulturni dogodek 5. februarja ugledal luč sveta in bil na Prešernov dan objavljen na šolski spletni strani.

Ga. Sabina Godnič, predsednica društva izgnancev Slovenije 1941–1945, KO Ko-

men, je v telefonskem pogovoru konec januarja globoko obžalovala izpad tradicionalne prireditve ob 15. februarju, ki ga že vrsto let omenjeno društvo organizira skupaj z OŠ Komen. Epidemija je naredila svoje in prireditve v živo so bile seveda odpovedane. Pa smo zavihali rokave, pripravili scenarij, se z gospodom županom dogovorili za slavnostni govor, z gospo predsednico pa za pozdravni nagovor. Izbor deklamatorjev ni bil težaven, prav tako so svoje glasbene točke rade prispevale učenke glasbene šole. V večernem času so stekle vaje z učenci in ugotovimo lahko le, da so bile mnogo enostavnejše izvedljive, kot če bi bili v šoli. Videokonferenčno smo vadili, se popravljali, vadili, in ko je bila deklamacija naučena, so se nastopajoči doma posneli. Koliko iznajdljivosti so pri tem pokazali! Za rekvizit je bila slovenska zastava, za ozadje posnetki na televiziji in prelepa slika. Žal smo, zaradi slabega vremena, le nekaj prizorov lahko posneli v Komnu, kar pa celoti ni prav nič škodovalo. Za piko na i je zopet poskrbel šolski pevski zbor, zborovodkinja pa je kar sam zapela legendarno Oh, kako je dolga pot. Prireditve smo, poleg poklonu spomina na tragični dogodek, namenili tudi domovini, ki prav letos praznuje 30. rojstni dan. Za montažo se lahko zopet zahvalimo knjižničarkini hčeri, za prijetno prireditev pa vsem, ki so jo sooblikovali.

Ja, bo že držalo: »Da, da, da, da, vse se da.

Besedilo: Nives Cek, ravnateljica

Burjica

Dogajanje v Vrtcu Komen ...

Naše praznično kolo

Tudi v Vrtcu Komen smo se pridružili akciji OKRASIMI KOLO.

Že pred meseci smo v dar dobili odslužen otroško kolo, ki nam je sedaj prišlo ravno prav za omenjeno akcijo. V njen smo sodelovali tako tisti najmlajši kot tudi tisti malce starejši otroci enote, ki so kljub takratnim razmeram obiskovali vrtec.

Kolo smo razstavili, ga očistili, na novo pobarvali ter izdelali praznične lampijončke, s katerimi smo ga okrasili.

Kljub malemu številu pridnih rok nam je akcija uspela. Z njo smo želeli vsem

sporočiti, da se življenje v kolesju časa vrti naprej.

Besedilo in foto: Agata Masten

Nepričakovan obisk

Pa smo ga, kljub trenutnim razmeram, le dočakali. Tistega pravega – s sivo kučmo in belo brado. Res, da letos nismo bili deležni njegovega toplega objema, a veseli smo bili že samo, da ga vidimo. Obiskal nas je kar v atrijih igralnic, kjer smo mu lahko pomahali skozi okna. Ni pa prišel praznih rok. Za vse nas iz Vrtca Komen – tiste, ki so obiskovali vrtec, pa tudi tiste, ki so bili takrat doma – je pod praznično dekoracijo pustil vreče z darili.

Pa srečno, dedek Mraz, in ostani zdrav, da nas prihodnje leto spet obiščeš!

Besedilo in foto: Agata Masten

Štirje ježki in štiri čebelice je enako osem puranov

Obdobje koronakrize je močno spremenilo naša življenja. In čisto nič drugače ni bilo z delom in življenjem v Vrtcu Komen. Vrtec je zagotavljal le nujno varstvo, skupine so bile manjše, vsaka skupina je bila svoj »mehurček« ...

V sobi skupine Čebelic smo bili združeni otroci skupin Čebelice in Ježki. Vsakodnevno smo se srečevali z njihovimi vprašanji:

- »Zakaj nismo v naši sobi?«
- »Kdaj pridejo drugi otroci?«
- »Zakaj so Ježki v naši sobi?«.

Z otroki smo se pogovarjali o nastali situaciji in ukrepih povezanih z le-to. Razložili smo jim, da je v vrtcu manj otrok, skupine so manjše in zato se bomo Čebelice in Ježki skupaj igrali.

En otrok: »Potem smo mi zdaj nova skupina!«

Otrokom smo dali priložnost, da o tem sami razmišljajo.

Čez nekaj dni smo se odpravili na kmetijo, kjer naj bi si ogledali majhne prašičke. Ob prihodu smo zagledali prašičke, ki se igrajo v travi, a sta našo pozornost

takoj pritegnila dva velika bela purana s svojim oglašanjem. Otroci so bili nad puranoma navdušeni in so na poti v vrtec začeli oponašati njihovo oglašanje.

V garderobi smo Čebelice in Ježke opomnili, naj si roke umijejo z milom, nakar pa en otrok:

»Mi nismo Čebelice in Ježki, mi smo Purani!«

Ostali so potegnili z njim in vsi so ponovno oponašali purane.

Dobili smo novo ime združene skupine in ga do nadaljnjega prilepili na vrata.

Besedilo in foto: Tjaša in Rok iz skupne Purani

Pismo Miroslava Košute otrokom skupine Čebelic

Ob slovenskem kulturnem prazniku smo se v Vrtcu Komen pogovarjali o pesniku Miroslavu Košuti. V knjižnici smo si sposodili njegove knjige, brali smo njegove pesmice in pravljice ter se pogovarjali o njegovem življenju.

Otrokom iz predšolske skupine pa so

se v povezavi s pesnikom porajala vprašanja, na katera zaposleni v vrtcu nismo znali odgovoriti: Če ima kakšno domačo žival, kako dela pesmice, če bi nas prišel obiskat ...

Napisali smo mu pismo z vprašanji, priložili smo portrete pesnika, ki so jih nari-

sali otroci, in pesnik nam je hitro odpisal:

*Drage Čebelice,
današnji praznični dan poezije, ko se spominjamo največjega slovenskega pesnika dr. Franceta Prešerna, je gotovo najlepša priložnost za odgovor na vaše pismo.*

Najprej vam moram povedati, a prav tiho tiho, da ne sliši Miho,
kot so me naučili, ko sem bil v vaših letih,
da ste me razveselile
z odličnimi risbami. Hvaležen sem učitelju, da mi je poslal vse,
saj so vse najlepše.

Zadovoljen sem tudi, da ste za učenje izbrali prav Zasedo za medveda in Če si višji, ker si jih tudi sam večkrat brundam.

Brundam pač kot star medved, saj sem si let nabral štirikrat več,
kot imam prstov pa še kakšno za dobro vago, se pravi za povrh. Tudi pišem skoraj samo o medvedih, med njimi pa se je zadnji čas znašla tudi mala miška iz mojih prvih pesmic.

Zdaj pa odgovori na vaša vprašanja, po vrsti kakor so hiše v Trsti,
smo pravili nekoč:

Šolo v Komnu sem obiskal več kot enkrat, v vrtec pa nisem bil povabljen. Zelo rad bi prišel, a bojim se, da se ne bomo videli, ker vse težje grem od doma.

Pravljico bi vam prebral rade volje, a najprej bi se pogovorili, da bi ugotovil, katere imate radi.

Seveda sem pisal tudi o čebelicah. Naj tu navedem igrivo pesmico

iz zbirke Minimalčice. V tej knjižici so kratke pesmi tudi o mnogih drugih živalih.

ČE BELA ČEBELA

Če bela čebela
prileti na črno stran,
je, kot bi zletela
bela vrana v jato vran.

Domačih živali imamo toliko, da jih ne morem vseh naštet, v pravem pomenu besede pa nobene. Kot otrok sem imel koze in brez njihovega mleka ne bi zrasel. V mestu sva z ženo imela tigrastega mačka, sinova pa hrčke, papige in vsak svojo želvo. Odkar živiva sama na vasi, se je seznam živali tako podaljšal,

da mu ne pridem do konca. Naj povem samo to: okoli hiše imava grmovnico za metulje in police za ptice vseh vrst, v spalnici -- ja, v spalnici! -- pa imava gnezdo lastovk, ampak to lahko poveste samo mami. Na borjaci prihajajo ježi, kadar pišem na računalnik, pa mi dela družbo prav majcen pajek, ki se spusti spod strehe na ekran, da vidi, kakšne neumnosti nakladam.

Tako lahko razumete, zakaj pišem toliko pesmic o živalih.

Pesmic ne delam, saj kdor dela pesmi, ni pesnik, pač pa kovač besed: pesmi se rodijo same od sebe, naenkrat se zaiskrijo, jaz pa jih zapišem. Včasih se razvijejo iz ena same besede, včasih iz otroškega smeha, kdaj tudi iz srečanja s kakšno živalico, recimo polžem ali mravljo. Gledaš, gledaš, se čudiš in naenkrat zaslišiš šepetanje pesmice.

Pesmice o puranih, žal, še nisem napisal. Teh ni na obisk.

Kot dokaz povedanega prilagam nekaj slik. Prvo z mlajšim bratom, ko sem bil v vaših letih, saj se mi včasih zdi, kakor da sem o tem samo sanjal.

Drugo, ko sem kot fant pomagal ribičem pri lovu na tune, tega pa se jasno spominjam.

Ostale so o živalih, ki me spremljajo in so pri nas doma, čeprav za sosede to niso domače živali. Pa še vi mi povejte, kaj mislite o njih.

O ježkih, metuljih, žabah, lastovkah in drugih pticah, da o pajku, ki mi dela družbo, ko pišem, ne govorimo.

Zahvaljuje se vam in vas lepo pozdravlja

Kontovel, 8. februarja 2021

Besedilo in foto: Danjela in Rok

... in Vrtcu Štanjel

Pogrešali smo vrtec

Zelo težko smo dočakali dan, ko smo končno lahko prestopili prag našega vrtca. Po treh mesecih odsotnosti so otroci v igralnice prišli z velikim veseljem in nasmejanih ust. Vsi smo bili srečni, da smo se končno spet srečali. Med tem časom, ko se nismo videli, so otroci že zelo zrastle. Po vrtcu je bilo spet slišati otroški smeh, klepetanje, vriskanje in veselo čebljanje. Otroci so nam povedali, da jim je bilo doma lepo, a da so pogrešali prijatelje iz vrtca. Sedaj pa smo se spet lahko skupaj igrali, peli pesmice, ustvarjali, telovadili in lepe dopoldneve izkoristili za bivanje v naravi. Vestno upoštevamo vse ukrepe, smo v mehurčkih in v vrtec hodimo le zdravi. Ker se imamo radi in nam je skupaj lepo, srčno upamo, da se naš vrtec ne bo več zaprl.

Besedilo: Katarina Černigoj in Mateja Bežek Kosmač

Foto: arhiv Vrtca Štanjel

Najbolj norčav dan v letu

Letošnji pust je bil za vse otroke malce drugačen. Teden pred pustom so se v vrtec po zares dolgem času končno vrnili vsi otroci. Ob bližajočem pustu so se vse dejavnosti vrtele okrog najbolj norčavega dneva v letu. Ker se skupine med seboj ne družijo in smo v mehurčkih, si je vsaka skupina zamislila, kako bo preživel pustni torek. Tako smo rajali, peli pesmice, izdelovali glasbila, razne izdelke in imeli modne revije. Lepo vreme pa smo na pustni torek izkoristili za dolg sprehod po vasi. S petjem in glasbo smo odganjali zimo. Kljub vsemu smo se imeli lepo in dan preživel mirno in brez hitenja.

Besedilo: Katarina Černigoj in Monika Turk
Foto: arhiv Vrtca Štanjel

Kar burja prinese

Tudi učenje v virtualnem okolju je lahko prijetno

Na Ljudski univerzi Sežana smo sprejeli izziv in se v novembru podali v svet virtualnega učenja preko platforme Zoom. Brezplačne tečaje, ki smo jih pred tem izvajali v učilnicah, smo po temeljitih pripravih preselili na splet. Udeleženci, ki se s tovrstnim okoljem še niso srečali, so izrazili skrb pa tudi strah, kako jim bo uspel tak način učenja. Spet drugim to ni predstavljalo prevelikega izziva, saj so zasebno ali službeno že imeli izkušnje z virtualnim okoljem. Tudi za nas, ki smo tečaje organizirali, je nov način prinesel kar nekaj sprememb in dodatnega dela, saj smo v začetku na splet preselili šest tečajev. Nekateri predavatelji je pred začetkom prav

tako skrbelo, če bodo kos novi nalogi. Po nekaj srečanjih in z organizirano tehnično podporo pa sta strah in skrb v skupinah zamenjali dobra volja in sodelovanje. Tako je z nami svoje izkušnje delila Nina Erjavec, ena od udeleženk:

»Pomislek, da bi bilo učenje tujega jezika na daljavo, preko Zooma, skrajno neugodno in manj uspešno, se je izkazal, vsaj pri meni, za popolnoma neupravičenega. Res je, da ni popolnoma isto kot biti v osebni kontakt z učiteljem in ostalimi tečajniki, vendarle pa ima tak način kar nekaj prednosti. Srečanja namreč potekajo v udobnem in prijaznem domačem okolju, prihranim na času, saj me do

naše skupne ure loči le nekaj korakov do moje delovne sobe, v kateri sem si ustvarila prostor, ki je namenjen učenju in delu. Pri roki imam vse, kar potrebujem, hkrati pa imam vedno tudi možnost, da moj prostor učenja postane točno tak, kot ga potrebujem – prijeten. Morda imam zraven kdaj tudi kavico, ki bi jo bilo med fizičnimi urami moteče in nespoštljivo srkati. Na naše srečanje pa se še vedno pripravim prav tako kot takrat, ko smo se srečevali v prostorih Ljudske univerze, saj je zame zelo pomembno, da sem na uri popolnoma prisotna in urejena.»

Tudi pri začetnem tečaju knjigovodstva je bilo podobno: »Glede platforme Zoom sem bila verjetno v skupini najbolj skeptična. Moram pa povedati, da so predavanja potekala brez težav. Snov nam je bila zelo lepo predstavljena, tako da sem bila

ob zaključku verjetno spet prav jaz najbolj navdušena. Vsekakor pa zame ni primerjave s predavanji v učilnici,« opiše svoje doživljanje Ariana Pertinač.

V tečaje so prednostno vključeni starejši od 45 let, od katerih kar nekaj med njimi do zdaj še ni imelo izkušnje z učenjem preko spleta. Majda Ljubec zato z veseljem pove, da je njena izkušnja s tečajem preko Zoom-a pravo presenečenje za njena leta in da ta metoda učenja sploh ni tako slaba, kot si je sprva predstavljala.

»V skupini smo se zelo dobro razumeli in ko smo v drugem delu tečaja prešli na izobraževanje na daljavo, so tudi ta srečanja potekala v prijetnem vzdušju in z veliko dobre volje. K temu so veliko pripomogle tudi strokovne delavke Ljudske univerze, ki so pomagale pri premostitvi tehničnih izzivov računalniških povezav.

Tečaj smo zaključili z inovativnim pristopom k preverjanju pridobljenega znanja, kjer smo sami ovrednotili svoj napredek. Pouk v živo in tudi preko spleta nam je zelo ustrezal, saj kakovost dela ni bila nič manjša pri poučevanju na daljavo. Kljub temu, da smo prav od slednje oblike vsi imeli samo koristi, pa smo se odločili za skupno srečanje takoj, ko bo to spet mogoče,« zaključi Vanja Debevec.

Medtem, ko čakamo na boljše čase, se lahko tudi virtualno prijetno družimo. Tudi v prihodnje bomo na Ljudski univerzi pripravljali zanimiva izobraževanja. Imamo tudi nekaj novih vsebin, o katerih lahko več preberete na naših spletnih straneh.

Besedilo:
sodelavke Ljudske univerze Sežana

Srčno vabilo na potovanje v magično prvinskost poetičnih besed

S temi besedami v naslovu zaključi Tajana Pregl Kobe spremno besedo v knjigi Jolke Milič O prevajanju in poeziji in še o marsičem, kar avtorica s podnaslovom v oklepaju poimenuje Kramljanja, ki po razlagi v SSKJ pomenijo prijetno, zaupno in živahno pogovarjanje, s čimer potrdi kraške korenine in hkrati omili številne puščice, ki so redkokdaj zgrešile smer in namen. S provokativnimi vprašanji v javnosti, na kulturnih večerih v Kosovelovi knjižnici, v knjigah, časnikih in časopisih je samooklicana »gospodinja« in »kulturna spletična« nenehno burjala kulturni prostor, a sočasno odpirala bližino s svobodo duha, človeško širino, duhovito porogljivostjo, neusahljivo ustvarjalno močjo izražanja, zmožnostjo kritičnega vpogleda v stvar-

nost in njene presoje ter poimenovanja s pravim imenom in v službi širše kulture in humanizma (mišljen nazor, ki temelji na spoštovanju človekovega dostojanstva in skrbi za človeka). S pokončnostjo, ki je izhajala iz, po prepričanju nas, nepoznavalcev, pretirano in hkrati občudovanja vredno vztrajnih iskanj ene same besede ali celo črke in njej najbolj ustreznega pomena v prevajalskega delu, ko je napor po njeno spreminjala v lagodnost in z izbranim branjem, pisanjem, vzdrževanjem medsebojnih stikov, z rednim dopisovanjem z največkrat mlajšo generacijo po elektronski pošti, a odsotnostjo posebnih pravic, razen morda tistih, v zgodnjem otroštvu, ko je zaradi domače pekarnice imela dovolj kruha in ji je zadišal tisti kruh rev-

14-letna Jolka, 1940.

Prva in zvesta članica s kolektivom Kosovelove knjižnice ob 55. obletnici kulturnega zavoda (24. 4. 2003).

nejših, do katerega je prišla z zamenjavo svojega.

Spremljala sem njeno pisanje z goriškega, obalnega, osrednje-slovenskega in nazadnje kraškega prostora, iz Kosovelove knjižnice, ob njenem obisku, ko sem posegala po pismih bralcev v Delu ali Primorskih novicah, prispevkih v ljubljanski reviji Srp in še marsikje, tudi v neprešteti, najpogostejši slovensko-italijanskih in italijansko-slovenskih prevodih, da ne omenjam furlanščine, drugih slovanskih in romanskih jezikov.

Nekatere ljudi preprosto začutiš in ne iščeš razumne razlage, zakaj so ti blizu. Velik človek, ženska intelektualka, pronicljiva opazovalka, sodobna Zofka Kveder, Ilka Vašte, Angela Vode, a povsem samosvoja avtorica, pesnica, prevajalka, polemičarka, razbijalka stereotipov in predsodkov ...

Ko sem jo videvala, največkrat na naslovu Mirka Pirca 1 ali na Partizanski cesti, ko je, tako na dosegu vsem, odhajala na prireditve, sem se večkrat spraševala, zakaj je ostala skoraj vse življenje v Sežani, na Krasu? Na kulturnem večeru v Tržaški knjigarni, kjer je srečala veliko svojih, italijansko govorečih prijateljev, sem zaznala njeno odliko spretnega in lahkotnega prehajanja iz slovanske v romansko kulturno ozračje in obratno ter šele kasneje, v intervjuju Igorja Bratoža prebrala, da je bila italijanščina njen prvi knjižni jezik, za njim slovenščina in drugi jeziki. Ko je prostoru in ljudem »dano«, ne želim niti pomisliti, kakšen bi bil kraški, primorski, širši slovenski in mednarodni prostor brez Jolke, zato sem ji hvala, po Jolkino vesela in zadovoljna, da je ostala zvesta Krasu. Pogrešam to gibkost duha in pričakujem, da jo bom videla čez čas, po nekajtedenski odsotnosti, zopet prihajati v Kosovelovo knjižnico s knjigo v roki, dvignjeni v pozdrav in z veselim sporočilom, da so jezikovni volzi v najnovejši knjigi končno premagani do zadnje besede, črke in pike. In da bo škratovski sij v očeh že napovedoval novo, zaradi zahtevnosti vznemirljivo potovanje po nepredvidljivi književni pokrajini z vrtoglavi vzponi in drznimi spusti ter predah na polici. V desetih letih, kolikor sem »pobliže« spremljala njeno delo, so njeni prevodi vedno našli mesto na knjižničnih policah. Toliko jih je bilo, da ni utegnila predstaviti vsakega dela, ker je bila že globoko v nadaljevanju naslednjega. Intervju, ki sem ji ga namenila, ostaja nedokončan

Razstavo o Jolkinem življenju in delu je za 80. rojstni dan pripravila bibliotekarka Martha Sotelo Bunjevčac.

in prav je tako. Odgovore bom iskala v njenem bogatem knjižnem opusu. Tudi vprašanje, zakaj doslej ni prejela Prešernove ali nagrade Prešernovega sklada, nima odgovora, nisem preverjala in prepričana sem bila, da je prejemnica ene izmed nagrad. Takrat je bil čas za obe nagradi. Na srečo so nekateri pobudniki pravočasno opazili njeno vztrajno delo, ki ni poznalo bližnjic: 2005. so ji v Društvu slovenskih književnih prevajalcev podelili Lavrinovo diplomu za življenjsko delo na področju posredovanja slovenske književnosti drugim narodom in leto kasneje Republika Italija najstarejše odlikovanje, Red zvezde nacionalne solidarnosti, za prevodni opus in življenjsko delo. 2013 je postala prva prejemnica nagrade Mira, ki ji jo je podelil

Ženski odbor Slovenskega centra PEN za dosežke in dejanja z visoko umetniško (ali znanstveno) kakovostjo, obenem pa ne podlegajo stereotipom in predsodkom s področja spola. Ker bo vprašanj vse več, boš še dolgo živela z nami in naslednjimi rodovi. Na svojem računalniku si prilepila družinsko fotografijo Marthe in Bojana, med dobrimi tvojimi zavetnicami pa sta bili tudi Tanja in Maja pa še kdo iz Kosovelove knjižnice Sežana. V svojem petindevdesetem letu si se odločila in odšla, kulturna spletična, kot bi do poslednjega glasu in zadnje črke načrtovala življenje! Svobodna, (otroško) iskrena in pogumna.

Besedilo: Nadja Mislej Božič
Fotografije iz Arhiva Kosovelove knjižnice Sežana so v lasti družine Milič

Iz svetov Viktorjevega prgišča

Že dejstvo, da se je Viktor Saksida rodil 24. marca 1922 kot sedmi brat izmed enajstih otrok v Svetem pri Komnu, ga določa. Po prvi svetovni vojni je Sveto v sklopu Primorske pripadlo skupaj z Istro in delom Dalmacije Kraljevini Italiji. V domoznansko dragoceni knjigi Marice in Ivana Luina Sveto – puntarska vas na Krasu je zapisan na strani 107, med deportiranimi v Nemčijo pod zaporedno številko šest, z imenom in priimkom Valentinov.

Kot sin malega kmeta je kmalu vzljubil zemljo in naravo. Že kot otrok je vedno stikal po jamah in vojaških kavernah. Naročeni so bili na knjige Mohorjeve družbe in eden izmed starejših je zvečer glasno bral iz knjig. Še v otroštvu je doživel, kako so italijanski fašisti sežigali slovenske knjige na sredi borjača. Šestnajstleten je odšel za kruhom v Trst. 19. januarja 1942 je bil vpoklican v 59. pehotni polk topništva ita-

lijanske vojske v Vercelliju in od tam odpeljan na grški polotok Peloponez, kjer jih je 9. septembra 1943 zajela nemška armada v kraju Kiparisija. Pristal je v delovnem taborišču topilnice bakra v Berlinu. »Namesto imena sem imel številko 60.442. Odtlej smo bili samo številke, in ne ljudje,« je zapisal v knjigi Svet v prgišču. Večkrat v življenju se je spraševal, kako je zmozel vse to prestati. V šoli življenja se je hitro učil in odraščal, da je preživel, se kalil ob ljudeh različnih narodnosti in kultur, političnih pogledov in prepričanj, poklicev, preživeti je moral med vaškim in mestnim prebivalstvom, z otroki in odraslimi, civili in vojaki. Medtem ko so se njegovi štirje bratje borili za svobodno domovino v partizanih, se je Viktor po spletu okoliščin znašel med izgnanci oziroma vojnimi ujetniki, ki so jih nacisti namenili reševanju nemškega gospodarstva pod težkimi življenjskimi

in delovnimi pogoji, izkoriščani, vendar v srcu in mislih z domačimi in v domovini. Drug za drugega niso vedeli, če so še živi, kajti pošta se je med vojnim časom iz različnih razlogov porazgubila. Aktivno ali pasivno znanje nekaterih tujih jezikov – italijanščine, grščine, nemščine in ruščine – mu je prišlo prav v marsikaterem za življenje ključnem trenutku. Od osmih delavcev z oddelka topilnice v berlinski tovarni Kabelwerk so osvoboditev dočakali trije interniranci. Kmalu po prihodu domov je že 24. avgusta 1945 odšel v Jugoslovansko ljudsko armado v Vipavo, kjer je med vojaki občutil pravo tovarištvo. Po sedmih letih je oktobra 1947 slekel vojaško suknjo in že čez mesec dni se je začela njegova povojna poklicna pot. Bil je poslovodja Kmetijske zadruga v Štjaku in opravljal številne poslovodne funkcije v različnih podjetjih. Za dobre odnose v

posameznem kolektivu, kjer je bil direktor, in za zadovoljstvo zaposlenih je moral vložiti veliko časa. Z Bernardo Tavčar se je leta 1947 poročil in rodila sta se jima Katica in Dušan. Po štiriindvajsetih letih so se preselili iz skromnega stanovanja v nekdanji ubožni hiši pri sejmišču v Sežani v novozgrajeno hišo. Po končani Hotelirski šoli v Ljubljani je izdelal program za pospeševanje gostinstva in turizma v tedanji občini Sežana. Iz gospodarstva in politike se je umaknil na področje sociale in prevzel mesto direktorja Doma upokojencev Sežana. Po štiridesetih letih in dvaindvajsetih dneh pokojninske delovne dobe se je upokojil. Z ohranjenjo moralno in telesno pokončno držo je osmisli vsakdan z nepojmljivo delovno vneto v vinogradu, vrtu, z gojenjem sadnega drevja, s čebelarstvom, predvsem pa jamarstvom, jamsko arheologijo in varstvom okolja, zlasti tam, kjer so se vzdržljivost, vztrajnost in kljubovanje višinskim razlikam, temi, utesnjenosti in izčrpanosti visoke osebnosti,

vrline, ki jih je kot ljubiteljski raziskovalec kraškega podzemlja uporabil v dragocenem prostem času že v času zaposlitve. V ospredje je postavil arheologijo, paleontologijo, geologijo, biologijo (botaniko) in ob arheoloških odkritjih navezal stike z nekaterimi slovenskimi strokovnjaki. Kot tajnik Društva za varstvo okolja Sežana je obiskoval številne vrtce in šole ter prenašal znanja o varstvu okolja, onesnaženosti, spoštovanju narave in saditvi dreves. Z razstavo fosilov je obiskal Kosovelovo knjižnico Sežana in Knjižnico v Divači, pa številne šole. Ko sem po daljšem predahu poleti 2014 obiskala Viktorja, je bil zelo dobrovoljen. Na mizi me je čakala aprilka številka Konkrecije – revije Društva prijateljev mineralov in fosilov Slovenije. Še danes se lahko veselimo edinega primerka ostankov kredne bodičaste ribe na svetu, shranjenega v paleontološki zbirki Prirodoslovnega muzeja Slovenije v Ljubljani. V rastlinskem svetu se je osredotočal na prvobitne sorte rastlin (murva, skorš,

mandelj, oreh, lipa ...) in zasajanje dreves v mestnem okolju.

Vseskozi si je prizadeval za boljše življenje ljudi, varstvo narave, za vodo in zemljo ter bil prepričan, da mora vsaka generacija znova in znova reševati osebne in družbene probleme. Je prejemnik številnih nagrad, do konca življenja prepoln načrtov. Z jamarskimi odpravami po svetu je ves čas raziskoval kras in v njem iskal Kras. Njegova premična zbirka fosilov in mineralov si zasluži stalno mesto na območju kopenske občine. Pričevalec dobe je zdravo radovednost in zanimanja ohranil do konca življenja. Bliža se njegov 99. rojstni dan, ko se bomo spominjali »očeta vodovoda«, ki je postal zaradi vztrajne skrbi za dobro ljudi zmagovalac.

Besedilo: Nadja Mislej Božič
Fotografije iz družinskega albuma
Saksidovih in avtorske fotografije mgA.
Katarine Sadovski

Povabilo ponudnikom za katalog daril LAS Krasa in Brkinov

LAS Krasa in Brkinov vabi izdelovalce oziroma ponudnike iz območja občin Divača, Hrpelje-Kozina, Komen ter Sežana k predstavitvi svoje ponudbe v spletnem katalogu daril s kraško-brkinskim pridiom.

Z digitalno predstavitvijo kraško-brkinskih daril želimo spodbuditi lokal-

ne izdelovalce in pridelovalce, da se predstavijo in dosežejo širši krog potencialnih kupcev, ki si ob različnih priložnostih želijo podariti lokalno obarvana darila. Edini pogoj za predstavitev je, da imate registrirano dejavnost in kupcu lahko izstavite račun. V katalogu bomo predstavili po en darilni izdelek na izdelovalca oziroma ponudnika.

V mislih imamo izdelke iz lokalno pridelanega sadja, grozdja, vina, začimb, zelišč, sira, medu in še mnogo širše – rokodelske izdelke, nakit, izdelke iz kamna.

Skratka unikatne, trajnostno naravnane izdelke, ki nosijo kraško-brkinski pečat.

Vabimo vas, da nas kontaktirate preko e-pošte info@laskrasainbrkinov ali po telefonu na 041 686 102 ter predstavite svojo ponudbo kraško-brkinskega darila, mi pa bomo poskrbeli za primerno predstavitev v katalogu. Za več informacij nas lahko kontaktirate preko zgoraj navedenih kontaktov ali Facebook strani LAS Krasa in Brkinov.

Dobro je vedeti

Občinska uprava Občine Komen

Telefon: 05 73 10 450
 Fax: 05 73 10 460
 Spletna stran: www.komen.si
 E-pošta: obcina@komen.si
 Uradne ure: ponedeljek in petek od 8.00 do 12.00
 sreda od 8.00 do 12.00 in od 15.00 do 17.00

Medobčinski inšpektorat in redarstvo občin Divača, Hrpelje – Kozina, Komen in Sežana

Telefon: 05 73 10 141
 E-pošta: soou@sezana.si
 Uradne ure: ponedeljek in petek od 7.30 do 11.00
 sreda od 7.30 do 11.00 in od 12.00 do 16.00

Krajevni urad Komen

Telefon: 030 720 220
 Uradne ure: vsak četrty torek v mesecu od 8.00 do 11.00 in od 12.00 do 14.00,
 Za nujne primere se obrnite na sedež Upravne enote v Sežani, tel. št.: 05 73 12 700.

Policijska pisarna Komen

(v prostorih Krajevnega urada Komen, Komen 86)
 Telefon: 05 70 71 500
 Uradne ure: sreda od 14.00 do 17.00.

Knjižnica Komen

Komen 118, 6223 Komen
 Telefon: 05 76 68 580
 E-pošta: knjiznica.komen@siol.net
 Delovni čas: torek in petek od 11.00 do 18.00
 sreda od 8.00 do 14. ure

Zdravstvena postaja Komen / Splošna ambulanta Komen

Telefon: 05 73 11 460

Lekarna Komen

Telefon: 05 73 11 790
 Delovni čas: ponedeljek od 12.00 do 19.00 ure
 torek, četrtek in petek od 8.00 do 15. ure
 sreda od 9.00 do 18. ure

Zbirni center Komen

torek: od 9. do 13.00
 četrtek: od 14. do 17.00
 sobota: od 9. do 13.00

Delovanje javne razsvetljave - prijava napak:

Javna razsvetljava d. d., Litijska cesta 263, Ljubljana
 Telefon: 01 5863 600
 E-pošta: info@jr-lj.si
 Spletna stran: www.jr-lj.si/prijava-napak

Zavetišče Oskar Vitovlje

Telefon: 05 30 78 570

JAVNA BLAGAJNA OBČINE KOMEN obratuje v poslovalnici Deželne banke Slovenije, d. d., v Komnu 118 c (pri pošti), odprta je od ponedeljka do petka od 8.00 do 12.00 ter od 13.00 do 16.00.

ODPRTO ŠIROKOPASOVNO OMREŽJE KOMEN - prijava poškodbe infrastrukture, ki ni povezana z motnjami delovanja storitev pri njih.

E-pošta: napake.oso@gvo.si
 Telefon: 02 333 26 23, 02 332 23 00
 (izven delovnega časa, med 15.00 in 7.00 naslednjega dne)

Zakaj si vzeti čas za obisk Optike Tom?

Ne vidite dobro? Neostra slika je le očesna napaka, ki jo lahko odpravite z ustreznimi očali. Prav zato izpostavljamo 4 razloge za obisk Optike tom:

Urška in Tom se že veselita vašega obiska.

1. Vse na enem mestu

Od pregleda do izdelave očal s 100% garancijo zadovoljstva.

2. Enostavno in hitro naročanje

Pokličite na tel. številki **05 730 47 70** ali **041 444 882**, pišite na e-naslov **info@optikatom.com** ali odklikajte na spletno stran **www.optikatom.com**, kjer vam je na voljo koledar za rezervacijo terminov.

3. Brez dolgih čakalnih dob

Pri nas ste na vrsti v enem tednu in ob dogovorjenem času. To pomeni, da imamo za vas rezerviran termin brez čakanja v čakalnici, sledi pa temeljit pregled vida z optometristom dr. Emilom Oblakom.

4. Hitro do novih očal

Na voljo imamo več 1000 modelov okvirjev in uporabljamo le najbolj kakovostne očalne leče. Kot mojstri očesne optike skupaj z vami premišljeno izberemo okvir nato pa jih pri nas tudi izdelamo.

Kosovelova ulica 1b, 6210 Sežana, Tel.: 05 730 47 70, www.optikatom.com

**PREGLEDI VIDA
 VSAK ČETRTEK**

**Strokovni pregled vida
 vam je na voljo vsak
 četrtek, med 9. in 17. uro.**

DAN ZEMLJE V ZNAMENJU BREZPLAČNE ODDAJE »AZBESTNIH ODPADKOV« ZA VSE OBČANE OBČINE KOMEN

(22., 23. in 24. april 2021 - ZBIRNI CENTER KOMEN)

Kdaj?

Četrtek, 22. april 2021, od 14h do 17h

Petek, 23. april 2021, od 9h do 13h

Sobota, 24. april 2021, od 9h do 13h

Kje?

ZBIRNI CENTER za dovoz odpadkov KOMEN, v bližini hišne številke Komen 137a.

Kaj?

Brezplačna oddaja gradbenega materiala, ki vsebuje azbest: salonitne plošče, azbestno-cementna kritina, vodovodne cevi, ki vsebujejo azbest ...

Komu je akcija namenjena?

Brezplačno bomo prevzemali azbestne odpadke iz gospodinjstev z območja Občine Komen. Izkažete se z zadnjo plačano položnico za storitve ravnanja z odpadki. Akcija ni namenjena oddaji azbesta poslovnih subjektov.

Kako?

V skladu z Uredbo o ravnanju z odpadki, ki vsebujejo azbest. Azbestne odpadke morate zapakirati v vrečo ali oviti s plastično folijo, da preprečite sproščanje azbestnih vlaken v okolje med prevozom, nakladanjem in razkladanjem.

Prosimo vas, da azbestne odpadke pripravite (zložite) na paleto, največ do višine 70 cm. Paleto lahko predhodno prevzamete na zbirnem centru Komen. Če imate odpadkov malo, boste te na paleto zložili na zbirnem centru. Obvezno pa morajo biti odpadki med prevozom zapakirani v vrečo ali oviti v plastično folijo.

Azbestnih odpadkov ne lomite ali razbijajte, z njimi ravnajte skrajno previdno. Svetujemo uporabo obrazne zaščitne maske in obleke za enkratno uporabo ter rokavic. Azbest postane nevaren, ko se zaradi neprimerne ravnanja začne drobiti, azbestna vlakna pa se sprostijo v zrak in s tem ogrožajo ljudi.

Organizatorja akcije:

Občina Komen in Komunalno stanovanjsko podjetje, d. d., Sežana

Več informacij na tel. št. 05/73 11 240 ali 05/73 11 248.

V četrtek, 22. aprila, in soboto, 24. aprila 2021, bo zbirni center nemoteno obratoval tudi za oddajo ostalih odpadkov.

ODDAJA AZBESTNIH ODPADKOV (GRADBENEGA MATERIALA, KI VSEBUJE AZBEST) JE ZA VSE OBČANE OBČINE KOMEN (FIZIČNE OSEBE) BREZPLAČNA. STROŠKE ZBIRANJA IN ODVOZA AZBESTNIH ODPADKOV KRIJE OBČINA KOMEN.

Vabljeni!